

Speciālo lidojumu izmantošana Ministru prezidenta komandējumos

Rīga 2024

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas starpziņojums

Datums skatāms dokumenta paraksta laika zīmogā un dokumenta numurs teksta failā.

“Speciālo lidojumu izmantošana Ministru prezidenta komandējumos”

Finanšu revīzija “Par resora “Ministru kabinets” 2023.gada pārskata sagatavošanas pareizību”

Starpziņojumu sagatavoja vecākais valsts revidents Jānis Salenieks, atbildīgā sektora vadītāja Aija Feldmane un departamenta direktore Inga Vilka, pamatojoties uz Valsts kontroles Ceturtā revīzijas departamenta 11.12.2023. revīzijas grafiku Nr.2.4.1-36/2023 un Valsts kontroles likuma 3. panta trešā punkta c) apakšpunktu.

Revīzijas starpziņojums stājas spēkā Valsts kontroles padomes lēmuma par revidējamās vienības un personu motivēto sūdzību pieņemšanas dienā.

Revīzijas starpziņojumā ir iekļauti ar Valsts kontroles padomes lēmumu (08.04.2024. protokols Nr.24, 1.§) apstiprinātie precizējumi.

Vāka noformējumā izmantots attēls no tīmekļa vietnes <http://depositphotos.com> (autors: *dragunov*)

SATURS

Kāpēc sagatavots šis starpziņojums?	4
Pamatinformācija	6
Kopsavilkums.....	7
Situācijas apraksts – <i>Ministru prezidenta speciālo lidojumu raksturojums</i>	11
1. Speciālo lidojumu izdevumu atlīdzināšana	16
1.1. Speciālo lidojumu izdevumu atlīdzināšana no valsts budžeta līdzekļiem	16
1.2. Speciālo lidojumu izdevumu atlīdzināšana Eiropadomes sanāksmju apmeklēšanai	26
1.3. Speciālo lidojumu organizēšana	34
1.4. Finansējums speciālo lidojumu nodrošināšanai	43
2. Iepirkumu organizēšana komandējumu nodrošināšanai	48
2.1. Iepirkuma plānošana un iepirkuma metodes noteikšana	48
2.2. Speciālo lidojumu iepirkšana	53
3. Papildu piemaksa pie komandējuma dienas naudas un amatpersonu reprezentācijas izdevumi	55
Revīzijas raksturojums	60
Revīzijas mērķis	60
Revidējamās vienības un revidentu atbildība	60
Revīzijas pamatojums, apjoms un kritēriji	60
Aplēse par speciālo lidojumu likumību un ekonomiskumu	61
1.pielikums. Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1./168-3149 “Par speciālo gaisa transporta līgumreisu izmantošanu Ministru prezidenta ārvalstu vizītēs”	64
2.pielikums. Valsts kontroles vērtējums par regulāro komerc-lidojumu pieejamību speciālo lidojumu vietā	88
3.pielikums. Valsts kontroles aplēse par neekonomiski un nelikumīgi izlietoto finansējumu, izmantojot speciālos lidojumus	95
4.pielikums. Finanšu ministrijas 20.12.2023. vēstule Nr.3.2-23/22-1/3793 “Par viedokļa sniegšanu”	99
5.pielikums. Valsts kancelejas 19.02.2024. vēstule Nr.15.2.4./2024-KLAS-20-594, sadaļa “Speciālo lidojumu izvēles pamatojums – lidojumu analīze”	101

Kāpēc sagatavots šis starpziņojums?

2023.gada rudenī lielu sabiedrības uzmanību piesaistīja atklātībā nākušais un plaši publiskotais fakts, ka iepriekšējais Ministru prezidents¹ ārvalstu vizītēm vairākkārt izmantojis speciālos lidojumus. Viens no Valsts kancelejas darbības mērķiem ir sekmēt labas pārvaldības principa ievērošanu, kas ietver arī atklātību pret sabiedrību, tomēr Valsts kanceleja Saeimas deputātiem pēc to pieprasījuma nesniedza pilnīgu un izsmelšu informāciju par Ministru prezidenta izmantotajiem speciālajiem lidojumiem ārvalstu vizītēm. Esošās Ministru prezidentes² un Valsts kancelejas nepilnīgās atbildes uz Saeimas deputātu informācijas pieprasījumu un jautājumiem par speciālajiem lidojumiem vairoja sabiedrības interesi par šo jautājumu.

Publiskai personai ar saviem finanšu līdzekļiem jārikojas likumīgi, un tās rīcībai ar finanšu līdzekļiem jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu izlietojumu³.

Valsts kontrole, speciālo lidojumu izmantošanā identificējot riskus gan normatīvo aktu ievērošanā, gan lietderības aspektu nodrošināšanā, nolēma finanšu revīzijā par resora “Ministru kabinets” 2023.gada pārskata sagatavošanas pareizību izvērtēt Ministru prezidenta un delegācijas izmantotos speciālos lidojumus.

Revīzijas rezultāti par speciālo lidojumu jautājumu iekļauti šajā starpziņojumā “Speciālo lidojumu izmantošana Ministru prezidenta komandējumos”.

Revidējamais laika posms ir trīs gadi – no 2021. līdz 2023.gadam. Tajā vērtēta Ministru prezidenta un delegācijas komandējumu nodrošināšanai:

- izmantoto speciālo lidojumu atbilstība normatīvo aktu prasībām;
- izmantoto speciālo lidojumu lietderības aspekts – ekonomiskums – vai bija iespējams komandējumus nodrošināt par zemākām izmaksām.

Revīzijā ņemts vērā tas, ka revidējamajā laika posmā, lai ierobežotu Covid-19 vīrusa izplatību, Latvijā bija izsludināta ārkārtējā situācija⁴ un valstī un visā pasaulē ieviesti Covid-19 izplatību ierobežojoši pasākumi, tajā skaitā ierobežoti arī regulārie komerc-lidojumi, kā arī tas, ka revidējamajā periodā ne vienmēr vīzīšu nodrošināšanai samērojamā laikā bija pieejami regulārie komerc-lidojumi.

Starpziņojumā vērsta arī uzmanība uz tādiem papildu maksājumiem atsevišķām amatpersonām, kā papildu piemaksas pie komandējuma dienas naudas un reprezentācijas izdevumi.

¹ Arturs Krišjānis Kariņš – Ministru prezidents 23.01.2019.–14.12.2022., Arturs Krišjānis Kariņš – Ministru prezidents 14.12.2022.–15.09.2023.

² Evika Siliņa – Ministru prezidente no 15.09.2023.

³ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmā daļa, 3.panta 1.punkts.

⁴ Saskaņā ar Ministru kabineta (turpmāk – MK) 06.11.2020. rīkojumu Nr.655 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” no 09.11.2020. līdz 06.04.2021. un saskaņā ar MK 09.10.2021. rīkojumu Nr.720 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” no 11.10.2021. līdz 28.02.2022.

Revīzijas starpziņojuma ievadam seko galveno pamatdatu par speciālajiem lidojumiem uzskaitījums, tam seko kopsavilkums, kur apkopoti galvenie secinājumi un ieteikumi.

Revīzijas konstatējumu daļa sākas ar situācijas raksturojumu un starpziņojuma turpinājumā strukturēta trīs nodaļās, kas izklāstītas šādā secībā:

- speciālo lidojumu izdevumu atlīdzināšana, tajā skaitā speciālo lidojumu organizēšana Valsts kancelejā, no valsts budžeta un Eiropas Savienības budžeta finansēto speciālo lidojumu izdevumu likumības un ekonomiskuma izvērtējums, kā arī finansējums speciālo lidojumu nodrošināšanai;
- iepirkumu organizēšana komandējumā, tajā skaitā speciālo lidojumu, nodrošināšanai;
- amatpersonu komandējuma dienas naudas piemaksas un reprezentācijas izdevumi.

Starpziņojuma pielikumos iekļautas Valsts kancelejas un Finanšu ministrijas vēstules, kā arī informācija par Valsts kontroles vērtējumu un aplēsēm.

Starpziņojuma sagatavošanā izmantotas tādas metodes kā normatīvo aktu, dažādu dokumentu un datu analīze, intervijas, kā arī veiktas aplēses.

Informācija par Ministru prezidenta izmantotajiem speciālajiem lidojumiem ir sniegta arī [datu analīzes un vizualizācijas rīka “Power BI” formā](#).

Pamatinformācija

3 gados – 2021., 2022. un 2023.gadā

➤ Ministru prezidents ar delegāciju, izmantojot aviotransportu, ir devies

53

ārvalstu komandējumos

32

jeb 60 %

komandējumos izmantoti
speciālie lidojumi

no tiem

18

speciālie lidojumi

613 830 €

apmaksāti no valsts
budžeta līdzekļiem

14

speciālie lidojumi uz
Eiropadomes sanāksmēm

527 781 €

apmaksāti no Eiropas
Savienības Padomes
budžeta

40 550 €

apmaksāti no valsts
budžeta līdzekļiem

kopā:

1 182 161 €

t.sk. speciālajos lidojumos lidostas “Rīga” VIP
centra pakalpojumu izmantošana delegācijas
dalībniekiem izmaksāja

21 600 €

t.sk. ceļojumu aģentūru speciālo lidojumu
organizēšanas starpniecības pakalpojumi
izmaksāja

91 208 €

➤ izmaksātas piemaksas pie komandējuma dienas naudas

1871 €

Ministru prezidentam un tā
laulātajam pie izmaksātās
dienas naudas 6235 € apmērā

2727 €

delegāciju locekļiem un
Valsts kancelejas
direktoram

Kopsavilkums

Valsts kontrole revīzijā vērtēja Ministru prezidenta un delegācijas ārvalstu komandējumu ietvaros veikto speciālo lidojumu likumību un ekonomiskumu, bet nevērtēja un neapšaubīja ārvalstu vizīšu nepieciešamību un nozīmīgumu.

Laika posmā no 09.11.2020. līdz 06.04.2021. un no 11.10.2021. līdz 28.02.2022. Latvijā bija izsludināta ārkārtējā situācija⁵ un ieviesti Covid-19 izplatību ierobežojoši pasākumi. Šajā periodā tika ierobežoti arī regulārie komerc-lidojumi, tāpēc revīzijā nav vērtēta un apšaubīta speciālo lidojumu izdevumu pamatotība ārkārtējās situācijas laikā.

Vērtējot Ministru prezidenta un delegācijas izmantotos speciālos lidojumus ārvalstu vizīšu apmeklēšanai, Valsts kontrole konstatēja gan nelikumīgu rīcību ar valsts budžeta līdzekļiem, gan neekonomisku rīcību ar publiskajiem līdzekļiem. Revīzijā konstatēti arī normatīvo aktu pārkāpumi, kas saistīti ar publisko iepirkumu organizēšanu un grāmatvedības uzskaiti.

Revīzijas laikā iegūtā informācija liecina, ka lēmumu pieņemšanā un īstenošanā par speciālo lidojumu izmantošanu Ministru prezidenta un delegācijas ārvalstu komandējumos faktiski bija iesaistīts gan Ministru prezidents, gan viņa tiešā pakļautībā esošais Ministru prezidenta birojs un Valsts kanceleja.

Vienlaikus Valsts kontrole norāda, ka ar revīzijas metodēm nav iespējams konstatēt konkrētus atbildīgos, kuri pieņēmuši lēmumus par speciālo lidojumu izmantošanu Ministru prezidenta un delegācijas ārvalstu komandējumos. Revīzijas laikā Valsts kontrolei tika sniegta pretrunīga informācija par to, kurš ir pieņēmis lēmumus komandējumu nodrošināšanai izmantot speciālos lidojumus.

Valsts kontroles ieskatā, ir vērtējama visu iesaistīto personu atbildība par pieņemtajiem lēmumiem izmantot speciālos lidojumus

Valsts kontrole uzskata, ka lēmuma rezultātā ārvalstu vizītēm izmantot speciālos lidojumus arī gadījumos, kad valstī nebija izsludināta ārkārtējā situācija un kad samērojamā laikā bija pieejamas regulāro komerc-reisu alternatīvas, ir:

- veikta nelikumīga rīcība ar valsts budžeta līdzekļiem, kas pēc Valsts kontroles veiktajām aplēsēm veido papildu valsts budžeta izdevumus vismaz 221 566 *euro* apmērā;
- pieļauta neekonomiska rīcība, kas pēc Valsts kontroles veiktajām aplēsēm ir radījusi papildu Eiropas Savienības Padomes izdevumus vismaz 323 688 *euro* apmērā.

⁵ Saskaņā ar MK 06.11.2020. rīkojumu Nr.655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" no 09.11.2020. līdz 06.04.2021. un saskaņā ar MK 09.10.2021. rīkojumu Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" no 11.10.2021. līdz 28.02.2022.

Valsts kontroles ieskatā, šādi rīkojoties, nav ievērotas *Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma* prasības, ka publiskai personai:

- ar saviem finanšu līdzekļiem jārīkojas likumīgi – jebkurai rīcībai ar finanšu līdzekļiem jāatbilst ārējos normatīvajos aktos paredzētajiem mērķiem, kā arī normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai⁶;
- ar saviem finanšu līdzekļiem jārīkojas lietderīgi – tās rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu izlietojumu⁷;
- aizliegts pasūtīt pakalpojumus par acīmredzami paaugstinātu cenu⁸.

Komandējuma izdevumu atlīdzināšanai no valsts budžeta līdzekļiem nelikumīgi izlietoti vismaz 222 tūkstoši *euro*.

Ministru kabineta noteikumi⁹ nosaka, ka ceļa izdevumus Ministru prezidentam un delegācijas locekļiem visos transporta veidos atlīdzina saskaņā ar faktiskajām izmaksām, bet ne vairāk kā atbilstoši biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem.

No valsts budžeta līdzekļiem finansētiem ārvalstu komandējumiem izmantojot speciālos lidojumus laikā, kad valstī nebija izsludināta ārkārtējā situācija, un gadījumos, kad bija pieejamas laikā samērojamas regulāro lidojumu alternatīvas, nav ievēroti Ministru kabineta noteikumos¹⁰ noteiktie ceļa izdevumu ierobežojumi.

Tādējādi rīcība šajos gadījumos vērtējama kā nelikumīga. Nelikumīgas rīcības rezultātā ceļa izdevumi par speciālajiem lidojumiem bija vismaz par 221 566 *euro* lielāki, nekā tie būtu, ja tiktu ievēroti Ministru kabineta noteikumos¹¹ noteiktie izdevumu ierobežojumi.

Komandējuma izdevumu atlīdzināšanai Eiropadomes sanāksmju apmeklēšanai neekonomiski izlietoti vismaz 324 tūkstoši *euro*.

Līdzekļi, kas izlietoti nokļūšanai uz Eiropadomes sanāksmēm, izmantojot speciālos lidojumus laikā, kad nebija ārkārtējā situācija, un gadījumos, kad bija pieejamas laikā samērojamas regulāro lidojumu alternatīvas, nav izlietoti ekonomiski.

93 % gadījumu komandējumiem uz Eiropadomes sanāksmēm izvēloties speciālos lidojumus un neveicot lidojumu alternatīvu izvērtējumu, neekonomiski izlietoti vismaz 323 688 *euro*.

⁶ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmā daļa.

⁷ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta 1.punkts.

⁸ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 8.pants.

⁹ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 32.punkts.

¹⁰ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 32.punkts.

¹¹ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 32.punkts.

Transporta, tajā skaitā speciālo lidojumu, izdevumi uz Eiropadomes sanāksmēm tiek segti no Eiropas Savienības Padomes budžeta¹².

Valsts kanceleja, nekontrolējot speciālajos lidojumos uz Eiropadomes sanāksmēm iekļauto izdevumu pamatotību, ir palielinājusi lidojumu uz Eiropadomes sanāksmēm izmaksas, rēķinos iekļaujot ar Eiropadomes sanāksmju apmeklēšanu nesaistītus izdevumus 28 530 *euro* apmērā – piemēram, izdevumus par cita speciālā lidojuma aizkavēšanu vai arī soda naudas apmaksu par atceltu reisu. Šādi rīkojoties, Valsts kanceleja nav ievērojusi *Grāmatvedības likuma*¹³ prasību par grāmatvedības informācijas patiesu, salīdzināmu, savlaicīgu, saprotamu un pilnīgu uzrādīšanu, kā arī ir sniegusi sabiedrībai nepatiesu informāciju par speciālo lidojumu faktiskajiem izdevumiem.

Komandējumu nodrošināšanai nepieciešamie iepirkumi veikti, neievērojot likumu.

Valsts kanceleja, neņemot vērā plānotos izdevumus un nevērtējot faktiskās komandējumu izmaksas, nav noteikusi atbilstošu paredzamo līgumcenu un nav veikusi komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu iepirkumu atbilstoši *Publisko iepirkumu likumā*¹⁴ noteiktajām procedūrām. Līdz ar to arī nav ievērota *Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma* prasība¹⁵.

Valsts kontrole nevarēja gūt pārliecību, ka Valsts kanceleja būtu izvēlējusies saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu speciālo lidojumu nodrošināšanai. Lai arī līgumos par komandējumu un darba braucienu nodrošināšanu ir paredzēta speciālo lidojumu organizēšana, Valsts kanceleja nav veikusi piedāvājumu atlasīšanu par šo pakalpojumu un nav vērtējusi šī pakalpojuma piedāvājuma cenas, līdz ar to ceļojumu aģentūrām ir iespēja brīvi noteikt savu starpniecības pakalpojumu maksu. Valsts kanceleja trīs gadu laikā kopumā ir samaksājusi pakalpojumu starpniecības maksu ceļojumu aģentūrām 91 208 *euro* apmērā, kas veido no 2,7 % līdz 13 % no katra speciālā lidojuma faktiskajām izmaksām.

Ministru prezidentam un delegācijas locekļiem vienmēr tiek izmaksātas maksimāli iespējamās papildu piemaksas pie komandējuma dienas naudas. Turklāt Ministru prezidents un ministri saņem arī kompensāciju par reprezentācijas izdevumiem, par ko nav jāatskaitās.

Ministru kabineta noteikumi¹⁶ nosaka vairākas amatpersonu grupas, kurām, dodoties komandējumā uz ārvalstīm, var noteikt papildu piemaksu pie komandējuma dienas naudas. Šīm piemaksām ir arī noteikts maksimāli iespējamais apmērs, taču Ministru kabineta noteikumi neierobežo noteikt arī mazāku piemaksu apmēru.

Ministru prezidents, tā laulātais, delegācijas locekļi un Valsts kancelejas direktors visos komandējumos ir saņēmuši maksimāli iespējamo piemaksu bez nepieciešamības un apmēra

¹² MK 29.06.2010. instrukcijas Nr.6 “Kārtība, kādā sedzami Latvijas pārstāvju ceļa izdevumi līdz Eiropas Savienības Padomes darba grupu sanāksmju un Eiropas Savienības Padomes sanāksmju norises vietai un atpakaļ un viesnīcas (naktsmītnes) izdevumi” 6.3.4.apakšpunkts.

¹³ Grāmatvedības likuma 6.panta ceturtā daļa.

¹⁴ Publisko iepirkumu likuma 8.pants.

¹⁵ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmā daļa.

¹⁶ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 31., 39.punkts.

vērtējuma. Trīs gadu laikā papildu piemaksas pie komandējuma dienas naudas kopumā veido 4598 *euro*.

Valsts kontrole, vērtējot komandējuma dienas naudas piemaksu, vērš uzmanību arī uz amatpersonām paredzētajiem un izmaksātajiem reprezentācijas izdevumiem. Arī pēc grozījumiem *Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā*, no 01.01.2023. palielinot Ministru prezidenta un citu amatpersonu mēnešalgas, likums joprojām paredz reprezentācijas izdevumu segšanu augstākajām valsts amatpersonām, tajā skaitā Ministru prezidentam un ministriem. Reprezentācijas izdevumi netiek aplikti ar iedzīvotāju ienākumu nodokli, tos pārskaita kopā ar mēnešalgu, par tiem nav jāatskaitās.

Ministru prezidentam 2023.gadā reprezentācijas izdevumi bija 1592 *euro* mēnesī, un trīs gadu laikā viņam faktiski izmaksāti reprezentācijas izdevumi 46 971 *euro* apmērā, savukārt visam Ministru kabinetam trīs gadu laikā faktiski izmaksāti reprezentācijas izdevumi 622 750 *euro* apmērā.

Arī par faktiskajiem komandējuma izdevumiem netiek norādīta caurskatāma informācija, jo iestāžu finanšu pārskatos informācija par komandējuma izdevumiem tiek uzrādīta tikai divās pozīcijās – komandējumu dienas nauda un pārējie izdevumi. Līdz ar to publiski netiek atklāta informācija par faktiskajiem viesnīcu, transporta un citiem ar komandējumiem saistītiem izdevumiem.

Ieteikumi

Revīzijā ir sniegti četri ieteikumi, kas vērsti uz valsts pārvaldes un amatpersonu atbildīgākas un caurskatāmākas darbības veicināšanu, tādējādi arī ceļot sabiedrības uzticību valsts varai. Ieviešot ieteikumus, tiks:

- veicināta racionāla un ekonomiska komandējumu organizēšana atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- veikts lietderības izvērtējums par izmaksu efektīva transporta izvēli komandējumos;
- nodrošināts iepirkumu plānošanas, organizēšanas un līgumu izpildes uzraudzības process atbilstoši *Publisko iepirkumu likuma* prasībām.

Situācijas apraksts – *Ministru prezidenta speciālo lidojumu raksturojums*

Trīs gados Ministru prezidents¹⁷ ar delegāciju, izmantojot aviotransportu, ir devies 53 komandējumos (skatīt 1.tabulu), tajā skaitā:

- 21 reizi, izmantojot regulāros komerclidojumus, visos gadījumos Ministru prezidents lidoja biznesa klasē;
- 18 reizes, izmantojot speciālos lidojumus 613 830 *euro* apmērā, kas apmaksāti no valsts budžeta līdzekļiem;
- 14 reizes, izmantojot speciālos lidojumus 568 331 *euro* apmērā, lai piedalītos Eiropadomes sanāksmēs, kas 527 781 *euro* apmērā apmaksāti no Eiropas Savienības Padomes budžeta un 40 550 *euro* apmērā – no valsts budžeta.

Šajā revīzijas starpziņojumā tiek izmantots jēdziens “speciālie lidojumi”, revīzijas kontekstā ar to saprotot aviotransporta lidojumus pasažieru (delegācijām līdz 10 pārstāvjiem) pārvadāšanai vienā vai vairākos reisos, kurus izpilda ārpus regulāro komerclidojumu saraksta, pamatojoties uz individuāliem pasūtījumiem. Apzīmējot speciālos lidojumus, tiek izmantoti arī tādi jēdzieni kā “čartera lidojumi”, “čarterreisi”, “privātie lidojumi”, “speciālie gaisa transporta līgumreisi”, arī “gaisa transporta līgumreisi”.

Valsts kontrolei uzsākot vērtēt šo jautājumu, Valsts kanceleja sniedza skaidrojumu¹⁸ par speciālo lidojumu izmantošanas praksi Ministru prezidenta ārvalstu vizīšu nodrošināšanai (skatīt 1.pielikumu).

Dažādu komandējumu ietvaros ir bijuši speciālie lidojumi gan abos, gan vienā virzienā (tas ir, reisā¹⁹).

No visiem komandējumiem 32 gadījumos jeb 60 % komandējumu Ministru prezidents ārvalstu vizītēm ir izmantojis speciālos lidojumus, kas kopā izmaksāja 1 182 161 *euro*.

¹⁷ Arturs Krišjānis Kariņš – Ministru prezidents 23.01.2019.–14.12.2022.; Arturs Krišjānis Kariņš – Ministru prezidents 14.12.2022.–15.09.2023.; Evika Siliņa – Ministru prezidente no 15.09.2023.

¹⁸ Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1./168-3149.

¹⁹ Brauciens (ar transportlīdzekli) no maršruta viena galapunkta līdz otram.

1.tabula

Komandējumu skaits un izmaksas dažādos lidojumu veidos

Lidojuma veids	2021.gads		2022.gads		2023.gads		Kopā	
	skaits	euro	skaits	euro	skaits	euro	skaits	euro
Regulārie komerclidojumi	0	0	5	x	16 ²⁰	x	21	x
Speciālie lidojumi, apmaksāti no valsts budžeta līdzekļiem	4	144 800	10	332 717	4	136 313	18	613 830
<i>t.sk. lidostas "Rīga" VIP centra pakalpojumi</i>		2800		6650		2400		11 850
Speciālie lidojumi uz Eiropadomes sanāksmēm, tajā skaitā apmaksāti:	4	140 200	6	275 145	4	152 986	14	568 331
no Eiropas Savienības Padomes budžeta		138 648		236 147		152 986		527 781
no valsts budžeta		1552		38 998		0		40 550
<i>t.sk. lidostas "Rīga" VIP centra pakalpojumi</i>		2800		4150		2800		9750
Kopā	8	285 000	21	607 862	24	289 299	53	1 182 161

Visos Ministru prezidenta un delegācijas komandējumiem izmantotajos speciālajos lidojumos ir apmaksāti arī lidostas "Rīga"²¹ VIP centra pakalpojumi. Trīs gados kopā samaksāti 21 600 *euro*. Maksa par lidostas "Rīga" VIP centra izmantošanu lidojuma vienā virzienā ir 400 *euro*, abos virzienos 800 *euro*²². Gaisa kuģim, kas attiecīgā lidojuma laikā tiek izmantots tikai valsts delegācijas pārvadāšanai, ir valsts gaisa kuģa statuss²³, bet lidosta "Rīga" valsts gaisa kuģu pasažieru apkalpošanu var nodrošināt tikai caur lidostas "Rīga" VIP centru. Tā kā Ministru prezidenta un delegācijas speciālie lidojumi lidostai "Rīga" netika pieteikti kā lidojumi ar valsts gaisa kuģi²⁴, tie netika atbrīvoti no maksas par lidlaukā sniegtajiem pakalpojumiem, no kā ir jāatbrīvo valsts gaisa kuģi²⁵, tajā skaitā par gaisa kuģa pacelšanos/nosēšanos, gaisa kuģa stāvēšanu un pasažieru maksu par katru izlidojošo pasažieri. Valsts kontrole ir vērsusi Ārlietu ministrijas un lidostas "Rīga" uzmanību uz šī jautājuma sakārtošanas nepieciešamību.

²⁰ T.sk. viens komandējums uz Eiropadomes sanākumi (apmaksāts no Eiropas Savienības Padomes budžeta).

²¹ Valsts akciju sabiedrība "Starptautiskā lidosta "Rīga"" (reģistrācijas numurs 40003028055).

²² Saskaņā ar cenrādi, kas apstiprināts valsts akciju sabiedrības "Starptautiskā lidosta "Rīga"" 02.05.2022. valdes sēdē (protokols Nr.24, 6.jautājums), spēkā no 01.06.2022. līdz 31.05.2022. maksa par pasažieru apkalpošanu lidostas "Rīga" VIP centrā vienā speciālā lidojuma virzienā (delegācijai līdz 10 personām) bija 350 *euro*, abos virzienos 700 *euro*.

²³ Likums "Par aviāciju", likumā lietotie termini.

²⁴ MK 17.09.2019. noteikumi Nr.444 "Kārtība, kādā civilās aviācijas lidlauku izmanto valsts gaisa kuģi".

²⁵ MK 28.02.2017. noteikumi Nr.111 "Noteikumi par valsts akciju sabiedrības "Starptautiskā lidosta "Rīga"" lidlaukā sniegto pakalpojumu maksu".

Visos speciālajos lidojumos tika nodrošināta arī ēdināšana, tajā skaitā:

- 13 gadījumos aukstā ēdināšana;
- 19 gadījumos aukstā un siltā ēdināšana.

21 speciālajā lidojumā tika izmantoti stjuarta pakalpojumi.

Ministru prezidenta delegācijas locekļu skaits, kuri izmantoja speciālos lidojumus, bija no četriem līdz astoņiem, ieskaitot Ministru prezidentu.

17 no 32 komandējumiem delegācijas sastāvā bija iekļauts arī fotogrāfs. Fotogrāfa nepieciešamību iekļaut delegācijas sastāvā Valsts kanceleja skaidro²⁶ šādi:

ierasta starptautiskā protokolārā prakse nosaka – valsti pārstāvošās delegācijas sastāvā ir iekļauts oficiālais fotogrāfs, lai fiksētu starpvalstu un starptautiskus notikumus, tostarp kā vēsturisku liecību, un šādas fotogrāfijas ir pienākums nodot Latvijas Nacionālajā arhīvā.

Citās valstīs valsts augstāko amatpersonu komandējumiem tiek izmantots dažāda veida aviotransports – regulārie komercilidojumi, speciālie lidojumi vai valdības vajadzībām speciāli iegādātu (t.sk. militāro lidmašīnu) vai ilgtermiņā nomātu lidmašīnu pakalpojumi. Arī Valsts kanceleja ir sniegusi informāciju par Eiropas Savienības valstu praksi speciālo lidojumu izmantošanā²⁷ (skatīt 1.pielikumu).

Valsts kanceleja sniedza skaidrojumu speciālo lidojumu izmantošanas nepieciešamībai:

Ministru prezidenta saturiska neaizvietojamība – Ministru prezidenta prombūtnes laikā nozīmētais Ministru prezidenta vietas izpildītājs veic tehniskas, nevis saturiskas funkcijas, tādējādi nav pamata uzskatīt, ka Ministru kabineta darbs, t.sk. Ministru kabineta sēde, var pilnvērtīgi noritēt bez Ministru prezidenta klātbūtnes;

amatpersonu drošības apsvērumi – Valsts drošības dienests Valsts kancelejai ir sniedzis atzinumu, ka atbilstoši Valsts drošības dienesta veiktajai apdraudējuma analīzei speciālo avioreisu izmantošana Ministru prezidenta ārvalstu komandējumu laikā mazina apdraudējuma līmeni un būtiski atvieglo drošības pasākumu nodrošināšanu;

regulāro reisu neprecizitāte – lidojumi ne vienmēr tiek izpildīti atbilstoši laika grafikam, tie var tikt pat atcelti, kā rezultātā Ministru prezidents var kavēt starptautiski nozīmīgus pasākumus, ierobežojot iespējas pārstāvēt valsti un sasniegt citus nospraustos mērķus, kā arī pastāv varbūtība kavēt valstiski nozīmīgus pasākumus, kas ieplānoti pēc atgriešanās Latvijā;

ierobežota regulāro reisu izvēle – lidojumi uz nepieciešamo galamērķi var netikt izpildīti katru dienu vai arī lidojumus nodrošina tādas aviokompānijas, kuru biļešu rezervācijas un iegādes nosacījumi neatbilst Valsts kancelejas ceļojumu iepirkuma nosacījumiem;

²⁶ Valsts kancelejas 12.12.2023. vēstule Nr.7.8.5./2023-DOC-2648/1427-3102.

²⁷ Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1./168-3149.

loģistikas izaicinājumi galamērķī un atvieglota piekļuve lidaparātam speciālā lidojuma izmantošanas gadījumā – starptautiskas augstāko amatpersonu tikšanās visbiežāk notiek pasaules metropolēs (Parīze, Berlīne, Londona, Brisele), kuras raksturo intensīva satiksme ne tikai sastrēgumstundās, bet jo īpaši tajās; speciālo reisu gadījumā delegācijai ir atvieglota drošības pārbaude un kopumā pirms lidojuma lidostā ir jāpavada īsāks laiks;

gadījumos, kad komandējumā būtu iespējams doties iepriekšējā dienā vai atgriezties nākamajā dienā, ir jāņem vērā ne tikai papildu komandējuma izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu, bet arī kopējais ceļā pavadītais delegācijas laiks, kas objektīvi attiecīgajā laika periodā neļauj pildīt savus tiešos saturiskos amata pienākumus²⁸;

pasažieru regulārie aviopakalpojumi bieži vien tika pēdējā brīdī atcelti vai mainīti – tas savukārt arī ietekmēja lēmuma pieņemšanu par speciālā gaisa transporta līgumreisa izmantošanu²⁹.

Bijušais Ministru prezidents³⁰ pēc revīzijas starpziņojuma apstiprināšanas norādīja šādus speciālo lidojumu izmantošanas apsvērumus³¹:

plānojot Ministru prezidenta dienas kārtību, tika ņemtas vērā primāri Valsts ārpolitiskās, ārējās drošības un ārējās ekonomiskās intereses, ģeopolitiskā situācija, Covid-19 pandēmijas laikā, kā arī epidemioloģiskie ierobežojumi, valsts protokola intereses, Ministru kabineta Deklarācija un rīcības plāns tās īstenošanai, Ministru prezidenta kopējā noslodze, ārvalstu vizīšu darba plāns un nepieciešamais laiks pirms un pēc vizītēm neformālām sarunām un attiecību veidošanai un stiprināšanai ar citu valstu vadītājiem. Tāpat tika ņemta vērā Ministru prezidenta veselība, tiesības uz atpūtas laiku, kā arī laiks, kas nepieciešams fiziskās un psihoemocionālās labklājības atjaunošanai, lai kvalitatīvi pildītu savus pienākumus. Visu šo faktoru ietekmē veidojās Ministru prezidenta darba kārtība pa dienām, stundām un minūtēm, kas gandrīz vienmēr būtiski pārsniedza normālā darba laika ietvaru, bija tik intensīva, ka bieži bija jāatsakās arī no atpūtas laika.

Visos gadījumos, kad tika izmantoti speciālie lidojumi, Ministru prezidenta noslodze bija īpaši intensīva, tāpēc, paļaujoties uz speciālo lidojumu prakses esību Valsts kancelejā, šāda iespēja tika izmantota, lai pieskaņotu Ministru prezidenta delegācijas izlidošanas laiku Ministru prezidenta darba kārtībai, nevis Ministru prezidenta darba kārtību pieskaņotu komercreisei. Pašsaprotami, ka šo darba kārtību Ministru prezidents mainīt nevarēja, proti, tā tika pieskaņota noteiktam sapulču, tikšanās un vizīšu grafikam.

Pamatojumu par katru konkrēto speciālo lidojumu Valsts kanceleja sniedza tikai speciālajiem lidojumiem, kas apmaksāti no valsts budžeta līdzekļiem. Savukārt par speciālajiem

²⁸ Valsts kancelejas 19.02.2024. vēstule Nr.15.2.4./2024-KLAS-20-594.

²⁹ Valsts kancelejas 28.11.2023. vēstule Nr.7.8.5./2023-DOC-2568-2954.

³⁰ Arturs Krišjānis Kariņš – Ministru prezidents 23.01.2019.–14.12.2022., Arturs Krišjānis Kariņš – Ministru prezidents 14.12.2022.–15.09.2023.

³¹ Artura Krišjāņa Kariņa 14.03.2024. vēstule Valsts kontrolei.

lidojumiem uz Eiropadomes sanāksmēm pamatojums par regulāro komerclidojumu alternatīvu neesamību, izvēloties speciālos lidojumus, nav sniegts.

Valsts kanceleja skaidro³², ka:

ņemot vērā dinamiski mainīgos apstākļus, kādos tiek plānotas un organizētas Ministru prezidenta ārvalstu vizītes, bez pārmērīgas administratīvās slodzes radīšanas tās nav iespējams dokumentēt. Vienlaikus katra lēmuma pamatā, kas pieņemts par speciālā gaisa lidojuma izmantošanu, ir argumentēti apstākļi.

Revīzijā konstatēts, ka speciālie lidojumi 31 komandējumā ir pieteikti sešas līdz 37 dienas pirms konkrētā komandējuma un vienā gadījumā – vienu dienu pirms komandējuma:

- vienā gadījumā – vienu dienu pirms komandējuma³³;
- 19 gadījumos – sešas līdz 10 dienas pirms komandējuma;
- septiņos gadījumos – 11 līdz 16 dienas pirms komandējuma;
- piecos gadījumos – 17 līdz 37 dienas pirms komandējuma.

Konstatētais liecina, ka regulāros komerclidojumus bija iespējams organizēt savlaicīgi, jo speciālie lidojumi netika organizēti pēdējā brīdī.

Saskaņā ar ceļojumu aģentūru un speciālo lidojumu brokera noslēgtajiem līgumiem speciālo lidojumu izlidošanas elastība no galapunktiem ir ierobežota un parasti tā ir ne vairāk kā divas līdz trīs stundas³⁴ pirms un pēc speciālā lidojuma nolīgtā laika. Jāņem vērā arī lidmašīnu pilotiem nepieciešamais atpūtas laiks, kā arī izlidošanas lidostas darba laiks, kas ne vienmēr ir visa diennakts, bet tas var būt, piemēram, līdz plkst. 21.30, 22.00.

³² Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr. 2023-7.3.1./168-3149 (Valsts kancelejas pilnu vēstuli skatīt 1.pielikumā).

³³ Ārkārtējās situācijas laikā, kad bija ieviesti Covid-19 izplatību ierobežojoši pasākumi.

³⁴ Ņemot vērā, ka speciālo lidojumu brokeris apkalpo arī citus klientus un speciālā lidmašīna vēlākos laikos var būt jau rezervēta.

1. Speciālo lidojumu izdevumu atlīdzināšana

Valsts kontrole revīzijā vērtēja Ministru prezidenta un delegācijas ārvalstu komandējumu ietvaros veikto speciālo lidojumu likumību un lietderību, bet nevērtēja un neapšaubīja ārvalstu vizīšu nepieciešamību un nozīmīgumu.

§ *Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums*³⁵ nosaka:

2.pants. (1) Publiska persona rīkojas ar saviem finanšu līdzekļiem un mantu likumīgi, tas ir, jebkura rīcība ar publiskas personas finanšu līdzekļiem un mantu atbilst ārējos normatīvajos aktos paredzētajiem mērķiem, kā arī normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai.

3.pants. Publiska persona, kā arī kapitālsabiedrība rīkojas ar finanšu līdzekļiem un mantu lietderīgi, tas ir:

1) rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu;

[..].

8.pants. Publiskai personai un kapitālsabiedrībai aizliegts iegādāties īpašumā vai lietošanā mantu vai arī pasūtīt pakalpojumus vai darbus par acīmredzami paaugstinātu cenu.

Ministru prezidenta un delegācijas komandējumos izmantotie speciālie lidojumi uz Eiropadomes sanāksmēm un pārējām ārvalstu vizītēm ir vērtēti atsevišķi, jo šo pasākumu apmaksu regulē dažādas tiesību normas un to transporta izdevumi tiek apmaksāti no dažādiem finanšu avotiem.

Laika posmā no 09.11.2020. līdz 06.04.2021. un no 11.10.2021. līdz 28.02.2022. Latvijā bija izsludināta ārkārtējā situācija³⁶ un ieviesti Covid-19 izplatību ierobežojoši pasākumi. Šajā periodā tika ierobežoti arī regulārie komerclidojumi, tāpēc revīzijā speciālo lidojumu izmantošana ārkārtējās situācijas laikā būtu pieļaujama.

1.1. Speciālo lidojumu izdevumu atlīdzināšana no valsts budžeta līdzekļiem

Neapšaubot ārvalstu vizīšu nepieciešamību, Valsts kontrole kā pieļaujamu uzskata speciālo lidojumu izmantošanu ārkārtējās situācijas laikā vai gadījumos, kad nav bijis citu alternatīvu. Tomēr daudzkārtīga speciālo lidojumu izmantošana laikā, kad pieejamas regulāro lidojumu alternatīvas, nav attaisnojama.

Valsts kontrole secina, ka lēmums astoņos komandējumos izmantot speciālos lidojumus³⁷, nevis pieejamos regulāros komerclidojumus ir nelikumīgs. Virs

³⁵ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmā daļa, 3.panta 1.punkts un 8.pants.

³⁶ Saskaņā ar MK 06.11.2020. rīkojumu Nr.655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" no 09.11.2020. līdz 06.04.2021. un saskaņā ar MK 09.10.2021. rīkojumu Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" no 11.10.2021. līdz 28.02.2022.

³⁷ Ja regulārais komerclidojums bija pieejams vienā virzienā, tad speciālā lidojuma izmaksas tika dalītas uz pusēm, ņemot vērā līdzīgus gadījumus Valsts kancelejas organizētajos speciālajos lidojumos.

normatīvajā aktā³⁸ noteiktā ierobežojuma – komandējuma transporta izdevumus atlīdzina ne vairāk kā atbilstoši biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem – ir izlietoti valsts budžeta līdzekļi, kas pēc Valsts kontroles aplēsēm veido vismaz 221 566 euro³⁹.

Līdz ar to nav ievērotas arī *Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma* prasības, ka:

- publiska persona ar saviem finanšu līdzekļiem rīkojas likumīgi – jebkurai rīcībai ar finanšu līdzekļiem jāatbilst ārējos normatīvajos aktos paredzētajiem mērķiem, kā arī normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai⁴⁰;
- publiskai personai aizliegts pasūtīt pakalpojumus par acīmredzami paaugstinātu cenu⁴¹.

Laika posmā no 2021. līdz 2023.gadam Ministru prezidents ar delegāciju devās 18 komandējumos, izmantojot speciālos lidojumus. No valsts budžeta līdzekļiem apmaksāto ārvalstu komandējumu, kur izmantoti speciālie lidojumi, īpatsvars trīs gadu periodā ir 46 % jeb gandrīz puse. 2021.gadā speciālie lidojumi izmantoti visos četros no valsts budžeta apmaksātajos ārvalstu komandējumos, 2022.gadā – 10 lidojumos no 15 no valsts budžeta apmaksātajos ārvalstu komandējumos, 2023.gadā – četros no 19 no valsts budžeta apmaksātajos ārvalstu komandējumos⁴².

Šajos gadījumos komandējumu, tajā skaitā ceļa izdevumu, apmaksas kārtību nosaka Ministru kabineta 12.10.2010. noteikumi Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” (turpmāk – MK noteikumi Nr.969), kuros valsts augstāko amatpersonu, tajā skaitā Ministru prezidenta, komandējumu izdevumu atlīdzināšanai paredzēta īpaša kārtība⁴³, tajā skaitā dažādu izdevumu, arī transporta izdevumu, augstāki limiti.

§ MK noteikumu Nr.969⁴⁴ 32.punkts nosaka:

32.punkts. Ceļa (transporta) izdevumus šo noteikumu 31.1., 31.2. un 31.3.apakšpunktā minētajām amatpersonām visos transporta veidos atlīdzina saskaņā ar faktiskajām izmaksām, bet ne vairāk kā atbilstoši biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem.

§ Starp MK noteikumu Nr.969 31.1.; 31.2. un 31.3.apakšpunktā minētajām amatpersonām ir arī Ministru prezidents un valdības oficiālo delegāciju locekļi.

³⁸ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 32.punkts.

³⁹ Ņemot vērā arī komandējuma papildu izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu.

⁴⁰ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmā daļa.

⁴¹ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 8.pants.

⁴² Ārvalstu komandējumi, kuros izmantots aviotransports.

⁴³ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” nodaļa “V. Komandējuma izdevumu atlīdzināšana atsevišķu kategoriju amatpersonām”.

⁴⁴ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 32.punkts.

§ MK noteikumu Nr.969⁴⁵ 33.punkts nosaka:

33.punkts. Izdevumus par viesnīcu šo noteikumu 31.1., 31.2. un 31.3.apakšpunktā minētajām amatpersonām atlīdzina saskaņā ar faktiskajiem izdevumiem, kurus apliecina iesniegtais viesnīcas rēķins.

Valsts kontroles ieskatā, MK noteikumu Nr.969 32.punkts, kurā ietverts formulējums “bet ne vairāk kā” (nevis “ne mazāk kā”), ierobežo Ministru prezidenta un delegācijas locekļa ceļa (transporta) izdevumus komandējumos – nosakot, ka tie nevar būt lielāki kā maksa par pakalpojumiem biznesa vai tai pielīdzinātā klasē. Ja minētajam punktam nebūtu ierobežojoša rakstura, to varētu izteikt analogiski MK noteikumu Nr.969 33.punktam – bez ierobežojošās piebildes.

Tādējādi Ministru kabinets ir piešķīris tiesību normas piemērotājam ierobežotu rīcības brīvību komandējuma izdevumu atlīdzināšanā, nosakot maksimālo robežu – tas ir, maksa par lidojumu biznesa klasē vai tai pielīdzinātā klasē.

Tā kā atbilstoši MK noteikumos Nr.969 ietvertās tiesību normas⁴⁶ formulējumam likumīgas rīcības atskaites punkts ir tieši lidojums biznesa klasē, savukārt praksē Ministru prezidenta ārvalstu komandējumu nodrošināšanai izmantoti speciālie lidojumi, atbilstoši MK noteikumu Nr.969 prasībām⁴⁷ ir jāvērtē, vai speciālais lidojums ir pielīdzināms lidojumam biznesa klasē. Lai salīdzinātu šos divus gaisa transporta pakalpojumus, nepieciešams izvirzīt vērtēšanas kritērijus, kas ir būtiski šajā tiesiskajā un faktiskajā situācijā. Vienlaikus nepieciešams izvērtēt, vai nepastāv būtiski apsvērumi, kas liecina, ka šie gaisa transporta pakalpojumi nav savstarpēji salīdzināmi.

Valsts kancelejas ieskatā, šie gaisa transporta pakalpojumi ir līdzvērtīgi. Revīzijas laikā Valsts kanceleja norādīja⁴⁸ (Valsts kancelejas pilnu vēstuli⁴⁹ skatīt 1.pielikumā):

termins “biznesa klase” ir īpaša ceļojumu klase lidmašīnās darījumu cilvēkiem, kur tiek piedāvāts augsta līmeņa serviss⁵⁰. Savukārt “čarterlidojums” ir lidojums, ko veic pēc nomas līguma, ārpus regulāro reisu saraksta⁵¹, bet “čarters” ir līgums par transportlīdzekļa nomāšanu noteiktam reisam vai uz noteiktu laiku⁵².

Norādāms, ka pēc būtības “speciālais gaisa transporta līgumreiss” jeb “čarterlidojums” arī ir lidojums, kurā darījumu cilvēkiem tiek piedāvāts augsta līmeņa serviss. Līdz ar to speciālais gaisa transporta līgumreiss ir pielīdzināms biznesa klasei.

Tādējādi, interpretējot Ministru kabineta noteikumu⁵³ 32.punktu gramatiski, secināms, ka norma pieļauj atlīdzināt ceļa (transporta) izdevumus saskaņā ar faktiskajām

⁴⁵ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 33.punkts.

⁴⁶ MK 12.10.2020. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 32.punkts.

⁴⁷ MK 12.10.2020. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 32.punkts.

⁴⁸ Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1./168-3149.

⁴⁹ Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1./168-3149.

⁵⁰ <https://tezaurs.lv/biznesa%20klase>

⁵¹ <https://tezaurs.lv/%C4%8Darterlidojums>

⁵² <https://mlvv.tezaurs.lv/%C4%8Darters:1>

⁵³ MK 12.10.2010. noteikumi Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi”.

izmaksām ne tikai biznesa klasē, bet arī tai pielīdzinātai klasei, proti, izdevumus par “klasi”, kas paredz augsta līmeņa servisu, kas var būt arī “speciālais gaisa transporta līgumreiss”.

Līdzīgu viedokli Valsts kontrolei revīzijā sniedza arī Finanšu ministrija.

§ MK 07.09.2021. noteikumi Nr.606 “Ministru kabineta kārtības rullis” nosaka:

199.punkts. Ja nepieciešams, skaidrojumu par Ministru kabineta izdoto tiesību aktu sniedz attiecīgā projekta iesniedzējs (Ministru kabineta loceklis).

Revīzijas laikā Valsts kontrole⁵⁴ lūdza finanšu ministru sniegt skaidrojumu⁵⁵ par MK noteikumu Nr.969⁵⁶ 32.punkta piemērošanu – vai MK noteikumu Nr.969⁵⁷ 32.punkts aizliedz Ministru prezidentam un delegāciju locekļiem no valsts budžeta līdzekļiem atlīdzināt čartera jeb speciālo lidojumu izdevumus.

Finanšu ministrija⁵⁸ Valsts kontrolei sniedza savu viedokli (Finanšu ministrijas pilnu atbildes vēstuli⁵⁹ skatīt 4.pielikumā), kuru Valsts kontroles revīzijas ziņojuma apstrīdēšanas stadijā vēstulē Valsts kancelejai pārāpstiprināja finanšu ministrs⁶⁰, norādot, ka:

MK noteikumu Nr. 969 32.punkts nosaka, ka Ministru prezidentam un valdības oficiālo delegāciju vadītājiem, kuras ir pilnvarotas vest sarunas Latvijas Republikas vārdā, ceļa (transporta) izdevumus visos transporta veidos (arī speciālo avioreisu (čartera lidojumu) transporta izdevumus) atlīdzina saskaņā ar faktiskajām izmaksām, bet ne vairāk kā atbilstoši biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem. Biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases (paaugstināto komfortu klases pakalpojumi) tarifus piedāvā dažādas lidsabiedrības (tai skaitā čarterlidojumus), taksometru vai līdzīgu pārvadājumu uzņēmumi (standart, comfort, executive class).

No Valsts kancelejas revīzijas laikā papildus sniegtā skaidrojuma izriet, pēc kādiem kritērijiem tā ir nonākusi pie secinājuma, ka speciālais lidojums ir līdzvērtīgs lidojumam biznesa klasē⁶¹ (Valsts kancelejas pilnu vēstuli⁶² skatīt 1.pielikumā):

aviācijas nozares ekspertu ieskatā regulāro avioreisu biznesa klases un speciālo avioreisu lidojumos tiek nodrošināts salīdzināms komforta līmenis lidojuma laikā (līdzvērtīgs salona aprīkojums, sēdekļi, ēdināšana). Bieži speciālo lidojumu nodrošināšanā tiek izmantotas tāda paša tipa lidmašīnas kā regulāro avioreisu nodrošināšanai (piemēram, Valsts kancelejas 2021.gadā veiktās tirgus izpētes rezultātā aviokompānija “AirBaltic” speciālā avioreisa vajadzībām piedāvāja lidmašīnu, kas veic regulāros reisus). Savukārt būtiskākā speciālā avioreisa

⁵⁴ Valsts kontroles 13.12.2023. vēstule Nr.10-2.3.1e/967.

⁵⁵ MK 07.09.2021. noteikumu Nr.606 “Ministru kabineta kārtības rullis” 199.punkts.

⁵⁶ MK 12.10.2010. noteikumi Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi”.

⁵⁷ MK 12.10.2010. noteikumi Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi”.

⁵⁸ Finanšu ministrijas 20.12.2023. vēstuli Nr.3.2-23/22-1/3793 parakstīja valsts sekretāres budžeta jautājumos vietā Budžeta politikas attīstības departamenta direktors.

⁵⁹ Finanšu ministrijas 20.12.2023. vēstule Nr.3.2-23/22-1/3793.

⁶⁰ Finanšu ministrijas 07.03.2024. vēstuli Nr.3.2-23/22-1/715 parakstīja finanšu ministrs.

⁶¹ Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1./168-3149.

⁶² Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1./168-3149.

priekšrocība ir iespēja klientam noteikt izlidošanas un ielidošanas laikus, īsāki lidojumu laiki, samazināts laiks drošības kontrolei.

Valsts kontrole pievienojas Valsts kancelejas sniegtajam kritēriju uzskaitījumam, pēc kura var nonākt pie secinājuma gan par to, kas abiem gaisa transporta pakalpojumiem ir kopīgs, gan par to, kas tiem ir atšķirīgs.

Proti, abu veidu lidojumos var salīdzināt “komforta līmeni” – tajos var būt līdzvērtīgs salona aprīkojums un sēdekļi, kā arī pieejama ēdināšana. Tomēr, Valsts kontroles ieskatā, nav pamatoti atstāt bez ievērības apsvērumus, kas apliecina, ka šie gaisa transporta pakalpojumi ir būtiski atšķirīgi – speciālais lidojums ir individualizēts pakalpojums, kur klientam ir iespēja noteikt izlidošanas un ielidošanas laiku, tas ir pielāgots tiešais lidojums u.tml.

Valsts kontroles ieskatā, tieši atšķirības ietekmē gaisa transporta pakalpojumu cenas.

Līdzīgu viedokli izteikusi arī Ģenerālprokuratūra⁶³:

kā norādīts uzziņu avotos, biznesa klase ir augstāka līmeņa lidojuma serviss salīdzinājumā ar ekonomisko klasi, ko piedāvā komerciālās aviolīnijas un kas var ietvert prioritāru iekāpšanu lidaparātā, papildu bagāžu, ērtākas sēdvietas vai guļamvietas, ēdināšanu, izklaides programmu u.c. pakalpojumus.⁶⁴ Turpretī čartera lidojums jeb privātās lidmašīnas (angļu v. – private jet) reiss ir luksusa klases pakalpojums, kas daļēji var ietvert arī biznesa klasei raksturīgos pakalpojumus, bet kurā kā īpaša sastāvdaļa ir paredzēta atsevišķa (“VIP”) gaidīšanas zāle, atsevišķs konkrētam klientam domāts lidaparāts un tā apkalpojošais personāls, klientam noteiktais izlidošanas un ielidošanas laiks un citi īpaši, parastos komerciālajos reisos nepieejami pakalpojumi.⁶⁵

2.tabulā sniegti piemēri vairāku maršrutu biznesa klases biļešu cenām un speciālā lidojuma izmaksām vienai personai.

⁶³ Ģenerālprokuratūras 12.03.2024. vēstule Nr.N-131-2024-00158.

⁶⁴ Sk.: https://en.wikipedia.org/wiki/Business_class; <https://www.going.com/guides/business-class-flights>.

⁶⁵ Sk.: <https://www.jetbee.aero/en/magazin/a-detailed-comparison-of-private-jet-business-class-and-first-class-flights>.

2.tabula

Piemēri biznesa klases biļešu cenām un speciālā lidojuma izmaksām vienai personai

Maršruts, speciālā lidojuma datums	Regulārā komercilidojuma biznesa klases cena⁶⁶, euro	Speciālā lidojuma izmaksas vienai personai, euro	Speciālā lidojuma maksas attiecība pret biznesa klases cenu, reizes	Ministru prezidenta delegācijas locekļu skaits
Rīga–Parīze–Rīga 10.03.2022.–11.03.2022.	1365	6307	4,6	7
Rīga–Kopenhāgena–Rīga 30.08.2022.	1150	7480	6,5	5
Rīga–Brisele–Rīga 17.07.2023.–18.07.2023.	1271	9990	7,9	5

Vispārinot iepriekš norādītos piemērus, Valsts kontrole uzsver, ka speciālo lidojumu izmaksu vērtība jeb tarifi salīdzinoši nelielām delegācijām ir acīmredzami augstāki par lidojumu biznesa klases tarifiem – konkrētie piemēri liecina, ka speciālo lidojumu tarifi vairākkārtīgi, tas ir, no 4,6 līdz 7,9 reizēm, pārsniedz biznesa klases tarifus.

Valsts kontrole nenoliedz, ka var būt izņēmuma situācijas, kad pasažieru skaits ir liels un līdz ar to speciālais lidojums jeb čarterreiss, kas nodrošināts, izmantojot lidmašīnu, ar kuru veic arī regulāros reisus, gan pakalpojumu satura, gan izmaksu ziņā var būt pielīdzināms ne tikai biznesa klases, bet pat ekonomiskās klases tarifiem. Tomēr Valsts kontrole nepiekrīt, ka izmantot atsevišķu lidmašīnu četru līdz astoņu cilvēku delegācijai ir identiska rīcība lidmašīnas biļešu iegādei biznesa klasē.

Ņemot vērā minēto, Valsts kontroles ieskatā, speciālie lidojumi nelielām delegācijām nav līdzvērtīgi lidojumiem biznesa klasē ne pēc pakalpojuma satura, ne pēc cenām. Savukārt, pat ja pieņemtu, ka šie pakalpojumi ir līdzvērtīgi, tad vairākkārtīgai cenu atšķirībai ir izšķirīga nozīme, lai par publiskajiem līdzekļiem izvēlētos un izmantotu lētāko no līdzvērtīgajiem pakalpojumiem.

Papildus Valsts kontrole pievērš uzmanību uz to, ka rīcība ar publiskajiem līdzekļiem ir rīcība nevis ar savu, bet ar sabiedrības kopīgo mantu un līdzekļiem, kas izmantojama tikai sabiedrības kopējam labumam. Tādējādi publiskie līdzekļi ir izlietoti likumīgi tiktāl, ciktāl tas ir funkcionāli pamatoti, nevis personiska komforta un citu personisku apsvērumu dēļ. Vēl jo vairāk gadījumā, kad demokrātiskā procesā ir radīts tiesiskais regulējums⁶⁷ komandējumu izdevumu ierobežošanai, kas dod iespēju īstenot konkrētās valsts funkcijas un uzdevumus un vienlaikus atspoguļo sabiedrības gribu attiecībā uz publisko līdzekļu izlietojumu.

⁶⁶ Lidojumu maršrutu cenas 2024.gada janvārī. Pieejams: www.skyscanner.net [skatīts 19.01.2024.].

⁶⁷ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 32.punkts.

Līdz ar to līdzekļu apmērs, ko veido starpība starp speciālo lidojumu izdevumiem un delegācijas izdevumiem biznesa klasē, būtu vērtējams kā neatbilstoši MK noteikumu Nr.969 32.punkta ierobežojumiem izlietoti līdzekļi.

Latvijas Republikas Senāta spriedumā norādīts⁶⁸:

vērtējot darbību izolēti no citiem konkrētā gadījuma faktiskajiem apstākļiem, nav iespējams izdarīt pareizus secinājumus par īstenoto darbību dabu. Neatļautā darbība ir jāsaista ne tikai ar darbību pašu par sevi, bet arī tās mērķi, darītāja motīviem u.c. konkrētā gadījuma apstākļiem, jo tas var būtiski ietekmēt priekšstatu par darbību patieso dabu.

Līdz ar to Valsts kontrole uzskata, ka Ministru kabineta noteikumi Nr.969 par komandējumu izdevumu atlīdzināšanas kārtību nedrīkstētu būt šķērslis Ministru prezidentam pildīt savus pienākumus, tajā skaitā piedalīties ārvalstu vizītēs. Tāpēc Valsts kontrole savā vērtējumā uzskata, ka izņēmuma gadījumos, kad nav citu atbilstošu lidojumu alternatīvu, speciālo lidojumu izmantošana ir objektīvi pieļaujama.

No 18 komandējumiem, kuros izmantoti no valsts budžeta apmaksāti speciālie lidojumi, piecos komandējumos (152 120 *euro* apmērā) Ministru prezidents ar delegāciju devās ārkārtējās situācijas laikā. Valsts kontrole šajos komandējumos izlietos līdzekļus speciālajos lidojumos uzskata par pieļaujamiem, ņemot vērā, ka šajā laikā bija ierobežota regulāro komercilidojumu pieejamība.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, speciālo lidojumu alternatīvu iespējas un no tām izrietošo izdevumu pamatojumu Valsts kontrole vērtēja no valsts budžeta apmaksātiem speciālajiem lidojumiem 13 komandējumos par kopējo summu 461 710 *euro*.

18 komandējumi 613 830 <i>euro</i>	–	5 komandējumi 152 120 <i>euro</i>	=	13 komandējumi 461 710 <i>euro</i>
---	---	--	---	---

Valsts kontrole 13 komandējumos izmantoto speciālo lidojumu alternatīvas analizēja, izmantojot *Flightradar24*⁶⁹ datubāzē pieejamo informāciju un Valsts kancelejas sniegto pamatojumu speciālajiem lidojumiem.

Dažādu komandējumu ietvaros speciālie lidojumi ir bijuši gan vienā, gan abos virzienos. Tāpēc tika vērtētas katra virziena jeb reisa alternatīvas, kopā analizēti 13 speciālo lidojumu 22 reisi⁷⁰.

Lai novērtētu, vai katram speciālā lidojuma reisam bija alternatīvs lidojums, Valsts kontrole vērtēja reisu pieejamību komandējuma dienā, kā arī 24 stundas pirms un pēc speciālā lidojuma izlidošanas.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.969⁷¹ par komandējuma dienu var atzīt arī laiku, kad persona ir ceļā uz komandējuma vietu, ja ceļš aizņem ilgāk par vienu dienu (jeb 24 stundām). MK

⁶⁸ Latvijas Republikas Senāta 2022.gada spriedums lietā Nr. SKC-[J]/2022, 10. punkts.

⁶⁹ Aviotransporta lidojumu vēsture par 2021.–2023.gadu. Pieejams: www.flightradar24.com [skatīts 12.01.2024.].

⁷⁰ Brauciens (ar transportlīdzekli) no maršruta viena galapunkta līdz otram.

⁷¹ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 14.punkts.

noteikumi Nr.969⁷² regulē arī gadījumus, kad persona komandējuma vietā pavadā savu brīvo laiku – atpūtas, svētku dienas vai atvaļinājuma dienas, kuras netiek uzskatītas par komandējuma laiku. Līdz ar to Valsts kontroles pieeja atbilst vispārējai komandējumu praksei un arī izriet no tiesiskā regulējuma.

No 13 Ministru prezidenta komandējumiem ar 22 reisiem, kuros izmantoti no valsts budžeta apmaksāti speciālie lidojumi (461 710 *euro*), 10 reisos (187 550 *euro*) nebija gaisa transporta alternatīvu. Līdz ar to izlietotie līdzekļi speciālajos lidojumos arī šajos gadījumos uzskatīti par attaisnotiem.

Tomēr Valsts kontrole uzskata, ka 12 reisos bija iespējams doties ar regulārajiem komercilidojumiem, nevis speciālajiem lidojumiem, jo:

- četros gadījumos komandējumā bija iespējams doties tajā pašā dienā, kad notika vizīte saskaņā ar vizītes darba kārtību;
- trīs gadījumos bija iespējams no komandējuma atgriezties tajā pašā dienā, kad notika vizīte saskaņā ar vizītes darba kārtību;
- divos gadījumos komandējumā bija iespējams doties dienu pirms vizītes sākuma;
- trīs gadījumos bija iespējams no komandējuma atgriezties nākamajā dienā pēc vizītes beigām (skatīt 2.pielikumu, kurā sniegta informācija par katru lidojumu).

Starpība stundās starp speciālā reisa un regulārā komercreisa izlidošanu dota 3.tabulā. Minētajos 12 gadījumos lielākā starpība ir 22 stundas, bet astoņos gadījumos – mazāk par 8 stundām.

3.tabula

Starpība stundās starp speciālā reisa un regulārā komercreisa izlidošanu

Starpības diapazons stundās	Reisu skaits
Līdz 1 stundai (neieskaitot)	2
No 1 līdz 4 stundām (neieskaitot)	3
No 4 līdz 8 stundām (neieskaitot)	3
No 8 līdz 12 stundām (neieskaitot)	1
No 12 līdz 16 stundām (neieskaitot)	1
No 16 līdz 20 stundām (neieskaitot)	0
No 20 līdz 22 stundām (neieskaitot)	2
Kopā	12

Valsts kontrole norāda, ka, ņemot vērā Latvijas ekonomisko situāciju, ir jāvērtē, cik izmaksā speciālajā lidojumā ietaupītais laiks, salīdzinot ar to, ja tiktu izmantots regulārais komercilidojums. Piemēram:

⁷² MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 9.punkts.

- *speciālajā lidojumā Rīga–Parīze–Rīga 10.03.2022.–11.03.2022., izvēloties negaidīt mazāk nekā trīs stundas (attiecīgi divas stundas un 16 minūtes turpceļā un 10 minūtes atpakaļceļā) regulāro komerclidojumu, papildus izlietoti 34 595 euro (11 532 euro par vienu iekonomēto stundu);*
- *speciālajā lidojumā Berlīne–Rīga 04.09.2022.–04.09.2022., izvēloties negaidīt mazāk nekā trīs stundas (attiecīgi divas stundas un 13 minūtes atpakaļceļā), regulāro komerclidojumu, papildus izlietoti 19 584 euro (6528 euro par vienu iekonomēto stundu).*

Valsts kontroles rīcībā ir informācija⁷³ par astoņu reisu no 12 jeb 67 % reisu brīvajām vietām – visos šajos gadījumos bija pietiekams brīvo vietu skaits Ministru prezidentam un delegācijai.

Valsts kontrole izvērtējusi arī Valsts kancelejas argumentus, ka šajos gadījumos pastāvēja drošības, valsts protokola un starptautiskās prakses apsvērumi. Revīzijas laikā Valsts kancelejas sniegto viedokli⁷⁴ par katra konkrētā speciālā lidojuma izvēles pamatojumu no valsts budžeta apmaksātajiem speciālajiem lidojumiem skatīt 5.pielikumā.

Tā kā atbilstoši MK noteikumos Nr.969 ietvertās tiesību normas⁷⁵ formulējumam likumīgas rīcības atskaite punkts ir lidojums biznesa klasē, Ministru kabinets ir atzinis, ka šāda veida gaisa transporta pakalpojums ir atbilstošs tam, lai nodrošinātu ne tikai Ministru prezidentu, bet arī citu, t.sk. Valsts prezidentu, komandējumus.

Valsts kontroles rīcībā nav informācijas, kas pamatotu vispārinātu apgalvojumu, ka lidojums biznesa klasē Ministru prezidenta komandējuma gadījumā varētu būt neatbilstošs drošības apsvērumu dēļ vai ka Ministru prezidenta vizītes gadījumā pastāv īpaši valsts protokola nosacījumi. Valsts kontrole revīzijas laikā nav saņēmusi pierādījumus, kas attiecībā uz kādu konkrētu reisu vai komandējumu apliecinātu pretējo. To apliecina arī prakse – piemēram, lidojumi biznesa klasē nav šķērslis īstenot savus pienākumus pašreizējai Ministru prezidentei, kā arī citām augstākajām valsts amatpersonām.

Vērtējot starptautisko praksi, secināms, ka dažādās valstīs tā atšķiras. Tomēr Valsts kontrole uzskata, ka nepastāv tāds starptautiskais standarts, kas paredzētu Ministru prezidentam izmantot tikai speciālos lidojumus. Tas ir katras valsts nacionālā līmeņa jautājums, kā arī risinājums ir atkarīgs no katras valsts tradīcijām, tiesiskā regulējuma un finanšu iespējām.

Valsts kontrole iepriekšminētajiem astoņu komandējumu 12 reisiem par kopējo summu 274 160 euro vērtēja speciālo lidojumu izdevumu atbilstību MK noteikumu Nr.969 nosacījumam⁷⁶ – transporta izdevumus apmaksāt ne vairāk kā atbilstoši biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem.

⁷³ Saeimas Pieprasījumu komisijas 07.02.2024. vēstules Nr.211.9/11- 10 - 14/24 pielikums – Satiksmes ministrijas 26.01.2024. vēstule Nr.02-03-IP/20, kurā sniegta informācija par regulāro komerclidojumu brīvajām pieejamajām sēdvietām.

⁷⁴ Valsts kancelejas 19.02.2024. vēstule Nr.15.2.4./2024-KLAS-20-594.

⁷⁵ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 32.punkts.

⁷⁶ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 32.punkts.

461 710 euro	-	187 550 euro	=	274 160 euro
--------------	---	--------------	---	--------------

Ja Ministru prezidents un delegācijas locekļi, dodoties šajos komandējumos, būtu izmantojuši regulāro komerclidojumu biznesa klases pakalpojumus (komandējumā dodoties iepriekšējā vai tajā pašā dienā, kā arī atgriežoties tajā pašā vai nākamajā dienā⁷⁷), pēc Valsts kontroles aplēsēm šo astoņu komandējumu 12 reisu lidojumu izdevumi veidotu 45 143 euro⁷⁸ (skatīt 3.pielikumu, kurā sniegti dati un aprēķini par katru lidojumu).

Gadījumos, kad komandējumā būtu iespējams doties iepriekšējā dienā vai atgriezties nākamajā dienā, ir jāņem vērā komandējuma papildu izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu, kas pēc Valsts kontroles aplēsēm šajos gadījumos veido 7451 euro (skatīt 3.pielikumu, kurā sniegti dati un aprēķini par katru lidojumu).

Līdz ar to kopējā starpība starp Ministru prezidenta delegācijas speciālo lidojumu un pieejamo regulāro komerclidojumu un ar ceļu saistītajiem izdevumiem ir 221 566 euro.

274 160 euro	-	45 143 euro	-	7451 euro	=	221 566 euro
--------------	---	-------------	---	-----------	---	--------------

Valsts kontrole secina, ka lēmums astoņos komandējumos izmantot speciālos lidojumus⁷⁹, nevis pieejamos regulāros komerclidojumus ir nelikumīgs. Virs normatīvajā aktā⁸⁰ noteiktā ierobežojuma – komandējuma transporta izdevumus atlīdzina ne vairāk kā atbilstoši biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem – ir izlietoti valsts budžeta līdzekļi, kas pēc Valsts kontroles aplēsēm veido 221 566 euro⁸¹.

Līdz ar to nav ievērota arī *Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma* prasība, ka publiska persona ar saviem finanšu līdzekļiem rīkojas likumīgi – jebkurai rīcībai ar finanšu līdzekļiem jāatbilst ārējos normatīvajos aktos paredzētajiem mērķiem, kā arī normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai⁸² –, un ka publiskai personai aizliegts pasūtīt pakalpojumus par acīmredzami paaugstinātu cenu⁸³.

Informācija par aprēķinu rezultātiem ir sniegta arī [datu analīzes un vizualizācijas rīka “Power BI” formā](#).

⁷⁷ Revīzijas aplēsēs pieņemts, ka iepriekšējā diena nozīmē līdz 24 stundām pirms speciālā lidojuma izlidošanas, kā arī nākamā diena nozīmē līdz 24 stundām pēc speciālā lidojuma izlidošanas.

⁷⁸ Aplēse veikta, izmantojot biznesa klases regulāro komerclidojumu cenas 2024.gada janvārī. Vienlaikus jānorāda, ka faktiskajā situācijā būtu vērtējama iespēja delegācijas locekļiem (izņemot Ministru prezidentu) izmantot regulāros komerclidojumus ekonomiskajā klasē atbilstoši esošajai praksei.

⁷⁹ Ja regulārais komerclidojums bija pieejams vienā virzienā, tad speciālā lidojuma izmaksas tika dalītas uz pusēm, ņemot vērā līdzīgus gadījumus Valsts kancelejas organizētajos speciālajos lidojumos.

⁸⁰ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 32.punkts.

⁸¹ Ņemot vērā arī komandējuma papildu izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu.

⁸² Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmā daļa.

⁸³ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 8.pants.

1.2. Speciālo lidojumu izdevumu atlīdzināšana Eiropadomes sanāksmju apmeklēšanai

No Ministru prezidenta 14 komandējumiem uz Eiropadomes sanāksmēm, kuros izmantoti speciālie lidojumi, 11 komandējumos abos vai vienā virzienā bija pieejamas regulāro komerclidojumu alternatīvas. Neveicot lidojumu alternatīvu izvērtējumu un izvēloties speciālos lidojumus komandējumiem uz Eiropadomes sanāksmēm arī gadījumos, kad bija pieejamas regulāro komerclidojumu alternatīvas, pēc Valsts kontroles aplēsēm neekonomiski ir izlietoti vismaz 323 688 *euro*. Tādējādi nav ievērota *Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma*⁸⁴ prasība, ka publiskai personai ar saviem finanšu līdzekļiem jārīkojas lietderīgi – tās rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu izlietojumu.

Valsts kanceleja, nepārliedzinoties par lidojumus uz Eiropadomes sanāksmēm iekļauto izdevumu pamatotību, nav ievērojusi *Grāmatvedības likuma*⁸⁵ prasību par grāmatvedības informācijas patiesu, salīdzināmu, savlaicīgu, saprotamu un pilnīgu uzrādīšanu, kā arī ir sniegusi nepatiesu informāciju gada pārskatā un maldinājusi sabiedrību par patieso speciālo lidojumu izdevumu apmēru.

Trīs gadu laikā no 2021. līdz 2023.gadam Latvijas delegācija Ministru prezidenta vadībā piedalījās 15 Eiropadomes sanāksmēs Briselē. 14 reizes jeb 93 % gadījumu, lai nokļūtu uz šīm sanāksmēm, tika izmantoti speciālie lidojumi, tajā skaitā 12 gadījumos abos virzienos un divos gadījumos vienā virzienā.

Eiropadomes sastāvā ir visu Eiropas Savienības valstu vai to valdību vadītāji. Eiropadome nosaka Eiropas Savienības politiskās vadlīnijas, lemj par sadarbību, vienojas par ārpolitikas deklarācijām un par Eiropas Savienības paplašināšanos.

Eiropadomes sanāksmes notiek Briselē, un parasti tās notiek divas dienas – ceturtdien un piektdien⁸⁶.

Eiropas Savienības dalībvalstu delegāciju ceļa izdevumi uz Eiropadomes sanāksmēm tiek segti no Eiropas Savienības Padomes budžeta.

Ministru prezidenta un valdības oficiālo delegāciju locekļu komandējumu, tajā skaitā ceļa izdevumu, apmaksas kārtību nosaka Ministru kabineta 12.10.2010. noteikumi Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” (turpmāk – MK noteikumi Nr.969).

⁸⁴ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta 1.punkts.

⁸⁵ Grāmatvedības likuma 6.panta ceturrtā daļa.

⁸⁶ Kā darbojas Eiropadome. Pieejams: <https://www.consilium.europa.eu/lv/european-council/how-the-european-council-works/> [skatīts 12.01.2024.].

§ MK noteikumi Nr.969 nosaka:

30.punkts. Ja ar komandējumu saistītos izdevumus atlīdzina no šim mērķim paredzētajiem ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļiem vai Eiropas Savienības institūcijas finanšu līdzekļiem un palīdzības sniedzējs vai Eiropas Savienības institūcija ir noteikusi šo līdzekļu izmantošanas kritērijus un normas, tad institūcijas, kas tiek finansētas no budžeta, šīs normas piemēro, aprēķinot darbinieka komandējuma izdevumus.

Attiecīgi Latvijā kārtību, kā tiek apmaksāti ceļa izdevumi uz Eiropadomes sanāksmēm, nosaka Ministru kabineta 29.06.2010. instrukcija Nr.6 “Kārtība, kādā sedzami Latvijas pārstāvju ceļa izdevumi līdz Eiropas Savienības Padomes darba grupu sanāksmju un Eiropas Savienības Padomes sanāksmju norises vietai un atpakaļ un viesnīcas (naktsmītnes) izdevumi” (turpmāk – MK instrukcija Nr.6).

Pamatojoties uz Eiropas Savienības Padomes Ģenerālsēkretariāta lēmumu⁸⁷, 2019.gadā MK instrukcijā Nr.6 tika veikti grozījumi⁸⁸. Pēc grozījumiem MK instrukcijā Nr.6 līdzās trim transporta (gaisa transports; personīgā vai dienesta automašīna; vilciens, prāmis, autobuss) izdevumu grupām ir paredzēts arī ceturtais transporta izdevumu veids – gaisa transporta līgumreiss.

MK instrukcijas Nr.6 grozījumu anotācijā⁸⁹ norādīts, ka:

instrukcijas projekts atbilstoši Lēmuma 54/18 īstenošanas noteikumiem paredz īpašos gadījumos ceļa izdevumu kompensēšanu par čarterreisa lidojumiem.

Iespējams, ka Eiropas Savienības Padomes Ģenerālsēkretariāta lēmums vērsa uzmanību uz speciālo lidojumu apmaksas iespējām un bija pamudinājums to izmantošanai, jo jau 2019.gada jūnijā–jūlijā Ministru prezidents ar delegāciju lidojumam uz Eiropadomes sanāksmi un no tās izmantoja speciālo lidojumu. MK instrukcijas Nr.6 grozījumi tika veikti vēlāk – septembrī –, paredzot iespēju atlīdzināt izdevumus par visu 2019.gadu, tādējādi attiecinot jaunās normas jau pagājušam periodam.

Valsts kontrole uzskata, ka Ministru kabinets, iekļaujot speciālo lidojumu izdevumu atmaksas kārtību normatīvajā aktā – MK instrukcijā Nr.6 –, ir akceptējis speciālos lidojumus kā no Eiropas Savienības Padomes budžeta apmaksājamu transporta alternatīvu, atšķirīgu no regulārajiem komercilidojumiem. Taču šī iespēja neatceļ *Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma*⁹⁰ prasības, ka rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu, un tāpēc, izvēloties speciālo lidojumu, būtu nepieciešams arī iespējamo alternatīvu ekonomiskais izvērtējums.

⁸⁷ Eiropas Savienības Padomes Ģenerālsēkretariāta 31.01.2019. lēmums Nr.SN 1344/19 “Padomes ģenerālsēkretāra Lēmuma Nr.54/18 par mutisko tulkošanu Eiropadomei, Padomei un tās darba sagatavošanas struktūrām un ES dalībvalstu delegātu ceļa izdevumu atlīdzināšanu īstenošanas noteikumi”.

⁸⁸ MK 10.09.2019. instrukcija Nr.5 “Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 29.jūnija instrukcijā Nr.6 “Kārtība, kādā sedzami Latvijas pārstāvju ceļa izdevumi līdz Eiropas Savienības Padomes darba grupu sanāksmju un Eiropas Savienības Padomes sanāksmju norises vietai un atpakaļ un viesnīcas (naktsmītnes) izdevumi””.

⁸⁹ MK 10.09.2019. instrukcijas Nr.5 “Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 29.jūnija instrukcijā Nr.6 “Kārtība, kādā sedzami Latvijas pārstāvju ceļa izdevumi līdz Eiropas Savienības Padomes darba grupu sanāksmju un Eiropas Savienības Padomes sanāksmju norises vietai un atpakaļ un viesnīcas (naktsmītnes) izdevumi”” anotācija.

⁹⁰ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta 1.punkts.

Valsts kontrole no revīzijā gūtās informācijas konstatēja, ka komandējumiem uz Eiropadomes sanāksmēm gandrīz visos gadījumos, izņemot divus⁹¹, Ministru prezidenta birojs ceļojumu aģentūrai uzreiz ir pieprasījis organizēt speciālo lidojumu, nevērtējot regulāro komerclidojumu iespējamību.

Valsts kanceleja par speciālo lidojumu izmantošanu uz Eiropadomes sanāksmēm ir sniegusi skaidrojumu⁹², ka:

plānojot Ministru prezidenta dalību gan formālās, gan neformālās Eiropadomes sēdēs, tiek ņemts vērā fakts, ka sanāksmes norises ilgums nav paredzams, kas savukārt tieši ietekmē loģistikas pakalpojumu izvēli.

Valsts kontrole norāda, ka speciālo lidojumu izlidošanas elastība no galapunktiem ir ierobežota un parasti tā ir ne vairāk kā divas līdz trīs stundas⁹³.

Speciālo lidojumu uz Eiropadomes sanāksmēm pamatojums

No 14 komandējumiem uz Eiropadomes sanāksmēm ārkārtējās situācijas laikā Ministru prezidents ar deleģāciju devās trīs komandējumos (109 650 *euro* apmērā). Līdz ar to speciālo lidojumu alternatīvu iespējas un no tām izrietošo izdevumu pamatojumu Valsts kontrole vērtēja atlikušajiem 11 speciālajiem lidojumiem uz Eiropadomes sanāksmēm par kopējo summu 458 681 *euro*.

14 komandējumi 568 331 <i>euro</i>	–	3 komandējumi 109 650 <i>euro</i>	=	11 komandējumi 458 681 <i>euro</i>
---	---	--	---	---

Valsts kontrole 11 komandējumos izmantoto speciālo lidojumu alternatīvas analizēja, izmantojot *Flightradar24*⁹⁴ datubāzē pieejamo informāciju. Dažādu komandējumu ietvaros speciālie lidojumi ir bijuši gan vienā, gan abos virzienos, tāpēc tika vērtētas katra virziena jeb reisa alternatīvas. Kopā analizēti 11 speciālo lidojumu 20 reisi⁹⁵.

Lai novērtētu, vai katram speciālā lidojuma reisam bija alternatīvs lidojums, Valsts kontrole vērtēja reisu pieejamību komandējuma dienā, kā arī 24 stundas pirms un pēc speciālā lidojuma izlidošanas.

Analizējot *Flightradar24*⁹⁶ datubāzē pieejamo informāciju, Valsts kontrole secina, ka no 11 speciālo lidojumu 20 reisiem, kur izmantoti speciālie lidojumi:

- četros reisos par kopējo summu 66 812 *euro* nebija pieejams alternatīva lidojuma veids;
- 16 reisos, kuru izmaksas veido 391 869 *euro*, bija iespējams doties ar regulārajiem komerclidojumiem speciālo lidojumu vietā.

⁹¹ Izņemot 27.10.2023. un 14.12.2023.–15.12.2023. Eiropadomes sanāksmi.

⁹² Valsts kancelejas 28.11.2023. vēstule Nr.7.8.5./2023-DOC-2568-2954.

⁹³ Ņemot vērā, ka speciālo lidojumu brokeris apkalpo arī citus klientus un speciālā lidmašīna vēlākos laikos var būt jau rezervēta.

⁹⁴ Aviotransporta lidojumu vēsture par 2021.–2023.gadu. Pieejams: www.flightradar24.com [skatīts 12.01.2024.].

⁹⁵ Brauciens (ar transportlīdzekli) no maršruta viena galapunkta līdz otram.

⁹⁶ Aviotransporta lidojumu vēsture par 2021.–2023.gadu. Pieejams: www.flightradar24.com [skatīts 12.01.2024.].

Izdevumus par četriem reisiem, kuros nebija pieejamas gaisa transporta alternatīvas, Valsts kontrole uzskata par pieļaujamiem.

458 681 euro	-	66 812 euro	=	391 869 euro
--------------	---	-------------	---	--------------

16 reisos bija iespējams doties ar regulārajiem komercidojumiem, nevis speciālajiem lidojumiem, jo:

- piecos gadījumos saskaņā ar vizītes darba kārtību komandējumā bija iespējams doties vizītes dienā;
- septiņos gadījumos saskaņā ar vizītes darba kārtību bija iespējams no komandējuma atgriezties tajā pašā dienā, kad notika vizīte;
- divos gadījumos komandējumā bija iespējams doties dienu pirms vizītes sākuma;
- divos gadījumos bija iespējams no komandējuma atgriezties nākamajā dienā pēc vizītes beigām, jo Eiropadomes sanāksmes beidzās piektdienā un atgriezties Rīgā bija iespējams nākamajā dienā – sestdienā (skatīt 2.pielikumu, kurā sniegta informācija par katru lidojumu).

Starpību stundās starp speciālā reisa un regulārā komercreisa izlidošanu skatīt 4.tabulā.

4.tabula

Starpība stundās starp speciālā reisa un regulārā komercreisa izlidošanu

Starpības diapazons stundās	Reisu skaits
Līdz 1 stundai (neieskaitot)	1
No 1 līdz 4 stundām (neieskaitot)	8
No 4 līdz 8 stundām (neieskaitot)	1
No 8 līdz 12 stundām (neieskaitot)	2
No 12 līdz 16 stundām (neieskaitot)	3
No 16 līdz 17 stundām (neieskaitot)	1
Kopā	16

Jānorāda, ka arī faktiski vairākos komandējumos⁹⁷ Ministru prezidents un delegācija, izmantojot speciālos lidojumus, devās iepriekšējā dienā, tas ir, 14 līdz 15 stundas pirms pasākuma sākuma saskaņā ar darba kārtību.

Valsts kontrole norāda, ka, ņemot vērā Latvijas ekonomisko situāciju, ir jāvērtē, cik izmaksā speciālajā lidojumā ietaupītais laiks, salīdzinot ar to, ja tiktu izmantots regulārais komercidojums. Piemēram:

speciālajā lidojumā Brisele–Rīga 24.06.2021.–25.06.2021., izvēloties negaidīt mazāk nekā trīs stundas regulāro komercidojumu, papildus izlietoti 11 360 euro (3787 euro par vienu iekonomēto stundu).

⁹⁷ 08.02.2023.–10.02.2023. Rīga – Brisele – Rīga; 22.03.2023.–24.03.2023. Rīga – Brisele – Rīga.

Ja Ministru prezidents un delegācijas locekļi, dodoties komandējumos, būtu izmantojuši biznesa klases regulāro komerclidojumu pakalpojumus (komandējumā dodoties iepriekšējā vai tajā pašā dienā, kā arī atgriežoties tajā pašā vai nākamajā dienā⁹⁸), pēc Valsts kontroles aplēsēm šo komandējumu ceļa (lidojuma) izdevumi veidotu 61 295 euro⁹⁹ (skatīt 3.pielikumu, kurā sniegti dati un aprēķini par katru lidojumu).

Gadījumos, kad komandējumā iespējams doties iepriekšējā dienā vai atgriezties nākamajā dienā, ir jāņem vērā komandējuma papildu izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu, kas pēc Valsts kontroles aplēsēm šajos gadījumos veido 6886 euro (skatīt 3.pielikumu, kurā sniegti dati un aprēķini par katru lidojumu).

Līdz ar to pēc Valsts kontroles aplēsēm starpība starp Ministru prezidenta delegācijas speciālo lidojumu un pieejamo regulāro komerclidojumu un ar ceļu saistītajiem izdevumiem ir 323 688 euro.

391 869 euro	-	61 295 euro	-	6886 euro	=	323 688 euro
--------------	---	-------------	---	-----------	---	--------------

Ņemot vērā iepriekš minēto, pēc Valsts kontroles aplēsēm, Ministru prezidentam ar delegāciju komandējumos uz Eiropadomes sanāksmēm un no tām, izmantojot speciālos lidojumus, nevis regulāros komerclidojumus¹⁰⁰, nelietderīgi, tas ir, neekonomiski, ir izlietoti vismaz 323 688 euro¹⁰¹ (skatīt 3.pielikumu, kurā sniegti dati un aprēķini par katru lidojumu).

Piemēram:

Speciālais lidojums uz Eiropadomes sanāksmi 23.06.2022.–24.06.2022. izmaksāja 49 750 euro. Speciālo lidojumu izmantoja delegācija piecu cilvēku sastāvā.

Iegādājoties delegācijai biznesa klases biļetes regulārajā komerclidojumā, pēc piesardzīgām aplēsēm izdevumi būtu 6355 euro. Ņemot vērā, ka turpceļā regulārais komerclidojums bija pieejams iepriekšējā dienā, papildus komandējuma izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu visai delegācijai būtu 1565 euro.

Tas ir par 41 830 euro mazāk, nekā samaksāts par speciālo lidojumu. Šie uzskatāmi par neekonomiski izlietotiem līdzekļiem.

Informācija par aprēķinu rezultātiem ir sniegta arī [datu analīzes un vizualizācijas rīka “Power BI” formā](#).

⁹⁸ Revīzijas aplēsēs pieņemts, ka iepriekšējā diena nozīmē līdz 24 stundām pirms speciālā lidojuma izlidošanas, kā arī nākamā diena nozīmē līdz 24 stundām pēc speciālā lidojuma izlidošanas.

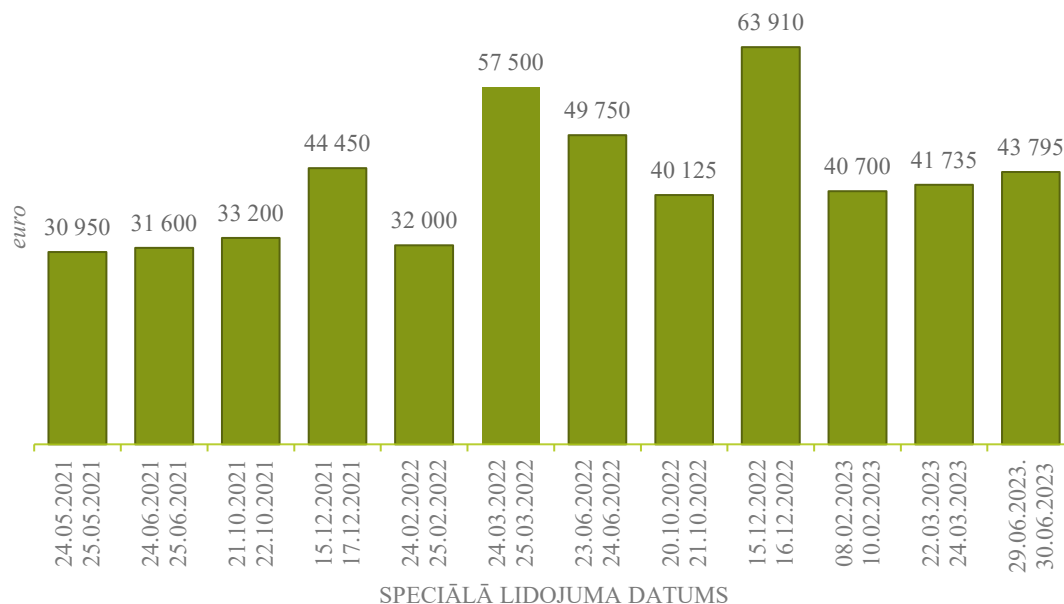
⁹⁹ Aplēse veikta, izmantojot biznesa klases regulāro komerclidojumu cenas 2024.gada janvārī. Vienlaikus jānorāda, ka faktiskajā situācijā būtu vērtējama iespēja delegācijas locekļiem (izņemot Ministru prezidentu) izmantot regulāros komerclidojumus ekonomiskajā klasē atbilstoši esošajai praksei.

¹⁰⁰ Ja regulārais komerclidojums bija pieejams vienā virzienā, tad speciālā lidojuma izmaksas tika dalītas uz pusēm, ņemot vērā līdzīgus gadījumus Valsts kancelejas organizētajos speciālajos lidojumos.

¹⁰¹ Ņemot vērā arī komandējuma papildu izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu.

Uz speciālajiem lidojumiem attiecinātie izdevumi

Komandējumu uz Eiropadomes sanāksmēm speciālo lidojumu *Rīga–Brisele–Rīga* izmaksas pēc Valsts kancelejai apmaksātajiem rēķiniem bija robežās no 30 950 *euro* līdz 63 910 *euro* (skatīt 1.attēlu).

1.attēls. Speciālo lidojumu cenas maršrutā *Rīga–Brisele–Rīga* saskaņā ar izrakstītajiem rēķiniem¹⁰².

Valsts kanceleja, skaidrojot speciālo lidojumu izmaksu atšķirības uz vienādiem galamērķiem, norādīja¹⁰³, ka:

salīdzinot atsevišķu lidojumu izmaksas uz vienādiem galamērķiem, jāņem vērā, ka speciālo aviopārvadājumu tirgus ir dinamisks un lidojuma cenu nosaka tirgus situācija pasūtījuma izdarīšanas brīdī (piedāvājums/ pieprasījums), kā rezultātā lidojuma cena var būtiski atšķirties.

Katra konkrēta galamērķa līgumreisa cenu piedāvājums nav matemātiski salīdzināms starp dažādiem gadiem un pat datumiem, līdzīgi kā ar regulāro avioreisu biļetēm. Turklāt lidojuma piedāvājumi ir atkarīgi no katra pakalpojuma sniedzēja (aviokompānijas) cenu politikas, cenu svārstībām inflācijas ietekmē un pakalpojuma pieejamības katrā konkrētajā gadījumā.

Revīzijā, analizējot no ceļojumu aģentūrām un Valsts kancelejas saņemto informāciju par Valsts kancelejai izrakstītajos rēķinos iekļautajiem izdevumiem, tika konstatēts, ka rēķinos par speciālajiem lidojumiem uz Eiropadomes sanāksmēm ir iekļauti izdevumi 28 530 *euro* apmērā, kas nav saistīti ar konkrētajiem speciālajiem lidojumiem, tajā skaitā arī tādi, kas nav saistīti ar Eiropadomes sanāksmju apmeklēšanu:

- divos gadījumos rēķinos iekļauti izdevumi 12 000 *euro* apmērā par lidojumu

¹⁰² Ar lidostas “Rīga” VIP centra pakalpojumiem.

¹⁰³ Valsts kancelejas 12.12.2023. vēstule Nr.7.8.5./2023-DOC-2648/1427-3102.

aizkavēšanu no valsts budžeta līdzekļiem apmaksātajos speciālajos lidojumos uz Berlīni un Parīzi;

- vienā gadījumā rēķinā iekļauti izdevumi 16 530 *euro* apmērā soda naudas apmaksai par speciālā lidojuma *Rīga–Tirāna–Priština–Rīga* atcelšanu (skatīt 5.tabulu).

5.tabula

Rēķinos iekļautās izmaksas, kas attiecas uz citiem speciālajiem lidojumiem

Rēķina iesniedzējs, datums, numurs	Lidojuma maršruts	Lidojuma datums	Lidojuma mērķis	Finansējuma avots	Rēķina summa ¹⁰⁴ , <i>euro</i>	t.sk. izmaksas, kas saistītas ar citiem lidojumiem, <i>euro</i>	Piezīmes
SIA "CB Express Travel" 13.11.2021. rēķins Nr.BC91545	Rīga–Berlīne Berlīne–Rīga	10.11.2021. 10.11.2021.	Ministru prezidenta darba vizīte Vācijas Federatīvajā Republikā	Valsts budžets	27 000	x	x
SIA "Averoja" 20.12.2021. rēķins Nr.5099769-5591	Rīga–Brisele Brisele–Rīga	15.12.2021. 17.12.2021.	Dalība Eiropadomes sanāksmē	Eiropas Savienības Padome	44 450	500	Par reisa Rīga–Berlīne–Rīga ¹⁰⁵ aizkavēšanu
SIA "Averoja" 14.03.2022. rēķins Nr.5100969-1838	Rīga–Parīze Parīze–Rīga	10.03.2022. 11.03.2022.	Dalība neformālajā Eiropas Savienības valstu un valdību vadītāju sanāksmē	Valsts budžets	44 150	x	X
SIA "Averoja" 28.03.2022. rēķins Nr.5101148-2405	Rīga–Brisele Brisele–Rīga	24.03.2022. 25.03.2022.	Dalība Eiropadomes sanāksmē	Eiropas Savienības Padome	57 500	11 500	Papildu maksa par reisa Rīga–Parīze–Rīga ¹⁰⁶ izlidošanas laika maiņu
SIA "Averoja" 16.12.2022. rēķins Nr.5110785-17175	Rīga–Brisele Brisele–Rīga	15.12.2022. 16.12.2022.	Dalība Eiropadomes sanāksmē	Eiropas Savienības Padome Valsts budžets ¹⁰⁷	63 910	16 530	Soda nauda par reisa Rīga–Tirāna–Priština–Rīga atcelšanu
					Kopā	28 530	

Speciālā lidojuma *Rīga–Brisele–Rīga* 24.03.2022.–25.03.2022. rēķinā kopējā summā ir iekļauta papildu maksa 11 500 *euro* apmērā par Ministru prezidenta delegācijas aizkavēšanos lidojumā no Parīzes 11.03.2022.

Kā skaidro ceļojumu aģentūra¹⁰⁸:

katrā līgumā ir paredzēta kavēšanās divas stundas, kas ir iekļauta cenā. Konkrētajā situācijā kavēšanās bija vairāk kā divas stundas. Operatoram, kurš izpildīja reisu,

¹⁰⁴ Ar lidostas "Rīga" VIP centra pakalpojumiem.

¹⁰⁵ 10.11.2021.

¹⁰⁶ 10.03.–11.03.2022.

¹⁰⁷ 28 378 *euro* apmaksāti no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem".

¹⁰⁸ SIA "Averoja" 20.03.2024. e-pasta vēstule Valsts kontrolei.

vairs nebija iespējas nodrošināt to pašu gaisa kuģi, ar kuru delegācija aizlidoja uz Parīzi, jo lidmašīnai pēc atrunātā ielidošanas laika (+divas stundas) Rīgā jau vajadzēja būt cita klienta rīcībā. Tāpēc vienīgā iespēja bija nosūtīt citu gaisa kuģi, tāpēc veidojas tik liela piemaksa.

Tāda vienota principa, kā veidojas piemaksas summa nav. Katrs konkrētais tūoperators katru gadījumu izskata individuāli, un attiecīgi piemēro samaksu.

Vienošanās par papildus apmaksas apmēru, iespējams, ir notikusi mutiski, jo izmaiņas bija nepieciešams veikt steidzami.

Tātad no valsts budžeta apmaksātā speciālā lidojuma *Rīga–Parīze–Rīga* 10.03.2022.–11.03.2022. faktiskā maksa bija nevis 44 150 *euro*, kā uzrādīts rēķinā, bet 55 650 *euro*. Lai arī speciālā lidojuma *Rīga–Parīze–Rīga* rēķins tika izrakstīts pēc lidojuma 14.03.2022., papildu samaksa tajā nebija iekļauta, tā nebija iekļauta arī nākamajā speciālā lidojuma rēķinā (*Rīga–Londona–Rīga*), bet gan aiznākamajā (*Rīga–Brisele–Rīga*).

Speciālā lidojuma *Rīga–Brisele–Rīga* 15.12.2022.–16.12.2022. rēķina kopējā summā ir iekļauta papildu maksa (līgumsods) 16 530 *euro* apmērā par atcelto Ministru prezidenta delegācijas speciālo lidojumu *Rīga–Tirāna–Priština–Rīga*, kas bija pieteikts 06.12.2022.–07.12.2022. (skatīt arī 1.3.apakšnodaļu).

Valsts kontrole vērš uzmanību uz speciālā lidojuma *Rīga–Tirāna–Priština–Rīga* plānošanu.

Ministru prezidenta birojs 06.12.2022.–07.12.2022. plānoto speciālo lidojumu – Eiropas Savienības un Rietumbalkānu samits Albānijā (Tirāna) un Ministru prezidenta darba vizīte Kosovā (Priština) – sāka organizēt mēnesi iepriekš – 07.11.2022., sākotnēji tikai uz Albāniju. Tas bija laiks, kad darbu 01.11.2022. bija uzsākusi jaunievēlētā 14.Saeima un notika jaunās valdības veidošana.

Par speciālā lidojuma atcelšanu bija jāmaksā līgumsods, un tas tika samaksāts 16 530 *euro* apmērā jeb 30 % no plānotās lidojuma maksas. Līgumsoda summa tika iekļauta rēķina par speciālo lidojumu *Rīga–Brisele–Rīga* 15.12.2022.–16.12.2022. kopējā summā. Šis rēķins daļēji tika apmaksāts no valsts budžeta līdzekļiem.

Valsts kanceleja sniedza informāciju¹⁰⁹, ka:

06.12.2022. un 07.12.2022. plānotā vizīte un čartera lidojums uz Eiropas Savienības – un Rietumbalkānu samitu Albānijā (Tirāna) un darba vizīti Kosovā (Priština) tika atcelts, jo Latvijas prezidents nominēja Arturu Krišjāni Kariņu veidot jauno valdību.

Atsaucoties uz iepriekšminētajiem piemēriem, Valsts kontrole norāda, ka maršruta *Rīga–Brisele–Rīga* lidojumu izmaksu atšķirības veidojās arī tādēļ, ka atsevišķu šo maršrutu izmaksās ir iekļautas ar citu maršrutu saistītas papildu izmaksas vai soda naudas apmaksa par atceltu lidojumu. Ja tās atskaita, tad speciālo lidojumu uz Eiropadomes sanāksmēm Briselē izmaksas ir robežās no 30 950 *euro* līdz 47 380 *euro*.

*Grāmatvedības likums*¹¹⁰ nosaka, ka grāmatvedības sniegtajai informācijai jābūt patiesai, salīdzināmai, savlaicīgai, nozīmīgai, saprotamai un pilnīgai.

¹⁰⁹ Valsts kancelejas 14.12.2023. e-pasta vēstule.

¹¹⁰ Grāmatvedības likuma 6.panta ceturtā daļa.

Nepārliciecinoties par speciālajos lidojumos uz Eiropadomes sanāksmēm iekļauto izdevumu pamatotību, Valsts kanceleja nav ievērojusi *Grāmatvedības likuma*¹¹¹ prasības, ka grāmatvedības sniegtajai informācijai jābūt patiesai, salīdzināmai, savlaicīgai, nozīmīgai, saprotamai un pilnīgai.

Valsts kancelejas 2022.gada pārskatā esošajā budžeta izpildes pārskata izdevumu kodā “Maksājumi par budžeta iestādēm piemērotajām sankcijām”¹¹² nav norādīti izdevumi 16 530 *euro*, kas iekļauti pie komandējuma izdevumiem. Līdz ar to Valsts kontrolei ikgadējo finanšu revīziju laikā nebija pieejama patiesa un pilnīga grāmatvedības informācija, kas ļautu izsekot darījumu norisei un vērtēt izdevumu pamatotību.

Pieskaitot pie Eiropas Savienības Padomes finansētajiem speciālajiem lidojumiem arī nesaistītus izdevumus, Valsts kanceleja arī sabiedrībai ir sniegusi nepatiesu informāciju par speciālo lidojumu izmaksām no valsts budžeta.

Valsts kancelejai 2022.gada oktobrī no budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem pasākumiem” ir piešķirts finansējums, kas nepārsniedz 130 000 *euro*¹¹³, lai operatīvi reaģētu uz ģeopolitisko situāciju un nodrošinātu ārpolitisko darbību. No piešķirtā finansējuma Valsts kanceleja 28 378 *euro* ir izlietojusi, lai daļēji apmaksātu 15.12.–16.12.2022. speciālā lidojuma izdevumus uz Eiropadomes sanāksmi, jo Valsts kancelejai valsts budžetā plānotais Eiropas Savienības finansējums Eiropadomes sanāksmju izdevumu apmaksāšanai jau bija izlietots.

Jāņem vērā, ka Latvijai ir salīdzinoši labs aviosatiksmes pārklājums – Latvijai nav būtisku ceļojumu galamērķu, uz kuriem no Rīgas nevarētu aizlidot¹¹⁴.

1.3. Speciālo lidojumu organizēšana

Valsts kontrole norāda, ka lēmumu pieņemšanā un īstenošanā par speciālo lidojumu izmantošanu Ministru prezidenta un delegācijas ārvalstu komandējumos ir konstatējama Ministru prezidenta, viņam tiešā pakļautībā esošā Ministru prezidenta biroja un Valsts kancelejas faktiskā iesaiste.

Revīzijas laikā Valsts kontrolei tika sniegta pretrunīga informācija par to, kurš ir pieņēmis lēmumus komandējumu nodrošināšanai izmantot speciālos lidojumus.

Līdz ar to Valsts kontrole norāda, ka ar revīzijas metodēm nav iespējams konstatēt konkrētus atbildīgos par lēmumu pieņemšanu par speciālo lidojumu izmantošanu Ministru prezidenta un delegācijas ārvalstu komandējumos. Valsts kontroles ieskatā, ir vērtējama visu iesaistīto personu atbildība par lēmumu pieņemšanu par speciālo lidojumu izmantošanu.

¹¹¹ Grāmatvedības likuma 6.panta ceturtā daļa.

¹¹² Budžeta izdevumu ekonomiskās kategorijas kods Nr.2520 “Maksājumi par budžeta iestādēm piemērotajām sankcijām”.

¹¹³ MK 18.10.2022. rīkojums Nr.703 “Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem””.

¹¹⁴ Latvijas Tūrisma aģentu un operatoru asociācija: Latvijai ir ļoti labs aviosatiksmes pārklājums, LETA, 30.12.2016.

Lēmumu pieņemšana par speciālo lidojumu izmantošanu

Komandējums ir ar iestādes vadītāja vai viņa pilnvarotas personas rakstisku rīkojumu apstiprināts darbinieka vai ierēdņa brauciens uz noteiktu laiku uz citu apdzīvotu vietu Latvijas Republikā vai uz ārvalstīm¹¹⁵.

Ministru prezidenta kompetence ļauj viņam bez saskaņojuma ar kādu citu augstāku amatpersonu doties komandējumā¹¹⁶.

Ministru prezidenta un Ministru kabineta darbu saturiski un organizatoriski nodrošina Valsts kanceleja tās darbības ietvaros¹¹⁷.

Valsts kanceleja ir tiešās pārvaldes iestāde, kas atrodas Ministru prezidenta tiešā pakļautībā¹¹⁸. Saskaņā ar Valsts kancelejas nolikumu to vada direktors¹¹⁹.

Budžeta finansētu institūciju vadītāji ir atbildīgi par budžeta līdzekļu efektīvu un ekonomisku izlietošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem¹²⁰. Tiešās pārvaldes iestādes vadītājs nodrošina iestādes darba nepārtrauktību, lietderību un tiesiskumu, kā arī cita starpā izveido iestādes iekšējās kontroles sistēmu, uzrauga un uzlabo to¹²¹.

Viena no Valsts kancelejas struktūrvienībām ir Ministru prezidenta birojs¹²². Ministru prezidenta birojs ir tieši pakļauts Ministru prezidentam. Ministru prezidenta birojs ir politiski atbildīgs par savu darbību un noteikto funkciju izpildi. Ministru prezidenta biroja sastāvā ir Ministru prezidenta biroja vadītājs, Ministru prezidenta konsultatīvās amatpersonas, Ministru prezidenta palīgi un Ministru prezidenta preses sekretārs¹²³.

Ministru prezidenta biroja kompetencē galvenokārt ir dažādi politikas uzdevumi, kā arī saskaņā ar Valsts kancelejas nolikumu un Ministru prezidenta biroja reglamentu Ministru prezidenta birojs veic arī citus Ministru prezidenta noteiktos uzdevumus¹²⁴. Piemēram, kopīgi

¹¹⁵ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 2.punkts.

¹¹⁶ Valsts pārvaldes likuma 19. un 20.pants.

¹¹⁷ MK 20.05.2003. noteikumu Nr.263 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas bija spēkā no 01.06.2018. līdz 11.07.2023.) 3. un 4.punkts; MK 04.07.2023. noteikumu Nr.358 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas ir spēkā no 12.07.2023.) 3. un 4.punkts.

¹¹⁸ MK 20.05.2003. noteikumu Nr.263 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas bija spēkā no 01.06.2018. līdz 11.07.2023.) 1. un 2.punkts; MK 04.07.2023. noteikumu Nr.358 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas ir spēkā no 12.07.2023.) 1. un 2.punkts.

¹¹⁹ MK 20.05.2003. noteikumu Nr.263 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas bija spēkā no 01.06.2018. līdz 11.07.2023.) 7.punkts; MK 04.07.2023. noteikumu Nr.358 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas ir spēkā no 12.07.2023.) 7.punkts.

¹²⁰ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

¹²¹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 17.panta pirmā daļa un otrās daļas 6.punkts.

¹²² Valsts pārvaldes iekārtas likuma 24.panta otrā daļa; MK 20.05.2003. noteikumu Nr.263 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas bija spēkā no 01.06.2018. līdz 11.07.2023.) 6.punkts; Ministru kabineta 04.07.2023. noteikumu Nr. 358 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas ir spēkā no 12.07.2023.) 6.punkts.

¹²³ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 24.panta otrā daļa; MK 20.05.2003. noteikumu Nr.263 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas bija spēkā no 01.06.2018. līdz 11.07.2023.) 15.punkts; MK 04.07.2023. noteikumu Nr.358 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas ir spēkā no 12.07.2023.) 10.punkts.

¹²⁴ MK 20.05.2003. noteikumu Nr.263 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas bija spēkā no 01.06.2018. līdz 11.07.2023.) 18.punkts; MK 04.07.2023. noteikumu Nr.358 "Valsts kancelejas nolikums"

ar Ministru prezidentu plāno Ministra prezidenta darba kārtību, izlemj jautājumu par Ministru prezidenta dalību ārvalstu vizītēs u.c.

Gan Valsts kanceleja un tās direktors, gan Ministru prezidenta birojs un tā vadītājs ir tieši pakļauti Ministru prezidentam¹²⁵. Pakļautības attiecībās augstākai amatpersonai ir tiesības dot zemākai iestādei vai amatpersonai rīkojumus un atcelt tās lēmumus¹²⁶.

Turklāt Ministru prezidents, tāpat kā ministrs ministrijā, var pats īstenot Valsts kancelejas kā sev tieši padotās valsts pārvaldes iestādes administratīvā vadītāja kompetenci, ja normatīvajos aktos nav noteikts citādi¹²⁷.

§ *Valsts pārvaldes iekārtas likums*¹²⁸ nosaka:

- 37.pants. (1) Augstāka iestāde vai amatpersona var pārņemt pakļautībā esošas iestādes vai pārvaldes amatpersonas lietvedībā esošu lietu savā kompetencē;
- 38.pants. (1) Daļējās pilnvaru pārņemšanas tiesības ietver augstākas iestādes vai amatpersonas tiesības ar rakstveida rīkojumu izlemt atsevišķu lietas aspektu nepārņemot visu lietu savā kompetencē;
- 38.pants. (2) Ja ir izmantotas daļējās pilnvaru pārņemšanas tiesības, sākotnēji piekritīgā iestāde vai pārvaldes amatpersona pieņem galīgo lēmumu, ievērojot augstākas iestādes vai amatpersonas rīkojumā izlemto lietas aspektu un izlemjot pārējos aspektus;
- 39.pants. (1) Pilnībā pārņemot padotībā esošas iestādes vai pārvaldes amatpersonas lietvedībā esošu lietu savā kompetencē¹²⁹, augstāka iestāde vai amatpersona vienlaikus uzņemas atbildību par pieņemto lēmumu;
- 39.pants. (2) Augstāka iestāde vai amatpersona, kas izmantojusi daļējās pilnvaru pārņemšanas tiesības¹³⁰, ir atbildīga par to lietas aspektu, kuru tā izlēmusi.

Ministru kabineta locekļa vadošā loma viņam tieši padotajā valsts pārvaldes iestādē apstiprināta judikatūrā¹³¹, kā arī Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktā pilnvaru pārņemšanas regulējuma iecere skaidrota Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcijā¹³²:

tās ir augstākas iestādes (amatpersonas) tiesības pārņemt konkrētu lietu savā kompetencē. Attiecībā uz pakļautības iestādi devolūcijas tiesības ir neierobežotas; to izmantošana ir atkarīga no efektivitātes un (arī politiskās) lietderības.

(redakcijā, kas ir spēkā no 12.07.2023.) 14.punkts; Ministru prezidenta biroja reglamenta (Ministru prezidents saskaņojis 21.04.2004.) 3.7.apakšpunkts.

¹²⁵ MK 20.05.2003. noteikumu Nr.263 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas bija spēkā no 01.06.2018. līdz 11.07.2023.) 2., 7., 15. un 16. punkts; MK 04.07.2023. noteikumu Nr.358 "Valsts kancelejas nolikums" (redakcijā, kas ir spēkā no 12.07.2023.) 2., 7., 10. un 12.punkts.

¹²⁶ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 7.panta ceturtā daļa.

¹²⁷ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 19.pants, 20.panta otrā daļa.

¹²⁸ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 37.panta pirmā daļa, 38.panta pirmā un otrā daļa, 39.pants.

¹²⁹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 37.pants.

¹³⁰ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 38.pants.

¹³¹ Skatīt, piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 23.08.2013. spriedumu lietā Nr.SKA-659/2013.

¹³² Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcija (pieņemts zināšanai MK 30.10.2001. sēdē, protokols Nr.53, 31.§). Pieejams: www.vestnesis.lv/ta/id/63685 [skatīts 04.04.2024.].

Ar devolūcijas tiesību izmantošanu automātiski saistīta arī atbildības pārņemšana par attiecīgo lēmumu. Nevar būt tā, ka lietu izlemj augstāka amatpersona, bet atbildība par to “paliek” pie sākotnēji piekritīgās zemākās iestādes.

Tādējādi, vērtējot konkrētu personu atbildību, jāņem vērā gan normatīvajos aktos piešķirtā kompetence, gan šo personu faktiskās iesaistes jēga un būtība, lai gūtu pilnvērtīgu priekšstatu, vai un ciktāl konkrētajā tiesiskajā un faktiskajā situācijā hierarhiskas pakļautības attiecību ietvaros ir/nav doti rakstiski vai mutiski rīkojumi, ir/nav notikusi pilnvaru pārņemšana vai ir/nav īstenota cita personiska tieša vai netieša ietekme.

Komandējumu organizēšanai Valsts kanceleja slēdz līgumus ar ceļojumu aģentūrām. Revidējamajā periodā speciālie lidojumi ir organizēti Valsts kancelejas noslēgto līgumu ietvaros ar divām ceļojumu aģentūrām¹³³. Komandējumos ar speciālajiem lidojumiem ceļojumu aģentūras slēdz līgumus ar speciālo lidojumu brokeriem – visos gadījumos abas ceļojumu aģentūras ir slēgušas līgumus ar vienu speciālo lidojumu brokeri¹³⁴, savukārt lidojumu brokeris slēdz līgumus ar speciālo lidojumu operatoriem jeb tiešajiem nodrošinātājiem.

Revīzijas laikā Valsts kontrole ir saņēmusi pretrunīgu informāciju par to, kurš ir pieņēmis lēmumus komandējumu nodrošināšanai izmantot speciālos lidojumus.

Valsts kanceleja revīzijā sniedza informāciju¹³⁵, ka:

lēmumu par piemērotāko transporta veidu (autotransports, regulārais avioreiss vai speciālais gaisa transporta līgumreiss) katrā konkrētā komandējuma gadījumā pieņem Ministru prezidents un Ministru prezidenta birojs, savstarpēji konsultējoties, ņemot vērā iekšpolitisko un starptautisko situāciju un izvērtējot lietderības apsvērumus.

Uz citādu lēmumu pieņemšanas procesu ir norādījis bijušais Ministru prezidents¹³⁶:

katrā konkrētā gadījumā lēmumu par pakalpojuma sniegšanu pieņēma Valsts kanceleja¹³⁷.

Ministru prezidents un Ministru prezidenta birojs plānoja vēlamo izlidošanas un atgriešanās laiku, savukārt Valsts kanceleja izpildīja administratīvo funkciju – nodrošināja atbilstošo lidojumu ar komercreisu vai speciālo reisu. Procesā par izmaksu apmēra noteikšanu un saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma izvērtēšana nebija ne Ministru prezidenta, ne Ministru prezidenta biroja kompetencē, jo Valsts kancelejas administratīvo vadību nodrošināja Valsts kancelejas direktors un Ministru prezidents nekad šo administratīvo funkciju ne pilnīgi, ne daļēji nebija pārņēmis savā kompetencē¹³⁸.

¹³³ SIA “Averoja” (reģistrācijas numurs 40003305784) un SIA “Ceļojumu birojs “Express Travel”” (reģistrācijas numurs 40003433929).

¹³⁴ SIA “BALTIC BUSINESS AVIATION CENTER” (reģistrācijas numurs 40003752570).

¹³⁵ Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1/168-3149 (Valsts kancelejas pilnu vēstuli skatīt 1.pielikumā).

¹³⁶ Arturs Krišjānis Kariņš – Ministru prezidents 23.01.2019.–14.12.2022., Arturs Krišjānis Kariņš – Ministru prezidents 14.12.2022.–15.09.2023.

¹³⁷ Ārlietu ministrijas 26.02.2024. e-pasta vēstule.

¹³⁸ Artura Krišjāņa Kariņa 14.03.2024. iesniegums.

Savukārt Valsts kanceleja ir norādījusi¹³⁹, ka:

pieņemot lēmumu par speciālā aviolidojuma izmantošanu katrā konkrētā gadījumā, Ministru prezidents nav vis pieņēmis politiski motivētu lēmumu, bet gan saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 19. panta otrās daļas 5. punktu un 20. panta otro daļu izmantojis tiesības īstenot Valsts kancelejas administratīvā vadītāja kompetenci un, pamatojoties uz minētā likuma 37. panta pirmo daļu, pārņēmis savā kompetencē lēmuma pieņemšanu par ārzemju komandējumu organizēšanu, t.sk. speciālā aviolidojuma izmantošanu, tādējādi saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 39. panta pirmā daļu pilnībā uzņemoties atbildību par pieņemto lēmumu.

Bijušais Ministru prezidenta biroja vadītājs¹⁴⁰ norādīja¹⁴¹, ka:

viņš kā Ministru prezidenta biroja vadītājs ar speciālo lidojumu izvēli nenodarbojās. Viņam nebija informācijas, ka bez Valsts kancelejas iesaistes ir iespējams uzņemties saistības pirms katra konkrētā komandējuma apstiprināšanas.

Ministru prezidenta biroja vadītājs bija iesaistīts jautājumos, kas saistīti ar vizītes plānošanu. Vizīšu plānošana veikta savlaicīgi, ņemot vērā Ministru prezidenta prombūtni. Ministru prezidenta ārlietu padomnieki reizēm apzināja pieejamos reisus Skyscanner vietnē, Ministru prezidenta biroja konsultante to nedarīja. Pēc tam Ministru prezidenta biroja konsultante lidojumu iespējas atsevišķos gadījumos pārjautāja ceļojumu aģentūrai, un tad tika veikta lidojuma izvēle. Valsts kancelejā ir izveidojusies prakse, ka Ministru prezidenta ārlietu padomnieki sadarbībā ar Ministru prezidenta biroja konsultanti tehniski organizē komandējumu lidojumus.

Pašreizējā Ministru prezidenta biroja vadītāja, kas bija arī iepriekšējā Ministru prezidenta biroja vadītāja¹⁴², norādīja¹⁴³, ka:

Ministru prezidenta biroja konsultante regulāri informē Finanšu nodaļu par to, kāds komandējums tiks plānots. Un šo plānoto komandējumu, kā arī transporta veidu saskaņo ar Finanšu nodaļu;

ir nepieciešama iekšējā kārtība, kas detalizētāk regulētu Valsts kancelejas darbinieku rīcību komandējumu organizēšanā. Praksē lidojumu biļetes tiek izpirktas tad, kad ir saņemts apstiprinājums par to, ka komandējums notiks.

Pašreizējās Ministru prezidenta biroja vadītājas pārstāve¹⁴⁴ norādīja¹⁴⁵, ka:

tad, kad ir sagatavota darba programma un, kad ir zināmi arī alternatīvie lidojumi, Ministru prezidenta ārlietu padomnieks kopā ar biroja vadītāju Ministru prezidentam piedāvāja alternatīvas, norādot – ja komandējumam tiks izmantots lidojums ar regulāro komercreisu, tad darba programma būs šāda; ja komandējumam tiks izmantots speciālais lidojums, tad programma būs šāda. Pēc tam Ministru prezidents sniedza savu gala vērtējumu, norādot, kāds lidojums komandējumā tiks izmantots.

¹³⁹ Valsts kancelejas 20.03.2024. vēstule Nr.15.2.4./2024-KLAS-57-909.

¹⁴⁰ Līdz 30.11.2022.

¹⁴¹ Valsts kontroles padomes 27.03.2024. sēde.

¹⁴² No 01.12.2022.

¹⁴³ Valsts kontroles padomes 02.04.2024. sēde.

¹⁴⁴ Ministru prezidentes padomniece valsts pārvaldes jautājumos.

¹⁴⁵ Valsts kontroles padomes 02.04.2024. sēde.

Revīzijā konstatēts, ka speciālos lidojumus, ar kuriem Ministru prezidents un delegācijas devās ārvalstu vizītēs, organizēja Ministru prezidenta birojs, Ministru prezidenta biroja konsultantei elektroniski ar e-pasta starpniecību sazinoties ar ceļojumu aģentūrām.

Ministru prezidenta biroja konsultantes amata pienākumos ietilpst arī uzdevums noformēt vīzas un aviobiļetes, nodrošināt ar dienesta braucienu saistīto jautājumu koordinēšanu, nepieciešamo dokumentu noformēšanu Ministru prezidentam un Ministru prezidenta biroja darbiniekiem un veikt citus Valsts kancelejas direktora un Ministru prezidenta biroja vadītāja noteiktos līdzīga satura un kvalifikācijas uzdevumus¹⁴⁶. Šis amats ir funkcionāli padots Ministru prezidenta biroja vadītājam, institucionāli – Valsts kancelejas direktoram¹⁴⁷.

Katrai Ministru prezidenta konsultatīvajai amatpersonai un darbiniekam jāpilda Ministru prezidenta un Ministru prezidenta biroja vadītāja rīkojumi¹⁴⁸.

Akcepta sniegšanas kārtība ceļojumu aģentūrām par izvēlēto speciālo reisu bija šāda:

- ar ceļojumu aģentūru SIA “Ceļojumu birojs “Express Travel”” – ceļojumu aģentūras e-pasta vēstulēs iesniedza Ministru prezidenta birojam līguma projektus par speciālo lidojumu organizēšanu, kas tos nosūtīja parakstīšanai Valsts kancelejai.

Valsts kanceleja laika posmā 2021.–2023.gads ir noslēgusi deviņas rakstiskas vienošanās ar SIA “Ceļojumu birojs “Express Travel”” par speciālajiem lidojumiem. Valsts kontroles rīcībā ir informācija par septiņu speciālo lidojumu organizēšanu, un no tiem divos gadījumos ceļojumu aģentūras un speciālo lidojumu brokera līgums parakstīts tajā pašā dienā, bet piecos gadījumos – vienu līdz piecas dienas pirms Valsts kancelejas un ceļojumu aģentūras vienošanās parakstīšanas par speciālo lidojumu.

Vienlaikus Valsts kontrole konstatēja, ka sešos no deviņiem gadījumiem speciālo lidojumu brokeris izrakstījis rēķinus ceļojumu aģentūrai jau pirms Valsts kancelejas un ceļojumu aģentūras vienošanās par speciālo lidojumu parakstīšanas, divos gadījumos tajā pašā dienā un vienā gadījumā – pēc vienošanās parakstīšanas;

- ceļojumu aģentūrai SIA “Averoja” – Ministru prezidenta birojs e-pasta vēstulēs sniedza akceptu ceļojumu aģentūrai, ka tā var slēgt līgumu ar speciālo lidojumu brokeri par speciālā lidojuma nodrošināšanu. Piemēram, Ministru prezidenta biroja konsultante e-pasta vēstulē¹⁴⁹ ceļojumu aģentūrai SIA “Averoja” par tās iesniegto piedāvājumu pirms speciālā lidojuma akceptēšanas ir norādījusi:

došu tad ziņu, jāpārspriež šis ar vadību.

Komandējuma apstiprināšanai Ministru prezidenta biroja vadītājs iesniedz Valsts kancelejas direktoram iesniegumu par komandējuma izdevumu segšanu, kurā norāda komandējuma vietu, laiku, delegācijas sastāvu un komandējuma izdevumu veidus.

Ministru prezidenta biroja vadītājs iesniedz:

- līdz 2022.gada novembrim norādīja, ka “komandējumam tiks izmantots čarterreiss”;

¹⁴⁶ Valsts kancelejas direktora tiešā pakļautībā esošā konsultanta amata apraksts (Valsts kancelejas direktore apstiprinājusi 13.01.2009.) 5.1.10. un 5.1.13.apakšpunkts.

¹⁴⁷ Valsts kancelejas direktora tiešā pakļautībā esošā konsultanta amata apraksts (Valsts kancelejas direktore apstiprinājusi 13.01.2009.).

¹⁴⁸ Ministru prezidenta biroja reglamenta (saskaņojis Ministru prezidents 21.04.2004.) 10.punkts.

¹⁴⁹ Ministru prezidenta biroja konsultantes 09.11.2022. e-pasta vēstule SIA “Averoja”.

- savukārt no 2022.gada decembra šādas norādes vairs nav, kā arī nekur citur lēmums par speciālā lidojuma izmantošanu netiek dokumentēts. Revīzijā konstatēts, ka laika posmā no 2022.gada decembra līdz 2023.gada beigām notikušajiem deviņiem komandējumiem, kuros izmantoti speciālie lidojumi, astoņos gadījumos komandējuma iesnieguma parakstīšanas dienā speciālais lidojums jau bija akceptēts. No iepriekš minētajiem astoņiem komandējumiem sešos gadījumos ar SIA “Averoja” – ar Ministru prezidenta biroja konsultantes e-pasta vēstulēm un divos gadījumos ar SIA “Ceļojumu birojs “Express Travel”” – ar Valsts kancelejas rakstisku vienošanos par speciālajiem lidojumiem.

Pamatojoties uz Ministru prezidenta biroja vadītāja iesniegumiem par komandējumu, Valsts kanceleja sagatavo rīkojumu par komandējumu, ko paraksta Valsts kancelejas direktors. Valsts kancelejas direktors rīkojumus par komandējumu ir parakstījis agrākais – septiņas dienas pirms izlidošanas, vēlākais – izlidošanas dienā.

Ceļojumu aģentūras rēķinus Valsts kancelejai iesniedza pēc notikuša speciālā lidojuma. Rēķinus vizē un apmaksu apstiprina Valsts kancelejas direktors un Valsts kancelejas Finanšu un līgumu pārvaldības nodaļas vadītāja.

Bijušais Ministru prezidents¹⁵⁰ publiskā intervijā¹⁵¹ par speciālo lidojumu izmantošanu norādījis, ka:

par lidojumu izmaksām neesot zinājis un domājis, jo koncentrējies uz vizīšu saturu.

Arī intervijā¹⁵² Valsts kontrolei revīzijas laikā bijušais Ministru prezidents apliecināja, ka izmaksas nav zinājis un nav vērtējis.

Tāpat bijušais Ministru prezidents norādīja¹⁵³, ka:

praktiski vienmēr ir alternatīvas, lai nokļūtu kādā no ārvalstu vizītes norises vietām, jautājums ir tikai par to, cik šī alternatīva katrā konkrētajā gadījumā ir pieņemama.

Vienlaikus, atbildot uz jautājumiem¹⁵⁴, bijušais Ministru prezidents piekrita, ka speciālie lidojumi ir dārgāks pakalpojums nekā biļetes komerciālo reisus biznesa klasē.

Ne no rakstiski sniegtās informācijas, ne no intervijās gūtās informācijas Valsts kontrole nav guvusi pierādījumus, ka, pieņemot lēmumus par speciālo lidojumu izvēli, regulāro komercilidojumu kā speciālo lidojumu alternatīvu izmaksas un to salīdzinājums būtu vērtēts.

¹⁵⁰ Arturs Krišjānis Kariņš – Ministru prezidents 23.01.2019.–14.12.2022., Arturs Krišjānis Kariņš – Ministru prezidents 14.12.2022.–15.09.2023.

¹⁵¹ Kariņa speciālie avioreisi: arī lidojumiem uz Rīgu piektdienās pēc sen ieplānotām sanāksmēm, 26.11.2023. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/26.11.2023-karina-specialie-avioreisi-ari-lidojumiem-uz-rigu-piektdienas-pec-sen-ieplanotam-sanaksmem.a533071/> [skatīts 29.01.2024.].

¹⁵² 15.02.2024. intervija ar ārlietu ministru, bijušo Ministru prezidentu Arturu Krišjāni Kariņu.

¹⁵³ Bijušā Ministru prezidenta 14.02.2024. vēstule.

¹⁵⁴ Valsts kontroles padomes 27.03.2024. sēde.

Saistību par speciālajiem lidojumiem uzņemšanās

Revīzijā konstatēts, ka no 32 komandējumiem 29 gadījumos speciālie lidojumi ir akceptēti pirms izdots Valsts kancelejas rīkojums par komandējumu, tajā skaitā:

- septiņos gadījumos Valsts kancelejas direktors ir parakstījis vienošanos¹⁵⁵ par speciālajiem lidojumiem pirms izdots Valsts kancelejas rīkojums par komandējumu;
- 22 gadījumos, kur akcepts izteikts e-pastā, Ministru prezidenta birojs speciālos lidojumus akceptējis¹⁵⁶, pirms izdots Valsts kancelejas rīkojums par komandējumu.

Speciālie lidojumi tika akceptēti līdz 32 dienām, pirms izdots Valsts kancelejas rīkojums par komandējumu.

Iepriekš minētais norāda, ka faktiskās finansiālās saistības par speciālo lidojumu apmaksu gan Ministru prezidenta birojs, gan Valsts kancelejas direktors lielākajā daļā – 91 % gadījumu uzņēmās, pirms tika izdots Valsts kancelejas rīkojums par komandējumu apstiprināšanu.

Revīzijā konstatētās faktiskās darbības speciālo lidojumu pasūtīšanā un komandējuma rīkojumu noformēšanā pēc speciālo lidojumu pasūtīšanas norāda uz to, ka vairākos gadījumos faktiski ir notikusi pilnvaru pārņemšana, Ministru prezidentam un Ministru prezidenta birojam lemjot par speciālo lidojumu izmantošanu un uzņemoties saistības par šo lidojumu izmaksām, pirms Valsts kancelejas direktors ir izdevis rīkojumu par komandējumu. Tāpat arī revīzijā konstatētais liecina, ka Valsts kancelejā nav izveidota tāda iekšējās kontroles sistēma, kas nodrošinātu pieņemto lēmumu tiesiskuma un lietderības iepriekšēju pārbaudi un komandējumu norisei nepieciešamo dokumentu noformēšanu (rīkojumu izdošanu, vienošanos slēgšanu), pirms tiek uzņemtas finansiālas saistības.

Revidējamajā periodā konstatēts viens gadījums, kad speciālais lidojums tika atcelts un tika piemērots līgumsods par atcelto lidojumu. Plānoto speciālo lidojumu *Rīga–Tirāna–Priština–Rīga* 05.12.2022. – 06.12.2022. Ministru prezidenta birojs e-pasta vēstulē ceļojumu aģentūrai akceptēja 10.11.2022., bet 29.11.2022. Ministru prezidenta birojs speciālo lidojumu atcēla. Par atcelto speciālo lidojumu netika sagatavots ne Ministru prezidenta biroja vadītāja iesniegums par komandējumu, ne Valsts kancelejas rīkojums par komandējumu, bet finansiālās saistības tika uzņemtas. Par plānotā speciālā lidojuma *Rīga–Tirāna–Priština–Rīga* atcelšanu no valsts budžeta tika samaksāts līgumsods 16 530 *euro* apmērā, šie izdevumi tika iekļauti cita speciālā lidojuma rēķinā (skatīt 1.2.apakšnodaļu).

Valsts kancelejas noslēgtie līgumi ar ceļojumu aģentūrām par komandējumu nodrošināšanu paredz, ka, veicot individuālo un grupu čarteru braucienu organizēšanu, apmaksa tiek noteikta saskaņā ar atsevišķu rakstisku vienošanos.

¹⁵⁵ Ar SIA “Ceļojumu birojs “Express Travel””.

¹⁵⁶ Ar SIA “Averoja”.

No 32 organizētajiem speciālajiem lidojumiem Valsts kanceleja:

- deviņos gadījumos (ar SIA “Ceļojumu birojs “Express Travel””) ir slēgusi rakstiskas vienošanās par speciālajiem lidojumiem;
- 23 gadījumos (ar SIA “Averoja”) nav slēgusi rakstiskas vienošanās par speciālajiem lidojumiem. Valsts kanceleja šādu atsevišķu rakstisku vienošanos neslēgšanu revīzijas laikā skaidroja¹⁵⁷ ar to, ka:

saskaņošana notika elektroniskā formā e-pastos ar Ministru prezidenta biroja konsultanti.

Valsts kanceleja nav nodrošinājusi pārraudzību pār noslēgto līgumu ar ceļojumu aģentūrām par komandējumu organizēšanu izpildi, jo pretēji līgumu nosacījumiem 72 % gadījumu nav noslēgusi atsevišķu rakstisku vienošanos par speciālo lidojumu organizēšanu.

Speciālo lidojumu atlase

Valsts kontroles rīcībā esošā informācija liecina, ka ne visos gadījumos Ministru prezidenta birojs ir akceptējis lētākos ceļojumu aģentūras piedāvātos speciālos lidojumus¹⁵⁸. Piemēram:

speciālajam lidojumam ar sešiem pasažieriem uz un no Eiropadomes sanāksmes 23.06.2022.–24.06.2022. izvēlēts piedāvājums, kas ir par 6100 euro dārgāks nekā lētākais piedāvājums.

Speciālajam lidojumam ar septiņiem pasažieriem no Eiropadomes sanāksmes 27.10.2023. izvēlēts piedāvājums, kas ir par 4536 euro dārgāks nekā lētākais piedāvājums.

Kopumā no 32 speciālajiem lidojumiem piecos gadījumos nav akceptēts lētākais piedāvājums, tādējādi kopumā samaksājot par 15 092 euro vairāk (skatīt 6.tabulu).

6.tabula

Speciālie lidojumi, kuros nav izvēlēti lētākie piedāvājumi

N.p.k.	Lidojuma maršruts	Datums	Izvēlētais piedāvājums, euro	Lētākais piedāvājums, euro	Starpība, euro
1.	Bratislava – Rīga	02.06.2022.	21 200	20 600	600
2.	Rīga – Brisele – Rīga	23.06.–24.06.2022.	48 950	42 850	6100
3.	Rīga – Brisele – Rīga	15.12.–16.12.2022.	45 180	42 050	3130
4.	Rīga – Brisele – Rīga	17.07.–18.07.2023.	42 350	41 624	726
5.	Brisele – Rīga	27.10.2023.	25 256	20 720	4536
Kopā			182 936	167 844	15 092

Arī plānotajā, ar e-pasta vēstuli akceptētajā un atceltajā speciālajā lidojumā, par kuru tika samaksāts līgumsods, nebija izvēlēts lētākais piedāvājums. Ceļojumu aģentūra 08.11.2022. Ministru prezidenta birojam sniedza četrus speciālo lidojumu piedāvājumus maršrutā Rīga–Tirāna–Rīga cenu robežās no 41 140 euro līdz 48 400 euro. Ministru prezidenta birojs

¹⁵⁷ Valsts kancelejas 08.12.2023. e-pasta vēstule.

¹⁵⁸ Ar vienādiem nosacījumiem attiecībā uz vietu skaitu, elastību un īpašnieka atļaujas nepieciešamību.

akceptēja dārgāko piedāvājumu un vienlaikus sāka plānot papildu lidojumu *Tirāna–Priština–Rīga*. Cena lidojumam ar papildu maršrutu veidoja 55 100 *euro*. Ministru prezidenta birojs 10.11.2022. akceptēja speciālā lidojuma nosacījumus. Nedēļu pirms lidojuma – 29.11.2022. – plānotais lidojums tika atcelts.

Saskaņā ar e-pasta vēstuli akceptētajiem nosacījumiem par speciālā lidojuma atcelšanu bija jāmaksā līgumsods 50 % apmērā, bet pēc ceļojumu aģentūras un lidojuma brokera pārrunām tas tika samazināts līdz 30 % apmēram un tika samaksāti 16 530 *euro*. Ja būtu izvēlēts lētākais piedāvājums, tad, iespējams, līgumsoda apmērs būtu bijis par 2178 *euro* mazāks.

1.4. Finansējums speciālo lidojumu nodrošināšanai

Sabiedrībai netiek atklāta detalizēta informācija par publiskā sektora institūciju faktiskajiem komandējumu izdevumiem – ne par komandējumu mērķiem, vietām, dalībniekiem, ne par faktiskajiem viesnīcu, transporta un citiem ar komandējumiem saistītiem izdevumiem.

Valsts kancelejai 2022.gadā tika piešķirts finansējums 1 429 000 *euro* apmērā prioritārā pasākuma “Resora “Ministru kabinets” valsts pārvaldes efektivitātes un kapacitātes stiprināšana un IKT, materiāli tehniskās bāzes kapacitātes stiprināšana” īstenošanai.

Valsts kancelejas sagatavotajā un Finanšu ministrijai iesniegtajā prioritārā pasākuma pieteikumā norādīts, ka šī pasākuma ietvaros tiks veikti deviņi čartera lidojumi 315 000 *euro* apmērā, lai nodrošinātu drošus Ministru prezidenta ārvalstu vizīšu avio pārlidojumus Covid-19 pandēmijas laikā.

Budžeta paskaidrojumos¹⁵⁹ ir norādīts, ka tiks nodrošināti deviņi droši Ministru prezidenta ārvalstu vizīšu pārlidojumi Covid-19 pandēmijas laikā, bet nav norādīts šiem pārlidojumiem plānotais finansējums, kā arī nav norādīts, ka prioritārā pasākuma ietvaros tiek plānoti čartera jeb speciālie lidojumi (skatīt 2.attēlu).

¹⁵⁹ Likuma “Par valsts budžetu 2022.gadam” (pieņemts 23.11.2021.) paskaidrojumi, resors “03. Ministru kabinets”, prioritārais pasākums “Resora “Ministru kabinets” valsts pārvaldes efektivitātes un kapacitātes stiprināšana un IKT, materiāli tehniskās bāzes kapacitātes stiprināšana”, 119.lp. Pieejams: www.fm.gov.lv/lv/media/10106/download?attachment [skatīts 04.12.2023.].

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums <i>Darbības apraksts ar norādi uz līdzekļu izlietojumu</i> Darbības rezultāts <i>Rezultatīvais rādītājs</i> Programmas (apakšprogrammas) kods un nosaukums	Izdevumi, euro / rādītāji, vērtība			Pamatojums
		2022. gadā	2023. gadā	2024. gadā	
1.	Resora "Ministru kabinets" valsts pārvaldes efektivitātes un kapacitātes stiprināšana un IKT, materiāli tehniskās bāzes kapacitātes stiprināšana	1 429 000	414 000	414 000	MK 24.09.2021. prot.Nr.63 1.§ 2.punkts
	Stiprināt IKT un ēku kompleksa fizisko drošību	1 270 000	414 000	414 000	
	Pilnveidota un uzlabota darba vide Valsts kancelejā				
	<i>Uzlabota kopējā VK informācijas komunikācijas sistēma (skaits)</i>	1	-	-	
	<i>Nodrošināti droši Ministru prezidenta ārvalstu vizīšu avio pārlidojumi Covid-19 pandēmijas laikā (skaits)</i>	9	-	-	
	01.00.00 Ministru kabineta darbības nodrošināšana, valsts pārvaldes politika				
	Sākrtot Raiņa bulvāra ēku kompleksu, izveidojot drošu darba un mācību vidi	159 000	-	-	
	Pilnveidota un uzlabota darba vide Valsts administrācijas skolā, nodrošinot darbu un apmācības ērtos, drošos un veselībai nekaitīgos darba apstākļos				
	<i>Ierīkota VAS ēkas 1.stāva mācību telpu ventilācijas sistēma mikroklimata regulācijai (skaits)</i>	1	-	-	
	19.00.00 Valsts administrācijas skola				
	Kopā	1 429 000	414 000	414 000	-

2.attēls. Valsts kancelejas prioritārajiem pasākumiem papildu piešķirtais finansējums no 2022. līdz 2024.gadam¹⁶⁰

Finanšu ministrija par prioritāro pasākumu Valsts kontrolei ir sniegusi šādu informāciju¹⁶¹:

tā kā finansējums komandējumu organizēšanai 2022.gadam tika atbalstīts Ministru kabinetā prioritārā pasākuma¹⁶² ietvaros, tad tas tika arī īpaši atspoguļots attiecīgā gada valsts budžeta likuma paskaidrojumos, norādot atbalstītā finansējuma apmēru, mērķi, sagaidāmo darbības rezultātu un rezultatīvo rādītāju.

Likumdevējs, saņemot attiecīgo valsts budžeta projektu izvērtēšanai, bija informēts par attiecīgajiem piešķirumiem un 23.11.2021. ir to atbalstījis.

Likuma "Par valsts budžetu 2022.gadam" paskaidrojumā tika ietverta informācija par atbalstīto prioritāro pasākumu – 315 000 euro deviņiem čarterlidojumiem, lai nodrošinātu drošus Ministru prezidenta delegācijas ārvalstu komandējumu aviopārlidojumus 2022.gadā. Tādējādi Finanšu ministrijas ieskatā tika nodrošināta publiskā caurskatāmība un parlamenta kontrole pār izdevumiem.

Valsts kontrole norāda, ka detalizēta informācija par prioritāro pasākumu ir sniegta *Prioritārā pasākuma pieteikumā*, kas nav pievienots likumprojektam par valsts budžetu.

Līdz ar to nevar apgalvot, ka likuma "Par valsts budžetu 2022.gadam" paskaidrojumos ir tikusi nodrošināta caurskatāmība par prioritārā pasākuma ietvaros plānoto finansējumu čartera jeb speciālajiem lidojumiem. Lai arī Finanšu ministrija apgalvo, ka likuma "Par valsts budžetu 2022.gadam" paskaidrojumos ir sniegta informācija par plānoto čartera jeb speciālo lidojumu izmantošanu un to izmaksām, tomēr jānorāda, ka precīza un nepārprotama

¹⁶⁰ Likuma "Par valsts budžetu 2022.gadam" (pieņemts 23.11.2021.) paskaidrojumi, resors "03. Ministru kabinets", prioritārais pasākums "Resora "Ministru kabinets" valsts pārvaldes efektivitātes un kapacitātes stiprināšana un IKT, materiāli tehniskās bāzes kapacitātes stiprināšana", 119.lp. Pieejams: www.fm.gov.lv/lv/media/10106/download?attachment [skatīts 04.12.2023.].

¹⁶¹ Finanšu ministrijas 20.12.2023. vēstule Nr.3.2-23/22-1/3793 (Finanšu ministrijas pilnu atbildes vēstuli skatīt 4.pielikumā).

¹⁶² Resora "Ministru kabinets" valsts pārvaldes efektivitātes un kapacitātes stiprināšanā un IKT, materiāli tehniskās bāzes kapacitātes stiprināšana.

informācija par to, ka delegāciju komandējumi tiks nodrošināti, izmantojot čartera jeb speciālos lidojumus, budžeta paskaidrojumos nav atklāta.

Jānorāda, ka paskaidrojumu par ministrijas (citas centrālās valsts iestādes) valsts pamatbudžeta līdzekļu pieprasījumu sagatavo attiecīgo līdzekļu apguvēja ministrija (cita centrālā valsts iestāde)¹⁶³, šajā gadījumā – Valsts kanceleja.

Atskaitoties par prioritārā pasākuma finansējuma izlietojumu Finanšu ministrijai, Valsts kanceleja ir norādījusi, ka 2022.gadā čartera jeb speciālajiem lidojumiem ir izlietots viss piešķirtais finansējums 315 000 euro apmērā. Jānorāda, ka šī atskaite nav publiski pieejama.

Valsts kontrole norāda, ka Latvijā izsludinātā ārkārtējā situācija, lai apturētu Covid-19 infekcijas izplatību, tika pārtraukta 28.02.2022.¹⁶⁴, bet speciālie lidojumi Ministru prezidenta komandējumu nodrošināšanai tika veikti arī pēc ārkārtējās situācijas beigām.

Valsts kanceleja, pamatojot speciālo lidojumu izmantošanu, ir norādījusi¹⁶⁵, ka:

*Pasaules Veselības organizācija par Covid-19 pandēmijas beigām paziņoja 05.05.2023.*¹⁶⁶

Savukārt Latvijā Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums, kura mērķis ir noteikt tiesisko kārtību Covid-19 infekcijas izplatības laikā, paredzot atbilstošu pasākumu kopumu, kas nodrošina ar sabiedrības veselības un drošības interesēm samērīgu privātpersonu tiesību un pienākumu apjomu un efektīvu valsts un pašvaldību institūciju darbību, spēku zaudējis ar 01.01.2024.

Papildus iepriekš norādītajam Valsts kancelejai 2022.gada oktobrī no budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem pasākumiem” ir piešķirts finansējums, kas nepārsniedz 130 000 euro¹⁶⁷, lai operatīvi reaģētu uz ģeopolitisko situāciju un nodrošinātu ārpolitisko darbību. Finansējuma nepieciešamību Valsts kanceleja ir pamatojusi¹⁶⁸ ar to, ka:

Valsts kanceleja ir secinājusi, ka ar pieejamo finansējumu nevar nosegt ar Ministru prezidenta un Valsts kancelejas amatpersonu ārpolitiskās darbību plānotos komandējuma izdevumus. Līdz gada beigām plānotas 16 ārvalstu vizītes:

- *seši grupu (delegāciju) braucieni, katra brauciena izmaksas 18 000 euro (kopā 108 000 euro);*
- *10 komandējumi, katra komandējuma izmaksas 2200 euro (kopā 22 000 euro).*

*Aprēķinos norādītā summa 18 000 euro par braucienu norādīta, ņemot vērā aptuvenās izmaksas vienā virzienā*¹⁶⁹.

¹⁶³ MK 31.07.2012. noteikumu Nr.523 “Noteikumi par budžeta pieprasījumu izstrādāšanas un iesniegšanas pamatprincipiem” (spēkā līdz 02.11.2022.) 41. un 46.punkts.

¹⁶⁴ MK 09.10.2021. rīkojums Nr.720 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” (spēkā līdz 28.02.2022.).

¹⁶⁵ Valsts kancelejas 19.02.2024. vēstule Nr. 15.2.4./2024-KLAS-20-594.

¹⁶⁶ <https://www.who.int/news-room/speeches/item/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing---5-may-2023>

¹⁶⁷ MK 18.10.2022. rīkojums Nr.703 “Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem””.

¹⁶⁸ MK 18.10.2022. rīkojuma Nr.703 “Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”” anotācija.

¹⁶⁹ Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1./168-3149 (Valsts kancelejas pilnu vēstuli skatīt 1.pielikumā).

Pamatojot finansējuma nepieciešamību, Valsts kanceleja nav norādījusi, ka ir plānoti seši viena virziena speciālie lidojumi. Jānorāda, ka trīs gadu laikā faktiski ir bijuši seši viena virziena speciālie lidojumi un tikai viena lidojuma izmaksas ir bijušas līdz 18 000 *euro*. Līdz ar to Valsts kancelejas pamatojums nesniedz informāciju par šo izdevumu patieso izmantošanas mērķi un arī pamatojumā izmantotie dati neatbilst iepriekšējai praksei.

Komandējuma izdevumu uzrādīšana pārskatos

Ministriju un centrālo valsts iestāžu, tajā skaitā Valsts kancelejas, finanšu pārskatos informācija par ārvalstu komandējuma izdevumiem tiek uzrādīta divās pozīcijās¹⁷⁰ – dienas nauda komandējumiem ārvalstīs¹⁷¹ un pārējie izdevumi dienesta komandējumiem ārvalstīs¹⁷². Pārējos komandējuma izdevumus veido dalības maksa pasākumos, viesnīcu, apdrošināšanas, ceļa, sakaru u.c. izdevumi.

Ārvalstu komandējuma izdevumi visās ministrijās un centrālajās valsts iestādēs¹⁷³ 2023. gadā bija 25 miljoni *euro*, no tiem 6 miljoni *euro* dienas nauda, 19 miljoni *euro* – pārējie izdevumi, tajā skaitā ceļa, viesnīcu u.c. izdevumi.

Valsts kancelejai 2023. gadā ārvalstu komandējumu izdevumu apmērs bija 0,5 miljoni *euro*, salīdzinājumā ar 2022. gadu tie ir samazinājušies par 31 %, bet salīdzinājumā ar 2021. gadu tie ir palielinājušies par 142 % (skatīt 7. tabulu).

7. tabula

Ministriju, centrālo valsts iestāžu un Valsts kancelejas pamatbudžeta izdevumi ārvalstu komandējumiem no 2021. līdz 2023. gadam, *euro*

Gads	Ministrijas un centrālās valsts iestādes ¹⁷⁴			Valsts kanceleja		
	Dienas nauda	Pārējie izdevumi	Kopā	Dienas nauda	Pārējie izdevumi	Kopā
2021	3 335 328	6 231 004	9 566 332	5644	197 520	203 164
2022	5 828 601	16 547 965	22 376 566	21 034	692 439	713 473
2023	5 977 589	19 047 834	25 025 423	37 270	454 256	491 526
Kopā	15 141 518	41 826 803	56 968 321	63 948	1 344 215	1 408 163

Ministrijas un centrālās valsts iestādes detalizētāku informāciju par plānotajiem un faktiski izlietotajiem ārvalstu komandējuma izdevumiem finanšu pārskatos nesniedz. Līdz ar to sabiedrībai netiek atklāta informācija ne par komandējumu mērķiem, vietām, dalībniekiem, ne par faktiskajiem viesnīcu, transporta un citiem ar komandējumiem saistītiem izdevumiem.

¹⁷⁰ MK 27.12.2005. noteikumi Nr.1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām".

¹⁷¹ MK 27.12.2005. noteikumu Nr.1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām" pielikums; ekonomiskās klasifikācijas kods 2121.

¹⁷² MK 27.12.2005. noteikumu Nr.1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām" pielikums; ekonomiskās klasifikācijas kods 2122.

¹⁷³ Izņemot Valsts kanceleju.

¹⁷⁴ Izņemot Valsts kanceleju.

Sabiedrībai atklāta informācija par valsts sektora komandējumiem un to izdevumiem sekmēs uzticamību valsts pārvaldei.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu valsts un Eiropas Savienības budžeta līdzekļu izmantošanu izmaksu efektīvā veidā, Valsts kancelejai komandējumu organizēšanā pirms transporta izvēles izvērtēt alternatīvu lietderības apsvērumus.

Valsts kancelejai nodrošināt racionālu un ekonomisku komandējumu organizēšanu atbilstoši normatīvā akta¹⁷⁵ prasībām.

Lai nodrošinātu izsekojamu valsts budžeta līdzekļu izlietojumu un sniegtu sabiedrībai caurskatāmu informāciju par faktiskajiem ārvalstu komandējuma izdevumiem, Valsts kancelejai sadarbībā ar Finanšu ministriju nodrošināt, ka ministrijas un centrālās valsts iestādes regulāri publisko informāciju par ārvalstu komandējumiem un to faktiskajiem izdevumiem.

¹⁷⁵ MK 12.10.2010. noteikumi Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi".

2. Iepirkumu organizēšana komandējumu nodrošināšanai

2.1. Iepirkuma plānošana un iepirkuma metodes noteikšana

Neievērojot *Publisko iepirkumu likuma* prasības, Valsts kanceleja komandējumu nodrošināšanas pakalpojumus, tajā skaitā speciālos lidojumus, ir iepirkusi bez atbilstošām iepirkuma procedūrām, tādējādi radot neekonomisku izmaksu risku. Līdz ar to arī nav ievērota *Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma* prasība¹⁷⁶.

Speciālo lidojumu iepirkšanai revidējamajā laika posmā Valsts kanceleja ir izmantojusi kopš 2018.gada noslēgtos vai pārņemtos līgumus¹⁷⁷ ar ceļojumu aģentūrām par komandējumu un darba braucienu nodrošināšanu. Veicot komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu iepirkumus, Valsts kanceleja paredzamās līgumcenas noteica zemākas par Ministru kabineta noteiktajām līgumcenu robežvērtībām¹⁷⁸ un līdz ar to, pamatojoties uz *Publisko iepirkumu likumu*¹⁷⁹, Valsts kanceleja nepiemēroja iepirkuma procedūru, bet organizēja cenu aptauju (skatīt 8.tabulu).

8.tabula

Valsts kancelejas noslēgtie/pārņemtie līgumi komandējumu nodrošināšanai

Ceļojumu aģentūra	Līguma datums	Ministru kabineta noteiktās līgumcenu robežvērtības ¹⁸⁰ , euro	Līguma summa ¹⁸¹ , euro
SIA "Ceļojumu birojs "Express Travel" ¹⁸²	17.10.2018.	144 000	134 999,99
SIA "Ceļojumu birojs "Express Travel"	26.10.2020.	139 000	138 999,00
SIA "Averoja"	05.11.2021.	139 000	138 999,00
SIA "Averoja"	21.03.2022.	140 000	138 999,99
SIA "Averoja"	12.07.2022.	140 000	138 999,99
SIA "Averoja"	29.06.2023.	140 000	138 999,99

¹⁷⁶ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmā daļa.

¹⁷⁷ Valsts kanceleja ir Pārresoru koordinācijas centra saistību un tiesību pārņēmēja no 01.03.2023.

¹⁷⁸ MK 28.02.2017. noteikumu Nr.105 "Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežvērtībām" 2.2.apakšpunkts (publiskiem pakalpojuma līgumiem redakcijās, kas bija spēkā no 09.01.2018. līdz 31.12.2019. 144 000 euro, no 01.01.2020. līdz 31.12.2021. 139 000 euro, no 01.01.2022. 140 000 euro).

¹⁷⁹ Pamatojoties uz Publisko iepirkumu likuma 5.panta 13.punktā noteikto iepirkuma procedūru piemērošanas izņēmumu ceļojumu aģentūru pakalpojumiem.

¹⁸⁰ MK 28.02.2017. noteikumu Nr.105 "Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežvērtībām" 2.2.apakšpunkts (publiskiem pakalpojuma līgumiem redakcijās, kas bija spēkā no 09.01.2018. līdz 31.12.2019. 144 000 euro, no 01.01.2020. līdz 31.12.2021. 139 000 euro, no 01.01.2022. 140 000 euro).

¹⁸¹ Bez pievienotās vērtības nodokļa.

¹⁸² Pārresoru koordinācijas centra līgums (saistību un tiesību pārņēmējs no 01.03.2023. – Valsts kanceleja).

Publisko iepirkumu likumā noteikts:

- ka paredzamo līgumcenu nosaka, lai izvēlētos iepirkuma veidu un piemērojamo procedūru¹⁸³;
- ka paredzamo līgumcenu noteic kā pasūtītāja plānoto kopējo samaksu par iepirkuma līguma izpildi¹⁸⁴;
- ja tiek slēgti regulāri publiski pakalpojuma līgumi, paredzamo līgumcenu nosaka¹⁸⁵:
 - kā kopējo iepriekšējos 12 mēnešos vai iepriekšējā finanšu gadā citu citam sekojošo viena veida iepirkuma līgumu reālo vērtību, ņemot vērā iespējamās apjomu un vērtības izmaiņas turpmākajos 12 mēnešos;
 - kā kopējo nākamajos 12 mēnešos pēc pirmās piegādes vai nākamajā finanšu gadā¹⁸⁶ citu citam sekojošo viena veida iepirkuma līgumu paredzamo vērtību.

Iepirkumu uzraudzības birojs ir sniedzis skaidrojumu¹⁸⁷:

- *Publisko iepirkumu likumā¹⁸⁸ noteikto iepirkuma procedūru piemērošanas izņēmumu ceļojumu aģentūru pakalpojumiem var piemērot tikai tad, ja paredzamā līgumcena nepārsniedz Ministru kabineta noteiktās līgumcenu robežvērtības¹⁸⁹;*
- *ja ceļojumu aģentūru pakalpojumu paredzamā līgumcena pārsniedz Ministru kabineta noteiktās līgumcenu robežvērtības, ir jāpiemēro Publisko iepirkumu likuma¹⁹⁰ regulējums ceļojumu aģentūru pakalpojumu iepirkumam, piemēram, jāriko atklāts vai slēgts konkurss;*
- *paredzamajai līgumcenai ir jābūt pareizi noteiktai un aktuālai iepirkuma veikšanas brīdī, vienlaikus tā var neietvert tādu pakalpojumu līgumcenu, kas paredzamās līgumcenas noteikšanas brīdī nav objektīvi paredzami.*

Valsts kanceleja sniedza skaidrojumu¹⁹¹, ka:

- *pieņemot lēmumu par atbilstošākās iepirkumu procedūras izvēli, ņem vērā iepriekšējā periodā saņemtā pakalpojuma apjomu;*
- *vēsturiski Ministru prezidenta vadītā delegācija, dodoties ārvalstu komandējumos, galvenokārt izmantojusi regulāros avioreisus, līdz ar to kopējās ceļojuma izmaksas bija prognozējamas;*
- *nepieciešamību pēc speciālo gaisa transporta līgumreisu izmantošanas radīja iepriekš neparedzami apstākļi: būtiski palielināta Ministru prezidenta ārpolitiskās darbības intensitāte ģeopolitiskās situācijas izmaiņu dēļ un vajadzība nodrošināt Latvijas valsts drošībai būtisko jautājumu aktualizēšanu un risināšanu starptautiskā līmenī.*

¹⁸³ Publisko iepirkumu likuma 11.panta pirmā daļa.

¹⁸⁴ Publisko iepirkumu likuma 11.panta otrā daļa.

¹⁸⁵ Publisko iepirkumu likuma 11.panta devītā daļa.

¹⁸⁶ Ja tas ir garāks par 12 mēnešiem.

¹⁸⁷ Iepirkumu uzraudzības biroja 01.01.2024. vēstule Nr.ID-1-3.2/135 "Par skaidrojuma sniegšanu".

¹⁸⁸ Publisko iepirkumu likuma 5.panta 13.punkts.

¹⁸⁹ MK 28.02.2017. noteikumu Nr.105 "Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežvērtībām" 2.2.apakšpunkts (publiskiem pakalpojuma līgumiem redakcijās, kas bija spēkā no 01.01.2020. līdz 31.12.2021. 139 000 euro, no 01.01.2022. 140 000 euro).

¹⁹⁰ Publisko iepirkumu likuma 8.pants.

¹⁹¹ Valsts kancelejas 03.01.2024. e-pasta vēstule.

Revīzijā konstatētie fakti nepamato Valsts kancelejas sniegto skaidrojumu par iepirkumu procedūras izvēli komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu iegādei.

Komandējumu un darba braucienu nodrošināšanai Valsts kancelejai 2022. un 2023.gadā ir piešķirts papildu finansējums, kas pārsniedza Ministru kabineta noteiktās līgumcenu robežvērtības¹⁹²:

- papildus jau esošajam 2022.gada finansējumam komandējumiem 44 345 *euro* apmērā¹⁹³ 2022.gadā prioritārā pasākuma¹⁹⁴ ietvaros Valsts kancelejai piešķirti¹⁹⁵ 315 000 *euro*¹⁹⁶ un 2022.gada oktobrī¹⁹⁷ piešķirts papildu finansējums komandējumiem līdz 130 000 *euro*.
Tomēr Valsts kanceleja 2022.gada iepirkumu plānā¹⁹⁸ iepirkumam “Ceļojuma aģentūras pakalpojumi komandējumu un darba braucienu nodrošināšanai” joprojām plānoja cenu aptauju 138 999 *euro*¹⁹⁹ apmērā;
- papildus jau esošajam 2023.gada finansējumam komandējumiem 201 010 *euro* apmērā²⁰⁰ arī 2023.gadā ir atbalstīts²⁰¹ papildu finansējums delegāciju braucieniem 270 000 *euro* apmērā²⁰².

Arī Valsts kancelejas faktiskie komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu izdevumi katru gadu ir pārsnieguši Ministru kabineta noteiktās līgumcenu robežvērtības²⁰³. Valsts kanceleja komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu izdevumiem no 2021. līdz 2023.gadam ir izlietojusi 1 345 116 *euro*, tajā skaitā speciālajiem lidojumiem 1 182 161 *euro*, kas veido 88 % no visiem komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu izdevumiem (skatīt 9.tabulu).

¹⁹² MK 28.02.2017. noteikumu Nr.105 “Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežvērtībām” 2.2.apakšpunkts (publiskiem pakalpojuma līgumiem redakcijās, kas bija spēkā no 01.01.2020. līdz 31.12.2021. 139 000 *euro*, no 01.01.2022. 140 000 *euro*).

¹⁹³ Valsts kancelejas 14.01.2022. tāmē (resora “03. Ministru kabinets” budžeta programma “01. Ministru kabineta darbības nodrošināšana, valsts pārvaldes politika”) plānotie izdevumi mācību, darba un dienesta komandējumiem, darba braucieniem.

¹⁹⁴ Prioritārais pasākums “Resora “Ministru kabinets” valsts pārvaldes efektivitātes un kapacitātes stiprināšana un IKT, materiāli tehniskās bāzes kapacitātes stiprināšana”.

¹⁹⁵ Likums “Par valsts budžetu 2022. gadam” (Saeimā pieņemts 23.11.2021.).

¹⁹⁶ Drošu Ministru prezidenta ārvalstu vizīšu avio pārlidojumu Covid-19 pandēmijas laikā nodrošināšanai.

¹⁹⁷ MK 18.10.2022. rīkojums Nr.703 “Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem””.

¹⁹⁸ Valsts kancelejas iepirkumu plāns 2022 gadam (apstiprināts 25.01.2022.).

¹⁹⁹ Bez pievienotās vērtības nodokļa.

²⁰⁰ Valsts kancelejas 11.04.2023. tāmē (resora “03. Ministru kabinets” budžeta programma “01. Ministru kabineta darbības nodrošināšana, valsts pārvaldes politika”) plānotie izdevumi mācību, darba un dienesta komandējumiem, darba braucieniem.

²⁰¹ Likuma “Par valsts budžetu 2023.gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025.gadam” (pieņemts 09.03.2023.) paskaidrojumi, resors “03. Ministru kabinets”, prioritārais pasākums “Valdības centra stiprināšana”, 173.lp. Pieejams: www.fm.gov.lv/lv/media/13888/download?attachment [skatīts 04.12.2023.].

²⁰² Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1./168-3149 (Valsts kancelejas pilnu vēstuli skatīt 1.pielikumā).

²⁰³ MK 28.02.2017. noteikumu Nr.105 “Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežvērtībām” 2.2.apakšpunkts (publiskiem pakalpojuma līgumiem redakcijās, kas bija spēkā no 01.01.2020. līdz 31.12.2021. 139 000 *euro*, no 01.01.2022. 140 000 *euro*).

9.tabula

Valsts kancelejas faktiskie komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu izdevumi

Gads	Ministru kabineta noteiktās līgumcenu robežvērtības ²⁰⁴ , <i>euro</i>	Kopējie komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu izdevumi ²⁰⁵ , <i>euro</i>	t.sk. speciālajiem lidojumiem ²⁰⁶ , <i>euro</i>
2021	139 000	197 520	285 000
2022	140 000	692 792	607 863
2023	140 000	454 804	289 298
Kopā	x	1 345 116	1 182 161

Ja Valsts kanceleja vērtētu iepriekšējo gadu faktiskās komandējumu izmaksas un komandējumu nodrošināšanai piešķirto finansējuma apmēru, tai būtu iespējams konstatēt, ka līgumos ar ceļojumu aģentūrām noteiktās līgumu summas ir ievērojami zemākas, nekā faktiski nepieciešams, un attiecīgi izvēlēties *Publisko iepirkumu likumam* atbilstošas iepirkumu procedūras.

Valsts kanceleja, neņemot vērā plānotos izdevumus un nevērtējot faktiskās komandējumu izmaksas, nav veikusi komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu iepirkumu atbilstoši *Publisko iepirkumu likumā*²⁰⁷ noteiktajām procedūrām, tādējādi nenodrošinot atklātu un vienlīdzīgu pasūtītāju konkurenci, kā arī valsts budžeta līdzekļu efektīvu izmantošanu. Līdz ar to Valsts kanceleja nav ievērojusi arī *Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma* prasību, ka publiska persona ar saviem finanšu līdzekļiem rīkojas likumīgi – jebkurai rīcībai ar finanšu līdzekļiem jāatbilst ārējos normatīvajos aktos paredzētajiem mērķiem, kā arī normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai²⁰⁸.

Komandējumu un darba braucienu nodrošināšanai Valsts kanceleja saskaņā ar *Publisko iepirkumu likumu*²⁰⁹ organizēja iepirkuma procedūru tikai 2023.gada septembrī²¹⁰, un līgums tika noslēgts 29.12.2023.²¹¹

Revīzijā arī ir konstatēts, ka faktiskie komandējumu un darba braucienu izdevumi visu līgumu ietvaros ir pārsnieguši līguma summas no 15 260 *euro* līdz pat 203 940 *euro* (skatīt 10.tabulu).

²⁰⁴ MK 28.02.2017. noteikumu Nr.105 "Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežvērtībām" 2.2.apakšpunkts (publiskiem pakalpojuma līgumiem redakcijās, kas bija spēkā no 01.01.2020. līdz 31.12.2021. 139 000 *euro*, no 01.01.2022. 140 000 *euro*).

²⁰⁵ Bez pievienotās vērtības nodokļa.

²⁰⁶ Bez pievienotās vērtības nodokļa.

²⁰⁷ Publisko iepirkumu likuma 8.pants.

²⁰⁸ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmā daļa.

²⁰⁹ Publisko iepirkumu likuma 8.pants.

²¹⁰ Iepirkums Nr.MK VK 2023/02 "Komandējumu nodrošināšanai nepieciešamie pakalpojumi". Pieejams: <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/104757> [skatīts 10.01.2024.].

²¹¹ Valsts kancelejas un SIA "Averoja" 29.12.2023. līgums Nr.2023/160 "Komandējumu nodrošināšanai nepieciešamie pakalpojumi".

10.tabula

Faktiskie komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu izdevumi Valsts kancelejas
noslēgtajos/pārņemtajos līgumos

Ceļojumu aģentūra	Līguma datums	Līguma numurs	Līguma summa ²¹² , euro	Faktiskie izdevumi līguma ietvaros ²¹³ , euro	Faktisko izdevumu pārsniegums pār līguma summu, euro
SIA "Ceļojumu birojs "Express Travel" ²¹⁴	17.10.2018.	Nr. 4.1-1/13-2018	89 676,42 ²¹⁵	137 504	47 827,16
SIA "Ceļojumu birojs "Express Travel"	26.10.2020.	Nr. 2020/079	138 999,00	236 296	97 296,83
SIA "Averoja"	05.11.2021.	Nr. 2021/058	138 999,00	204 234	65 234,98
SIA "Averoja"	21.03.2022.	Nr. 2022/007	138 999,99	322 544	183 543,74
SIA "Averoja"	12.07.2022.	Nr. 2022/043	138 999,99	342 940	203 940,07
SIA "Averoja"	29.06.2023.	Nr. 2023/040	138 999,99	154 260	15 260,07

Valsts kanceleja līguma summu pārsniegumu ir skaidrojusi²¹⁶ ar to, ka:

vienlaicīgi ir organizēti vairāki čartera lidojumi, kā rezultātā līguma summas tika pārsniegtas, bet, lai nodrošinātu nepārtrauktu Latvijas Republikas Satversmē un Ministru kabineta iekārtas likumā noteikto Ministru prezidenta funkciju izpildi, apmaksa par lidojumiem tika veikta esošo līgumu ietvaros.

Jānorāda, ka 2023.gada decembrī noslēgtajā līgumā²¹⁷ ir paredzēts, ka ceļojumu aģentūras pienākums ir kontrolēt līguma ietvaros sniegto pakalpojumu izmaksu kopējo apjomu. Ja tas sasniedz 750 000 euro, par to jāziņo Valsts kancelejai.

²¹² Bez pievienotās vērtības nodokļa.

²¹³ Bez pievienotās vērtības nodokļa.

²¹⁴ Pārresoru koordinācijas centra līgums (saistību un tiesību pārņēmējs no 01.03.2023. – Valsts kanceleja; Pārresoru koordinācijas centrs līdz 28.02.2023. izlietojis 45 323,57 euro).

²¹⁵ Līguma summas atlikums, pārņemot līgumu no Pārresoru koordinācijas centra.

²¹⁶ Valsts kancelejas 15.12.2023. e-pasta vēstule.

²¹⁷ Valsts kancelejas un SIA "Averoja" 29.12.2023. līgums Nr.2023/160 "Komandējumu nodrošināšanai nepieciešamie pakalpojumi", 4.1.8.apakšpunkts.

2.2. Speciālo lidojumu iepirkšana

Valsts kanceleja speciālo lidojumu organizēšanu uztic ceļojumu aģentūrām, ar ko tai ir noslēgti līgumi par komandējumu nodrošināšanas pakalpojumiem. Tālāk aģentūras ir slēgušas līgumus ar vienu speciālo lidojumu brokeri, kurš, savukārt, organizē lidojumu operatora pakalpojumus. Slēdzot līgumus par ceļojumu aģentūru pakalpojumiem, Valsts kanceleja nav vienojusies ar ceļojumu aģentūrām par starpniecības pakalpojumu maksas lielumu speciālo lidojumu organizēšanā, līdz ar to ceļojumu aģentūrām ir iespēja brīvi noteikt savu starpniecības pakalpojumu maksu.

Valsts kancelejai cenu aptaujā par komandējumu nodrošināšanas pakalpojumiem neiekļaujot prasības par starpniecības pakalpojumu maksas lielumu, Valsts kontrole nevarēja gūt pārliecību, ka Valsts kanceleja būtu izvēlējusies saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu speciālo lidojumu nodrošināšanai.

Valsts kontrole konstatēja, ka Valsts kanceleja trīs gados ceļojumu aģentūrām par starpniecību starp Valsts kanceleju un lidojumu brokeri ir samaksājusi 91 208 *euro* jeb vidēji 2850 *euro* par viena speciālā lidojuma organizēšanu.

Līgumi ar ceļojumu aģentūrām ir noslēgti, balstoties uz ceļojumu aģentūru iesniegto:

- starpniecības pakalpojuma finanšu piedāvājumu vairākiem pakalpojumiem, kā, piemēram, aviotransporta, autotransporta, dzelzceļa transporta, ūdenstransporta biļešu rezervēšana; viesnīcu rezervēšana u.c. pakalpojumi. Visos noslēgtajos līgumos starpniecības pakalpojumu cena ir 0 *euro*;
- piedāvājumu komandējumu organizēšanai – piedāvājot regulāro komerclidojumu aviobiļetes, viesnīcas, ceļojumu apdrošināšanas polises cenu un noteikumus.

Vienlaikus līgumos paredzēts, ka: “*veicot individuālo un grupu čarteru braucienu organizēšanu, apmaksa tiek noteikta saskaņā ar atsevišķu vienošanos pie Līguma*”.

Valsts kancelejas noslēgtajos līgumos par komandējumu un darba braucienu nodrošināšanu ir paredzēts pakalpojums – čartera lidojumi –, par kuriem netika veikta cenu aptauja. Šī pakalpojuma cenas netika vērtētas iesniegtajā piedāvājumā komandējumu organizēšanai, jo tajā nebija iekļauta prasība piedāvāt čartera jeb speciālo lidojumu cenas. Turklāt speciālo lidojumu izmaksas veido pat 88 % no faktiskajiem komandējumu nodrošināšanas pakalpojumu izdevumiem.

Valsts kontroles ieskatā, speciālie lidojumi kopumā bija plānojama vajadzība, par ko liecina arī papildu piešķirtie līdzekļi komandējumu organizēšanai, tajā skaitā speciālo lidojumu organizēšanai²¹⁸.

Revīzijas laikā Valsts kontrole ceļojumu aģentūrām pieprasīja lidojumu brokeru izrakstītos rēķinus: par 32 speciālo lidojumu nodrošināšanu Valsts kancelejai ir iesniegti par 91 208 *euro* lielāki rēķini, nekā maksājumi lidojumu brokerim un lidostai “Rīga” par VIP centra pakalpojumiem. Ceļojumu aģentūras norādīja²¹⁹, ka:

starpība starp Valsts kancelejai izrakstīto rēķinu summu un tiešo pakalpojumu piegādātāju rēķinos norādīto summu ir starpniecības pakalpojumi.

Līgumos par komandējumu organizēšanu starpniecības pakalpojumi 0 *euro* apmērā ir noteikti 10 pakalpojumu veidiem²²⁰, bet speciālo lidojumu nodrošināšanai piemērojamā starpniecības pakalpojuma maksa nav noteikta.

Ceļojumu aģentūru starpniecības pakalpojumi par Valsts kancelejas speciālo lidojumu organizēšanu veido no 2,7 % līdz 13 % no katra speciālā lidojuma faktiskajām izmaksām.

Ieteikums

Lai nodrošinātu atklātu un vienlīdzīgu pasūtītāju konkurenci, kā arī valsts budžeta līdzekļu efektīvu izmantošanu, Valsts kancelejai atbilstoši *Publisko iepirkumu likuma* prasībām pilnveidot iepirkumu plānošanas, organizēšanas un līgumu izpildes uzraudzības procesu.

²¹⁸ Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1/168-3149 (Valsts kancelejas pilnu vēstuli skatīt 1.pielikumā).

²¹⁹ SIA “Averoja” 08.12.2023. vēstule Nr.18/IDA; SIA “Ceļojumu birojs “Express Travel”” 21.12.2023. vēstule.

²²⁰ Piemēram, aviotransporta, autotransporta un dzelzceļa transporta biļešu rezervēšanai, viesnīcu rezervēšanai u.c.

3. Papildu piemaksa pie komandējuma dienas naudas un amatpersonu reprezentācijas izdevumi

MK noteikumi Nr.969²²¹ atļauj vairākām amatpersonām noteikt papildu piemaksu pie komandējuma dienas naudas. Ministru prezidents, tā laulātais, delegāciju locekļi un Valsts kancelejas direktors visos komandējumos ir saņēmuši maksimāli iespējamo piemaksas apmēru, nepamatojot ne tās nepieciešamību, ne tās apmēru.

Valsts kontroles ieskatā, amatpersonām nenosakot pienākumu atskaitīties par reprezentācijas izdevumu izlietojumu, reprezentācijas izdevumiem paredzētā summa faktiski ir pielīdzināma darba samaksai. Tā kā kopš 2023.gada ir ievērojami palielināta amatpersonu mēnešalga, Valsts kontroles ieskatā, Valsts kancelejai būtu nepieciešams pamatot reprezentācijas izdevumu kompensācijas nepieciešamību.

Papildu piemaksa pie komandējuma dienas naudas

MK noteikumi Nr.969 nosaka komandējuma un dienas naudas atmaksu un to limitus²²².

§ MK noteikumi Nr.969 nosaka²²³:

8. Darbiniekam par komandējuma laiku atlīdzina šādus izdevumus:

8.1. dienas naudu, lai kompensētu papildu izdevumus, kas rodas komandējuma laikā (piemēram, par ēdināšanu, dažādiem pakalpojumiem);

[..].

Vienlaikus MK noteikumi Nr.969²²⁴ nosaka amatpersonas, kurām var noteikt papildu piemaksu pie komandējuma dienas naudas, dodoties komandējumā uz ārvalstīm. MK noteikumi Nr.969 nosaka piemaksas maksimālo apmēru procentos no dienas naudas normas, piemēram:

➤ Ministru prezidentam – līdz 30 % no dienas naudas normas²²⁵;

²²¹ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 31.punkts.

²²² MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 8.1.apakšpunkts, 1.pielikums.

²²³ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 8.1.apakšpunkts.

²²⁴ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 31.punkts.

²²⁵ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" 31.1.apakšpunkts.

- valdības oficiālo delegāciju vadītājiem, kuri ir pilnvaroti vest sarunas Latvijas Republikas vārdā, – līdz 25 %, bet delegāciju locekļiem – līdz 15 % no dienas naudas normas²²⁶;
- Valsts kancelejas direktoram – līdz 20 % no dienas naudas normas²²⁷;
- Ministru prezidenta laulātajam, ja Ministru prezidentam saskaņā ar ielūgumu ārvalstīs jāierodas kopā ar laulāto, – līdz 30 % no dienas naudas normas²²⁸.

Piemēram, dienas nauda komandējumam uz Beļģiju un Franciju ir 60 *euro*, līdz ar to maksimālā piemaksa dienas naudai Ministru prezidentam ir 18 *euro* dienā.

Revīzijā konstatēts, ka laika posmā no 2021. līdz 2023.gadam Ministru prezidentam, tā laulātajam un delegāciju locekļiem, kā arī Valsts kancelejas direktoram dodoties komandējumā uz ārvalstīm, ir noteikta maksimālā papildu piemaksa pie komandējuma dienas naudas, kopumā piemaksās izmaksājot 4598 *euro* (skatīt 11.tabulu). Tajā skaitā Ministru prezidentam un tā laulātajam trīs gados papildus izmaksātajai dienas naudai 6235 *euro* izmaksātas piemaksas pie komandējuma dienas naudas 1807 *euro*.

11.tabula

Laika posmā no 2021. līdz 2023.gadam izmaksātās piemaksas pie komandējuma dienas naudas ārvalstu komandējumos

Gads	Ministru prezidents		Ministru prezidenta laulātais		Valsts kancelejas direktors		Delegāciju locekļi	
	Komandējumu skaits	Izmaksātā piemaksa, <i>euro</i>	Komandējumu skaits	Izmaksātā piemaksa, <i>euro</i>	Komandējumu skaits	Izmaksātā piemaksa, <i>euro</i>	Komandējumu skaits	Izmaksātā piemaksa, <i>euro</i>
2021	10 ²²⁹	276	0	0	0	0	10 ²³⁰	383
2022	21	681	1	126	3	102	21	781
2023	24	752	1	36	3	204	24	1257
Kopā	55	1709	2	162	6	306	55	2421

Lai arī MK noteikumi Nr.969²³¹ paredz iespēju noteikt papildu piemaksu un nosaka maksimāli iespējamo apmēru piemaksai pie komandējumu dienas naudas, neierobežojot mazāku papildu piemaksu noteikšanu, Valsts kancelejā nav izstrādātu kritēriju, kā tiek noteiktas papildu piemaksas pie komandējuma dienas naudas apmēra. Praksē netiek izvērtēta ne nepieciešamība veikt piemaksu pie komandējuma naudas, ne tās apmēra pamatojums.

Valsts kanceleja revīzijas laikā skaidroja²³², ka:

²²⁶ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 31.2.apakšpunkts.

²²⁷ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 31.3.apakšpunkts.

²²⁸ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 39.punkts.

²²⁹ Ieskaitot komandējumus, kuros nav izmantoti lidojumi.

²³⁰ Ieskaitot komandējumus, kuros nav izmantoti lidojumi.

²³¹ MK 12.10.2010. noteikumi Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi”.

²³² Valsts kancelejas 19.02.2024. vēstule Nr.15.2.4./2024-KLAS-20-594.

Valsts kanceleja piemaksas pie komandējuma dienas naudas noteikusi Ministru prezidentam, tā laulātajam, valdības oficiālo delegāciju locekļiem, kā arī Valsts kancelejas direktoram, pamatojot to ar objektīvi lielāku izdevumu apmēru, kas rodas minētajām amatpersonām ārzemju komandējuma laikā (piemēram, lietišķu brokastu/pusdienu/vakariņu apmaksa neformālu tikšanos laikā; neplānotu reprezentācijas izdevumu apmaksa; papildus sakaru pakalpojumu, ieteicamo dzeramnaudu un obligāto maksu apmaksa u.c. ar amatpersonu īpašo statusu saistīto izdevumu apmaksa).

Savukārt, ievērojot piemaksas ikreizējo nebūtisko apmēru, atsevišķu detalizētāku kritēriju izstrāde un individuāla vērtēšana nav lietderīga un ekonomiski pamatota.

Ministru prezidentam ir izmaksāta papildu piemaksa dienas naudai maksimālā apmērā bez nepieciešamības un apmēra pamatojuma, neskatoties arī uz to, ka Ministru prezidents papildus mēnešalgai no valsts budžeta saņem arī reprezentācijas izdevumu kompensāciju.

Amatpersonu reprezentācijas izdevumi

Tā kā pastāv prakse Ministru prezidentam komandējumos līdz ar dienas naudu izmaksāt arī papildu piemaksu maksimālajā apmērā, Valsts kontrole vērš uzmanību arī uz amatpersonām paredzētajiem un izmaksātajiem reprezentācijas izdevumiem.

Representācijas izdevumu kompensāciju Ministru prezidentam un citām amatpersonām turpināja izmaksāt ārkārtējās situācijas laikā.

Arī pēc grozījumiem *Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā* (turpmāk – *Atlīdzības likums*), uz kuru pamata no 01.01.2023. palielināta Ministru prezidenta un citu amatpersonu mēnešalga, likums joprojām paredz reprezentācijas izdevumu segšanu augstākajām valsts amatpersonām, tajā skaitā Ministru prezidentam. Saskaņā ar *Atlīdzības likumu* reprezentācijas izdevumu kompensācijas tiek izmaksātas šādām amatpersonām: Valsts prezidentam, Saeimas priekšsēdētājam, Ministru prezidentam, ministriem, Satversmes tiesas priekšsēdētājam un Augstākās tiesas priekšsēdētājam.

Līdz 31.12.2022. Ministru prezidenta reprezentācijas izdevumi mēnesī nepārsniedza 95 % un ministra reprezentācijas izdevumi mēnesī nepārsniedza 90 % no gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktajiem Valsts prezidenta reprezentācijas izdevumiem mēnesī²³³. No 01.01.2023. Ministru prezidentam un ministram tiek segti reprezentācijas izdevumi 20 % apmērā no amatpersonai noteiktās mēnešalgas²³⁴. Līdzīgi kā mēnešalgu apmērs arī reprezentācijas izdevumu apmērs no 01.01.2023. ir palielinājies.

Representācijas izdevumi netiek aplikti ar iedzīvotāju ienākumu nodokli un tos pārskaita kopā ar mēnešalgu.

2022.gadā Ministru prezidenta bruto mēnešalga bija 5216 *euro* mēnesī un reprezentācijas izdevumu kompensācija – 1189,40 *euro* mēnesī. 2023.gadā mēnešalga tika palielināta par 52,6 % un bija 7962 *euro* mēnesī, vienlaikus arī reprezentācijas izdevumu kompensācija tika palielināta par 33,9 % un bija 1592,40 *euro* mēnesī, bet 2024.gadā Ministru prezidenta

²³³ Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 6.panta piektā daļa (redakcija, kas spēkā līdz 31.12.2022.).

²³⁴ Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 6.panta piektā daļa (redakcija, kas spēkā no 01.01.2023.).

mēnešalga ir 8440 *euro*, reprezentācijas izdevumu kompensācija – 1688 *euro* mēnesī. Ministra alga 2023.gadā bija 7052 *euro* mēnesī, reprezentācijas izdevumu kompensācija – 1410,40 *euro* mēnesī (skatīt 12.tabulu).

Ministru prezidentam revidējamajā trīs gadu periodā izmaksāti reprezentācijas izdevumi 46 971 *euro* apmērā, bet visam Ministru kabinetam trīs gadu laikā faktiski izmaksāti reprezentācijas izdevumi 622 750 *euro* apmērā (skatīt 12.tabulu). Jāpiebilst, ka papildus amatpersonu reprezentācijas izdevumiem reprezentācijas izdevumi ir arī iestādēm.

12.tabula

Ministru prezidenta un ministru reprezentācijas izdevumi mēnesī un faktiski izmaksātie reprezentācijas izdevumi gadā, *euro*

Gads	Ministru prezidents		Ministrs	
	Reprezentācijas izdevumu apmērs mēnesī	Faktiski izmaksāts	Reprezentācijas izdevumu apmērs mēnesī	Faktiski izmaksāts
2021	$1192^{235} * 95 \% = 1132,40$	13 589	$1192^{236} * 90 \% = 1072,80$	166 820
2022	$1252^{237} * 95 \% = 1189,40$	14 273	$1252^{238} * 90 \% = 1126,80$	174 547
2023	$7962 * 20 \% = 1592,40$	19 109	$7052 * 20 \% = 1410,40$	234 412
Kopā		46 971	575 779	
Kopā Ministru prezidentam un ministriem			622 750	

Valsts pārvaldes darbību reglamentējošos normatīvajos aktos nav noteikts, kādus izdevumus ietver reprezentācijas izdevumi. Reprezentācijas izdevumi *Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma*²³⁹ izpratnē ir nodokļa maksātāja izdevumi:

- nodokļa maksātāja prestiža veidošanai un uzturēšanai sabiedrībā pieņemto standartu līmenī;
- darījumu partneru un sadarbības partneru uzņemšanai un maltīšu rīkošanai;
- par mazvērtīgiem priekšmetiem, kuri satur komersanta zīmolu un tiek izplatīti, lai popularizētu nodokļa maksātāju.

Jānorāda, ka *Atlīdzības likums* neparedz amatpersonām atskaitīties par faktiski veiktajiem reprezentācijas izdevumiem, savukārt privātajā sektorā reprezentācijas izdevumiem ir jābūt pamatotiem ar attaisnojuma dokumentiem²⁴⁰.

²³⁵ Likums “Par valsts budžetu 2021.gadam”.

²³⁶ Likums “Par valsts budžetu 2021.gadam”.

²³⁷ Likums “Par valsts budžetu 2022.gadam”.

²³⁸ Likums “Par valsts budžetu 2022.gadam”.

²³⁹ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 8.panta sestā daļa.

²⁴⁰ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 8.panta sestā daļa.

Valsts kanceleja ir sniegusi informāciju, ka²⁴¹:

reprezentācijas izdevumi ir ar pārstāvēšanu²⁴² saistīts finansējums, kuru amatpersonas var pēc saviem ieskatiem izmantot, lai savā darbībā un izskatā cienījami atbilstu apmeklējamā pasākuma nozīmīgumam, paražām, kultūras iezīmēm, etiķetei un protokolārajām normām.

Likumprojekta²⁴³ izstrādes gaitā neveidojās diskusijas par nepieciešamību veidot sistēmu reprezentācijas izdevumu uzskaites administrēšanai un atskaišu sagatavošanas pienākuma noteikšanai amatpersonām.

Tiesību eksperts Edgars Pastars ir norādījis²⁴⁴:

izdevumi reprezentācijai pie atlīdzības vēsturiski bijuši Valsts prezidentam, taču to noteikšana pārējām amatpersonām ir bijusi atkāpšanās no tolaik topošā atalgojuma sistēmas likuma principiem.

Loģiski būtu, ka reprezentācijas izdevumi ārpus algas būtu noteikti tikai tad, ja par pakalpojuma saņemšanu pretī prasītu čeku [par to būtu jāatskaitās].

Igaunijā pastāv līdzīga sistēma kā Latvijā, bet, piemēram, Somijā augstākajām amatpersonām ir jāatskaitās par reprezentācijas izdevumiem²⁴⁵.

Valsts kontroles ieskatā, amatpersonām nenosakot pienākumu atskaitīties par reprezentācijas izdevumu izlietojumu, reprezentācijas izdevumiem paredzētā summa faktiski ir pielīdzināma darba samaksai.

Tā kā līdz ar *Atlīdzības likuma* grozījumiem, kas ir spēkā kopš 2023.gada sākuma, ievērojami palielināta Ministru prezidenta un citu amatpersonu mēnešalga, Valsts kontrole aicina Ministru prezidentu un Valsts kanceleju rosināt diskusijas par amatpersonu reprezentācijas izdevumu atlīdzināšanas pamatotību un nepieciešamību. Atsakoties no amatpersonām izmaksātām reprezentācijas izdevumu kompensācijām, būtu iespējams ietaupīt valsts budžeta līdzekļus apmēram 350 tūkstošus *euro* gadā.

²⁴¹ Valsts kancelejas 12.12.2023. e-pasta vēstule.

²⁴² <https://tezaurs.lv/reprezent%C4%81cijas%20izdevumi>

²⁴³ Grozījumi Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā (Saeimā pieņemts 16.11.2021., spēkā no 01.07.2022.).

²⁴⁴ Augstākajām amatpersonām nav jāatskaitās par reprezentācijas izdevumiem arī pandēmijas laikā, 01.06.2020. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/augstakajam-amatpersonam-nav-jaatskaitas-par-reprezentācijas-izdevumiem-ari-pandēmijas-laika.a361977/> [skatīts 04.12.2023.].

²⁴⁵ Somijas augstākās revīzijas iestādes 19.12.2023. e-pasta vēstule.

Revīzijas raksturojums

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis ir pārbaudīt gada pārskatu – vai konsolidētais 2023.gada pārskats visos būtiskajos aspektos sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par Valsts kancelejas finansiālo stāvokli, tā izmaiņām un Valsts kancelejas darbības finansiālajiem rezultātiem un naudas plūsmu gadā, kas noslēdzās 2023.gada 31.decembrī, un vai tas ir sagatavots atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

Revīzijas mērķis ietver pārbaudi veikšanu par speciālo lidojumu izmantošanu delegāciju komandējumos un šajā starpziņojumā ir apkopota informācija par šīm veiktajām pārbaudēm.

Revidējamās vienības un revidentu atbildība

Valsts kancelejas vadība ir atbildīga par normatīvo aktu ievērošanu, tajā skaitā lietderīgu rīcību ar finanšu līdzekļiem, un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Valsts kontrole ir atbildīga par revīzijas vadību, pārraudzību, veikšanu, starpziņojuma sagatavošanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem. Revīzija veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Saskaņā ar šiem standartiem revīzijas grupa ievēro ētikas prasības un pārbaudi plāno un veic, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par speciālo lidojumu izmantošanas atbilstību normatīvo aktu prasībām un līdzekļu izlietojuma ekonomiskumu.

Revīzijas pamatojums, apjoms un kritēriji

Pārbaudes veiktas un starpziņojums sagatavots finanšu revīzijas “Par resora “Ministru kabinets” 2023.gada pārskata sagatavošanas pareizību” ietvaros (Valsts kontroles Ceturtā revīzijas departamenta 11.12.2023. revīzijas grafiks Nr.2.1.-36-2023.) un pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3.panta trešā punkta c) apakšpunktu.

Revīzijas starpziņojums aptver laika posmu no 01.01.2021. līdz 31.12.2023.

Revīzijā vērtēta speciālo lidojumu izmantošanas atbilstība normatīvo aktu prasībām un līdzekļu izlietojuma ekonomiskums delegāciju komandējumos.

Papildus vērtēti amatpersonu reprezentācijas izdevumi un papildu piemaksas pie komandējuma dienas naudas.

Revīzijā netika vērtēts līdzekļu izlietojums speciālajos lidojumos Latvijā izsludināto ārkārtējo situāciju laikā²⁴⁶.

Revīzijas starpziņojuma projekta saskaņošanas laikā Valsts kanceleja Valsts kontrolei iesniedza papildu informāciju, kas jau tika prasīta revīzijas laikā, bet nebija iesniegta. Līdz ar to Valsts kontrole vērtēja un secinājumus izdarīja, balstoties uz tai pieejamo informāciju.

²⁴⁶ No 09.11.2020. līdz 06.04.2021. un no 11.10.2021. līdz 28.02.2022.

Revīzijā tika analizēti:

- ārējie normatīvie akti;
- Valsts kancelejas iekšējie normatīvie akti un sniegtie skaidrojumi;
- Valsts kancelejas grāmatvedības uzskaites dati;
- Valsts kancelejas iepirkuma dokumentācija, iepirkuma plāni;
- Valsts kancelejas komandējuma braucienu nodrošinātāju (ceļojumu aģentūru), kā arī speciālo lidojumu brokera sniegtā informācija;
- regulāro komerclidojumu pieejamības reģistra dati (*FlightRadar24.com*²⁴⁷);
- Finanšu ministrijas, Ārlietu ministrijas un Iepirkumu uzraudzības biroja sniegtā informācija;
- valsts akciju sabiedrības “Starptautiskā lidosta “Rīga”” sniegtā informācija;
- Igaunijas, Lietuvas un Somijas augstāko revīzijas iestāžu sniegtā informācija.

Aplēse par speciālo lidojumu likumību un ekonomiskumu

Revīzijā tika veikta aplēse par speciālo lidojumu likumību un ekonomiskumu, pārlicinoties par regulāro komerclidojumu izmantošanas iespējamību.

Lai pārlicinātos, vai komandējumos ārvalstu vizītēs bija iespējams doties ar regulārajiem komerclidojumiem, nevis speciālajiem lidojumiem, revīzijā tika izmantota *Flightradar24*²⁴⁸ datubāzē pieejamā informācija par pieejamajiem regulārajiem komerclidojumiem laikos, kad tika izmantoti speciālie lidojumi. Iespēja doties komandējumos ar regulārajiem komerclidojumiem tika vērtēta par tiešajiem komerclidojumiem, kā arī izmantojot vienu pārsēšanos.

Ņemot vērā, ka revidējamajā laika posmā, lai ierobežotu Covid-19 vīrusa izplatību, Latvijā bija izsludināta ārkārtējā situācija²⁴⁹ un ieviesti Covid-19 izplatību ierobežojoši pasākumi, kā arī to, ka šajā periodā tika ierobežoti arī regulārie komerclidojumi, ārkārtējās situācijas laikā veiktajiem astoņiem speciālajiem lidojumiem 261 770 *euro* apmērā revīzijā nav vērtēts likumības un ekonomiskuma aspekts. Likumības un ekonomiskuma aspekts vērtēts 24 speciālajiem lidojumiem par kopējo summu 920 391 *euro*.

Tika analizēti pieejamie regulārie komerclidojumi nokļūšanai uz ārvalstu vizīti, kuri pieejami iepriekšējā vai ārvalstu vizītes dienā, kā arī atgriežoties no ārvalstu vizītes, kuri pieejami ārvalstu vizītes dienā vai nākamajā dienā.

Ņemot vērā, ka laika patēriņa ziņā nebūtu efektīvi uz komandējumu doties ļoti ilgu laiku pirms vai arī no komandējuma atgriezties ļoti ilgu laiku pēc komandējuma, revīzijā tika ņemti vērā pieejamie regulārie komerclidojumi tikai ierobežotos laikos: pieņemts, ka iepriekšējā diena nozīmē līdz 24 stundām pirms speciālā lidojuma izlidošanas, kā arī nākamā diena nozīmē līdz 24 stundām pēc speciālā lidojuma izlidošanas. Saskaņā ar Ministru kabineta

²⁴⁷ Aviotransporta lidojumu vēsture par 2021. līdz 2023.gadu. Pieejams: www.flightradar24.com [skatīts 12.01.2024.].

²⁴⁸ Aviotransporta lidojumu vēsture par 2021. līdz 2023.gadu. Pieejams: www.flightradar24.com [skatīts 12.01.2024.].

²⁴⁹ Saskaņā ar MK 06.11.2020. rīkojumu Nr.655 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” no 09.11.2020. līdz 06.04.2021. un saskaņā ar MK 09.10.2021. rīkojumu Nr.720 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” no 11.10.2021. līdz 28.02.2022.

noteikumiem Nr.969²⁵⁰ par komandējuma dienu var atzīt arī laiku, kad persona ir ceļā uz komandējuma vietu, ja ceļš aizņem ilgāk par vienu dienu (jeb 24 stundām).

Piemēram, arī faktiski vairākos komandējumos²⁵¹ Ministru prezidents un delegācija, izmantojot speciālos lidojumus, devās iepriekšējā dienā, tas ir, 15 stundas pirms pasākuma sākuma saskaņā ar darba kārtību.

Ja regulārais komerclidojums bija pieejams vienā virzienā (tas ir, reisā²⁵²), tad nelikumīgās vai neekonomiskās speciālā lidojuma izmaksas tika aprēķinātas, faktiskās izmaksas dalot uz pusēm, ņemot vērā līdzīgus gadījumus Valsts kancelejas organizētajos speciālajos lidojumos.

Aplēse veikta, izmantojot biznesa klases regulāro komerclidojumu cenas 2024.gada janvārī, izmantojot *Skyscanner* portālā²⁵³ pieejamās augstās cenas attiecīgajiem maršrutiem, par visiem delegācijas locekļiem, ņemot vērā, ka normatīvais akts²⁵⁴ nosaka Ministru prezidentam un delegācijas locekļiem ceļa izdevumu atlīdzināšanu ne vairāk kā atbilstoši biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem. Vienlaikus jānorāda, ka faktiskajā situācijā būtu vērtējama iespēja delegācijas locekļiem (izņemot Ministru prezidentu) izmantot regulāros komerclidojumus ekonomiskajā klasē atbilstoši esošajai praksei.

Revīzijā ir izmantotas *Skyscanner* portālā pieejamās aviobiļešu cenas, kas atbilst arī Valsts kancelejā saņemtajiem rēķiniem par regulārajiem komerclidojumiem.

Lai arī aplēse nav precīzs aprēķins, tas kalpo nelikumīgas vai neekonomiskas rīcības mēroga noteikšanai. Piemēram, aplēsē *Rīga-Brisele-Rīga* izmantota *Skyscanner* biznesa klases augsta cena 1271 *euro*. Salīdzinājumam:

- Ministru prezidenta birojam bija SIA “Averoja” piedāvājums 24.02.2022.-25.02.2022. biznesa klases lidojumam: 902 *euro*;
- 25.10.2023. biznesa klases lidojumam cena vienā virzienā bija 495 *euro*;
- faktiskie izdevumi par biznesa klases lidojumu 13.12.2023.-15.12.2023. bija 1013 *euro*.

Gadījumos, kad komandējumā būtu iespējams doties iepriekšējā dienā vai atgriezties nākamajā dienā, revīzijas aplēsēs tika ņemtas vērā komandējuma papildu izmaksas par viesnīcu²⁵⁵, dienas naudu²⁵⁶ un apdrošināšanu²⁵⁷.

Nelikumīgais vai neekonomiskais līdzekļu izlietojums speciālajiem lidojumiem ir aprēķināts, no nelikumīgajām vai neekonomiskajām speciālā lidojuma izmaksām atskaitot biznesa klases regulāro komerclidojumu cenas visiem delegācijas locekļiem un atskaitot komandējuma

²⁵⁰ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 14.punkts.

²⁵¹ 08.02.2023.–10.02.2023. Rīga – Brisele – Rīga; 22.03.2023.–24.03.2023. Rīga – Brisele – Rīga.

²⁵² Brauciens (ar transportlīdzekli) no maršruta viena galapunkta līdz otram.

²⁵³ Lidojumu maršrutu cenas. Pieejams: www.skyscanner.net [skatīts 19.01.2024.].

²⁵⁴ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 32.punkts.

²⁵⁵ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 1.pielikumā noteiktās viesnīcas maksas normas attiecīgajā valstī.

²⁵⁶ MK 12.10.2010. noteikumu Nr.969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” 1.pielikumā noteiktās dienas naudas normas attiecīgajā valstī.

²⁵⁷ Ņemot vērā Valsts kancelejas faktiski samaksāto apdrošināšanu, kas noapaļota uz augšu līdz veseliem *euro*.

papildu izmaksas visiem delegācijas locekļiem par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu, ja komandējumā būtu iespējams doties iepriekšējā dienā vai atgriezties nākamajā dienā.

Nelikumīgās vai neekonomiskās speciālā lidojuma izmaksas (gadījumos, kad bija pieejams regulārais komerclidojums)	–	Biznesa klases regulāro komerclidojumu izmaksas visiem delegācijas locekļiem	–	Komandējuma papildu izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu²⁵⁸	=	Nelikumīgais vai neekonomiskais līdzekļu izlietojums speciālajiem lidojumiem
--	---	---	---	---	---	---

Revīzijā veiktās pārbaudes nodrošināja pietiekamu pamatu revīzijas starpziņojuma sagatavošanai.

Sektora vadītāja

Aija Feldmane

Departamenta direktore

Inga Vilka

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

²⁵⁸ Gadījumos, kad komandējumā būtu iespējams doties iepriekšējā dienā vai atgriezties nākamajā dienā.

1.pielikums. Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstule Nr.2023-7.3.1./168-3149
 “Par speciālo gaisa transporta līgumreisu izmantošanu Ministru prezidenta
 ārvalstu vizītēs”

Valsts kanceleja

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1520, tālr. 67082900, e-pasts pasts@mk.gov.lv, www.mk.gov.lv

Rīgā

14.12.2023.

Nr. 2023-7.3.1./168-3149

Valsts kontrolei

Par speciālo gaisa transporta līgumreisu izmantošanu
 Ministru prezidenta ārvalstu vizītēs

Nemot vērā, ka Valsts kontrole saistībā ar tās veikto finanšu revīziju “Par resora “Ministru kabinets” 2023. gada pārskata sagatavošanas pareizību” š. g. 1. decembrī ir pieprasījusi informāciju par Ministru kabineta lietotajiem speciālajiem gaisa transporta līgumreisiem 2021.–2023. gadā, līdztekus elektroniskā sarakstē iesniegtajiem materiāliem nosūtām plašāku Valsts kancelejas skaidrojumu par čartera lidojumu izmantošanas praksi Ministru prezidenta ārvalstu vizīšu nodrošināšanai.

Vēlamies sniegt gan ieskatu čartera lidojumu izmantošanas kontekstā un nepieciešamības pamatojumā, gan skaidrojumus Valsts kontroles izdalītajos tematiskajos jautājumu blokos: “Čartera lidojumi”, “Iepirkuma līgumi” un “Komandējumi”.

I

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmi, Ministru kabineta iekārtas likumu, konstitucionālo iekārtu un atbildību sadalījumu starp varas atzariem Ministru prezidents ir izpildvaras augstākā amatpersona un vada Ministru kabineta darbu, kā arī nosaka tā galvenās politiskās vadlīnijas. Ministru prezidents ir politiski atbildīgs par Ministru kabineta darbu kopumā un pārstāv to bez īpaša pilnvarojuma.

Ministru prezidenta amata specifika ir saistīta ar izšķirošu lomu gan ārpolitikā, gan iekšpolitikā. Tas nozīmē, ka noteiktos politiskos un drošības apstākļos ir jāspēj apvienot un pilnvērtīgi risināt problēmas kā starptautiskā, tā iekšpolitiskā līmenī.

Ministru prezidents ir svarīga politiska amatpersona miera laikā, bet jo īpaši – krīzes brīžos –, kad Ministru prezidenta loma kļūst izšķiroša, padarot viņu par faktiski nozīmīgāko valsts ārpolitikas veidotāju.

Valsts vadītāju ārpolitiskā darbība bijusi nozīmīga, gan dibinot Latvijas valsti un panākot tās starptautisko atzīšanu, gan neatkarības atjaunošanas laikā. Tāpat arī šodien Ministru prezidenta klātbūtne dažādos starptautiskos procesos un pasākumos ir neatņemama valsts interešu pārstāvības sastāvdaļa.

Līdzās Valsts prezidentam, Saeimas priekšsēdētājam, ārlietu ministram un Saeimas Ārlietu komisijas vadītājam Ministru prezidents īsteno Latvijas ārpolitiskos mērķus, pārstāv valsts pozīciju un intereses dažādos augsta līmeņa sadarbības formātos (tikšanās, samiti, konferences, darba vizītes, forumi u.c.).

Ņemot vērā Ministru prezidenta funkcijas un pienākumus, vadot valdības darbu un pārstāvēt Latvijas valsti starptautiski, Ministru prezidents gan uzņem valsti, valdību un dažādu starptautisku institūciju un organizāciju vadītājus, gan, pārstāvēt Latvijas valdību, dodas ārvalstu vizītēs un piedalās starptautiskās valstu, valdību un starptautisku institūciju vadītāju sanāksmēs un tikšanās. Jāuzsver, ka katrs Ministru prezidents pats nosaka savu darba kārtību, kas ir atkarīga gan no iekšpolitiskās, gan starptautiskās situācijas.

Iepriekšējos gados Ministru prezidenta loma valsts ārpolitikas veidošanā būtiski pieauga. Ņemot vērā, ka Ministru prezidents gan vada valdību, kuras atbildībā ir visi svarīgākie iekšpolitiskie jautājumi, tostarp ikgadējā valsts budžeta sagatavošana un iesniegšana apstiprināšanai Saeimā, gan pārstāv Latviju starptautiski, viņa darba grafiks ir ļoti intensīvs.

Ministru prezidents pārstāv Latvijas Republiku divos nozīmīgos starptautiskos lēmumu pieņemšanas forumos: Eiropadomē – Eiropas valstu vadītāju sanāksmē – un NATO samitā. Lēmumu sagatavošanai šajās sanāksmēs nepieciešams uzturēt regulāru dialogu ar valstu vadītājiem.

Jāuzsver, ka klātienes pārstāvniecība ir nozīmīgs diplomātijas instruments. Piedaloties sarunās ar starptautisko organizāciju amatpersonām un valstu līderiem, Latvijas valdības vadītājam ir iespēja būtiski ietekmēt diskusijas gaitu un rezultātu par labu savai valstij un reģiona vai valstu alianses kopīgajām interesēm, it īpaši ņemot vērā arī šā brīža drošības situāciju reģionā.

II

Speciālie gaisa transporta līgumreisi jeb čarterlidojumi Latvijā tiek lietoti, lai nodrošinātu Valsts prezidenta un Ministru prezidenta nokļūšanu uz valsts attīstībai, reputācijai un ekonomiskajai izaugsmei nozīmīgiem pasākumiem ārvalstīs, piemēram, Valsts prezidenta un mediju delegācijas vizītes Horvātijā un Ukrainā 2008. gadā, Valsts prezidenta vizītes uz Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas samitiem Lībijā un Kazahstānā 2010. gadā, Valsts prezidenta vizīte

Krievijā 2010. gadā, Ministru prezidenta un uzņēmēju delegācijas vizītes Apvienotajos Arābu Emirātos 2012. gadā u.c. Specifiskā norises formāta un pasākuma neprognozējamā ilguma dēļ čarterlidojumi tiek izmantoti, organizējot Ministru prezidenta un delegācijas vizītes dalību formālās un neformālās Eiropadomes sanāksmēs¹.

Piemēram, laika periodā no 2008. gada 1. septembra līdz 2009. gada 29. jūnijam Ministru prezidenti I. Godmanis un V. Dombrovskis piecas reizes izmantojuši speciālos gaisa transporta līgumreiskus lidojumiem uz Briseli.

Savukārt laika periodā no 2011. gada 8. decembra līdz 2012. gada 24. novembrim Ministru prezidents V. Dombrovskis trīs reizes izmantojis speciālos gaisa transporta līgumreiskus lidojumiem uz Briseli.

Vēršam uzmanību uz to, ka visu iepriekš minēto speciālo gaisa transporta līgumreisu norises laikā atbilstoši Ministru kabineta 2002. gada 28. maija noteikumiem Nr. 219 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem un darbinieku darba braucieniem saistītie izdevumi" un pēc tam Ministru kabineta 2010. gada 12. oktobra noteikumiem Nr. 969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" bija spēkā tieši tāds pats regulējums kā Ministru prezidentu K. Kariņa un E. Siliņas izmantoto speciālo avioreisu gadījumos laika periodā no 2019. gada līdz 2023. gadam.

Saskaņā ar starptautisku praksi čarterlidojumi tiek izmantoti valsts augstāko amatpersonu darba kārtības nodrošināšanā, lai ļautu tām sekmīgi veikt nepieciešamos valsts pārstāvniecības uzdevumus ārvalstīs.

Faktiski visās Eiropas valstīs valstu un valdību vadītāji (vairākās valstīs arī citi valdības locekļi) izmanto speciālo avioreisu pakalpojumus (Somija, Norvēģija, Igaunija, Islande u.c.) vai valdības vajadzībām speciāli iegādātu vai ilgtermiņā nomātu lidmašīnu pakalpojumus (piemēram, Lielbritānija, Vācija, Francija, Nīderlande, Beļģija, Luksemburga, Grieķija, Ungārija, Čehija, Zviedrija, Dānija, Polija, Lietuva, Albānija, Armēnija u.c.). Ārlietu ministrijas veiktais apkopojumu par ES valstu praksi speciālo avioreisu izmantošanā skatīt vēstules 1. pielikumā.

¹ Ceļa izdevumus uz Eiropadomes sēdēm sedz no Eiropas Savienības Padomes budžeta (Ministru kabineta 2010. gada 29. jūnija instrukcija Nr. 6 "Kārtība, kādā sedzami Latvijas pārstāvju ceļa izdevumi līdz Eiropas Savienības Padomes darba grupu sanāksmju un Eiropas Savienības Padomes sanāksmju norises vietai un atpakaļ un viesnīcas (naktsmītnes) izdevumi").

Ministru prezidents kā valdības vadītājs pārstāv Latviju Eiropadomē, kas ir viena no Eiropas Savienības institūcijām un nosaka ES vispārējo politisko ievirzi un prioritātes. Eiropadome sanāk gan uz oficiālām (formālām) sanāksmēm, gan arī uz neformālām. Neformālās Eiropadomes sanāksmēs valstu vadītāji tiekas, lai varētu laikus apmainīties ar viedokļiem par aktuāliem jautājumiem, nepieņemot oficiālus lēmumus. Pēc neformālās Eiropadomes sanāksmes vadītāji parasti pieņem paziņojumu vai deklarāciju. Valsts interešu pārstāvības vārdā Latvijas Ministru prezidenta dalība ir vienlīdz svarīga kā oficiālajās, tā arī neformālajās Eiropadomes sanāksmēs, tādā veidā nodrošinot Latvijas līdzdalību viedokļu apmaiņā par aktuāliem jautājumiem.

Eiropas valstīs valdības speciālos avioreisus izmanto, ja regulārie avioreisi nav pieejami vai to grafiks nesakrīt ar valdības locekļu un to delegāciju tikšanos vai ceļojuma grafiku. Eiropas valstu vadītāji speciālo avioreisu izmantošanu pamato ar efektīvu ministru prezidenta laika izmantošanu tā, lai ministru prezidents var maksimāli fokusēties uz savu tiešo darba pienākumu izpildi.

Pamatojot speciālo avioreisu lietderību, publiskajā Eiropas valdību komunikācijā tiek norādīts, ka regulārie reisi bieži kavējas vai tiek atcelti, un tas būtiski ietekmē valdības vadītāja darba kalendāru. Kā papildu arguments speciālo reisu izmantošanai tiek norādīti arī protokolārās prasības vai drošības prasības.

Speciālie gaisa transporta līgumreisi nodrošina papildu drošības pasākumus, efektivitāti un produktivitāti, ko nenodrošina komerciālo reisu izmantošana. Šāda lidojuma laiku Ministru prezidents izmanto lietderīgi, kopā ar delegāciju risinot aktuālos jautājumus, gatavojoties sarunām un veicot citus darba pienākumus.

Eiropas valstīs speciālo avioreisu izvēle valdību vadītājiem tiek pamatota ar sociālekonomiskiem ieguvumiem valstij un sabiedrībai kopumā, nodrošinot efektīvu valdības vadītāja darbu tā, lai pēc iespējas lietderīgāk un ar lielāko atdevi izmantotu valdības vadītāja darba laiku savu tiešo darba pienākumu izpildei.

Piemēram, Igaunijas valdības vadītājs speciālos avioreisus izmanto vismaz kopš 2015. gada, 2015. gada laikā veicot sešus čarterreisu lidojumus.² Plaši Igaunijas valdības vadītājs čarterreisus izmantojis arī vēlākā periodā, piemēram 2018. gada 1. pusgadā vien notikuši četri čarterreisi.³ Čarterreisi izmantoti arī COVID-19 pandēmijas laikā valdības vadītājam un Ārlietu ministram dodoties ārvalstu vizītēs⁴. Pēdējo trīs gadu laikā Igaunijas Ministru prezidente Kaja Kallas speciālos avioreisus lietojusi 28 reizes un to kopējās izmaksas ir 889,895 eiro.⁵

Kā norāda Igaunijas Ministru prezidentes preses sekretārs, tad speciālie lidojumi uz Eiropadomes sanāksmēm tiek izmantoti šo sanāksmju neprognozējamā norises laika un ilguma dēļ. Savukārt speciālo avioreisu izmantošana citos gadījumos pēdējo trīs gadu laikā lielākajā skaitā gadījumu saistīta ar ārkārtēju politisko un drošības situāciju Eiropā un pasaulē.⁶

Savukārt Lietuvas Valsts prezidents un valdība izmanto Lietuvas bruņoto spēku lidmašīnu “Alenia C-27J Spartan”. Vienlaikus Lietuvā ar zināmu regularitāti notiek publiskas diskusijas par speciālas lidmašīnas iegādi valsts un valdības vadītāju vajadzībām.⁷

² <https://uueduudised.ee/uudis/cesti/peaminister-taavi-roivas-on-kuuel-korral-kasutanud-visiitideks-eralennukit/>

³ <https://www.ohtuleht.ee/882172/peaminister-ratas-kulutas-rendilennukitele-ligi-100-000-eurot>

⁴ <https://arileht.delfi.ee/artikkel/91126503/peaminister-ratasel-oli-vaja-eralennukiga-soita-taavi-aas-kaotas-siuhit-selleks-koroonakeelu>

⁵ <https://news.err.ee/1609186963/kallas-has-used-private-jet-28-times-in-three-years#lg=1&slide=0>

⁶ <https://news.err.ee/1609186963/kallas-has-used-private-jet-28-times-in-three-years#lg=1&slide=0>

⁷ <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/keliones/ar-lietuvai-reikia-vyriausybinio-vip-lektuvo-kuo-skraidokituvai-1630-1340826>

III

Atbilstoši Ministru kabineta 2023. gada 4. jūlija noteikumu Nr. 358 “Valsts kancelejas nolikums” (turpmāk – nolikums) 3.1. apakšpunktam Valsts kancelejai ir noteikta funkcija – saturiski un organizatoriski nodrošināt Latvijas Republikas Ministru prezidenta darbu. Savukārt nolikuma 4.1. apakšpunkts nosaka Valsts kancelejai uzdevumu nodrošināt Ministru prezidenta noteikto sanāksmju sagatavošanu un norisi. Ministru prezidents rīko un piedalās sanāksmēs Latvijā un ārvalstīs, līdz ar to Valsts kancelejai ir pienākums nodrošināt dalību šādās sanāksmēs.

Izdarot apsvērumus par speciālo gaisa transporta līgumreisu izmantošanu, tiek ņemti vērā vairāki apsvērumi.

Loģistikas apsvērumi ietver iespēju noteikt elastīgus izlidošanas un ielidošanas laikus, pielāgojot tos Ministru prezidenta darba kārtībai, īsākus lidojumu laikus, samazinātu laiku drošības kontrolei lidostā, nepieciešamību visai delegācijai ierasties pasākuma norises vietā kopā, kā arī ne vienmēr prognozējamo sanāksmes ilgumu. Piemēram, bijusī Ārlietu ministrijas diplomāte Astra Kurme apraksta savu dalību Eiropadomes delegācijā: *“Nav tā, ka var prognozēt lidojuma laikus. Piemēram, es atceros, pēdējā sarunu fāze bija tāda – mēs braucām ar domu, ka būsīm prom divas dienas, bet sarunas ilga piecas dienas. Nonāca līdz tam, ka visi gājām uz veikalu pirkt tīras drēbes, jo līdzpaņemtās bija beigušās,⁸”*.

Saskaņā ar Ārlietu ministrijas sniegto informāciju **valsts protokola apsvērumi** speciālo gaisa transporta līgumreisu izmantošanai, valdības vadītājam un delegācijai dodoties ārvalstu vizītē, ietver, galvenokārt, praktiskus apsvērumus, proti, pēc iespējas ērtāka un ātrāka Latvijas delegācijas loģistika, kā arī uzņemošās valsts vai organizējošās puses protokolāro un drošības prasību ievērošana. Galvenie apsvērumi, kas nosaka nepieciešamību delegācijai pārvietoties kopā, ir šādi:

- lielākā daļa delegācijas locekļu veic noteiktus uzdevumus, kuru izpilde ir cieši saistīta ar kopīgu pārvietošanos ar valsts amatpersonu, piemēram, drošības dienesta darbinieku funkcija ir veikt amatpersonas apsardzību, protokola darbinieks nodrošina vizītes tehnisko norisi, savukārt biroja vadība un padomnieki veic saturisko jautājumu atbalstu;
- ārvalsts uzņemošā puse vai organizatori nenodrošina loģistiku (atsevišķu transportu, atsevišķu ierašanās iespēju norises vietā u.c. aspektus) katram delegācijas loceklim atsevišķi, bet primāri delegācijas vadītājam un delegācijai, kas ierodas un dodas prom kopā ar savu delegācijas vadītāju. Ja delegācijas pārstāvji ierodas atsevišķi no sava delegācijas vadītāja, tad šiem pārstāvjiem patstāvīgi ir jānokļūst norises vietā (caurlaides, drošības

⁸ [Kariņa lidojumi uz neformālajām Eiropadomes sanāksmēm bija pamatoti, norāda Kurme \(delfi.lv\)](https://delfi.lv)

pārbaudes u.tml.). Turklāt jāņem vērā, ka ne visās norises vietās ir pieļaujama ierašanās vai piekļuve ar sabiedrisko transportu, taksometru vai transportu, kas nav organizatoru akreditēts. Delegācijai ierodoties atsevišķi, pastāv riski ne tikai nokavēt pasākuma norises laiku (piemēram, atcelta vai aizkavēta reisa dēļ utt.), bet arī nenokļūt norises vietā vispār.

- Šāda pieeja pastāv ne tikai Latvijā, bet arī citās pasaules valstīs. Pildot oficiālus pienākumus un reprezentējot valsti, valsts augstākā amatpersona nepārvietojas viena pati, bet kopā ar delegāciju. Katrai valstij var pastāvēt atšķirīgas pieejas vai tradīcijas par delegācijas lielumu, taču, salīdzinot ar citām valstīm, Latvija visbiežāk pārvietojas ar vienu no skaitliski mazākajām delegācijām.

Drošības nosacījumi: pamatojoties uz Valsts drošības iestāžu likuma 15. panta 3. punktu, Valsts drošības dienests veic valsts amatpersonu aizsardzību (apsardzi). Balstoties uz Ministru kabineta 2016. gada 6. septembra noteikumu Nr. 591 "Kārtība, kādā Valsts drošības dienests nodrošina aizsargājamo personu aizsardzību un apsardzi" 6. punktu, nepieciešamības gadījumā personas apsardze tiek veikta arī ārvalstīs.

IV

Attiecībā uz speciālo līgumreisu izmantošanu dalības apmaksai Eiropadomē norādām, ka Eiropas Savienības budžeta ietvaros ir izdalīts finansējums Eiropas Savienības institūciju, tostarp Eiropas Savienības Padomes darbības nodrošināšanai. Formāli tas fiksējas Eiropas Savienības vispārējam budžetam piemērojamo Finanšu regulu un konkrēti tās II iedaļā – Eiropadome un Padome. Ar budžeta II iedaļas – Eiropadome un Padome – 2200. posteņi (Delegāciju ceļa izdevumi) paredzētajām apropriācijām sedz ceļa izdevumus, kas radušies prezidentvalstij un delegācijām, piedaloties Eiropadomes un Padomes sanāksmēs, kā arī sanāksmēs saistībā ar Eiropadomi un Padomi. Šī apropriācija tiek sadalīta starp dalībvalstīm "nacionālās aploksnēs" jeb finansējumā, kas katrai no tām ir pieejama ceļa izdevumu segšanai.

No šī 2200. posteņa budžetā sedz izdevumus pilnīgi visiem Padomes un Eiropadomes delegātiem neatkarīgi no to līmeņiem vai valstiskās piederības nacionālā piešķiruma limita ietvaros. Konkrētie noteikumi, katras valsts apropriācijas utt. ir iestrādātas Eiropas Savienības Padomes Ģenerālsekretāra lēmumā Nr. 54-18.

Saistībā ar šo lēmumu ir īstenošanas noteikumi, kas apraksta arī īpašos gadījumus:

4.5. Var atlīdzināt izdevumus, ko rada īpaši lidojumi (gaisa taksometru, militāro gaisa kuģu, līgumreisu lidojumi u.tml.). Ar apliecināšanu dokumentu ziņo par kopējo izdevumu summu, kopējo pasažieru skaitu un to delegātu sarakstu, kas

ir tieši iesaistīti sanāksmē, norādot viņu vārdus un amatus. Katram delegātam, kas ir tieši iesaistīts sanāksmē, ir tiesības deklarēt summu, kas ir vienāda ar attiecību starp kopējo lidojuma izmaksu summu un kopējo pasažieru skaitu.

Pamatojoties uz šiem noteikumiem, ir izstrādāta Ministru kabineta 2010. gada 29. jūnija instrukcija Nr. 6 "Kārtība, kādā sedzami Latvijas pārstāvju ceļa izdevumi līdz Eiropas Savienības Padomes darba grupu sanāksmju un Eiropas Savienības Padomes sanāksmju norises vietai un atpakaļ un viesnīcas (naktsmītnes) izdevumi". Šīs instrukcijas 6.3.4. apakšpunkts skaidro arī iepriekš aprakstīto īstenošanas noteikumu principu par gaisa transporta līgumreisu izmantošanu. Eiropas Savienības valstu līderiem var tikt segti izdevumi no šīs budžeta apropriācijas.

V

Vēsturiski Ministru prezidenta vadītā delegācija, dodoties ārvalstu komandējumos, galvenokārt izmantojusi regulāros avioreisus, līdz ar to kopējās ceļojuma izmaksas bija prognozējamas. 2020. gadā pēc ārkārtas situācijas izsludināšanas COVID-19 epidēmijas dēļ un 2022. gadā, sākoties Krievijas uzbrukumam Ukrainai, Ministru prezidenta vadītā delegācija, dodoties ārvalstu komandējumos, izmantojusi 37 speciālā gaisa transporta līgumreisu, no tiem 19 uz Eiropadomes sanāksmēm.

Vērtējot pieņemtos lēmumus attiecībā uz speciālo gaisa transporta līgumreisu izmantošanu, ir jāņem vērā apstākļi, ko laika periodā no 2020. gada līdz 2023. gadam radīja:

- 1) **COVID-19 globālās pandēmijas ietekme** (2020.–2023. gads);
- 2) **Krievijas uzsāktais karš Ukrainā** (kopš 2022. gada).

Ja šobrīd par COVID-19 domājam kā par sezonālu saslimšanu ar iespējam vakcinēties, tad pirmajos pandēmijas gados, kad vēl nebija izstrādātas vakcīnas un saražots pietiekams vakcīnu daudzums, šis vīruss bija nopietns apdraudējums ne tikai indivīda, bet arī sabiedrības veselībai kopumā. COVID-19 pandēmija nepieredzētā apmērā 2020.-2023⁹. gadā ietekmēja arī diplomātisko attiecību veidošanu un izraisīja būtiskus ceļošanas ierobežojumus ne tikai Latvijā, bet visā pasaulē.

COVID-19 pandēmijas ierobežošanas nolūkā Latvijā tika pieņemta ārkārtas situācija no 2020. gada 12. marta līdz 2020. gada 9. jūnijam¹⁰, no 2020. gada 9. novembra līdz 2021. gada 6. aprīlim¹¹, kā arī no 2021. gada 11. oktobra līdz

⁹ [://news.un.org/en/story/2023/05/1136367](https://news.un.org/en/story/2023/05/1136367)

¹⁰ <https://likumi.lv/ta/id/313191-par-arkartejas-situacijas-izsludinasanu>

¹¹ Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojums Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu".

2022. gada 28. februārim¹². Atsevišķi ierobežojumi ceļošanai bija spēkā starp abām ārkārtējām situācijām, kā arī pēc 2022. gada 28. februāra.¹³

Jānorāda, ka šajā gadījumā bija jāievēro arī piesardzības princips, kas nenoteiktības gadījumā pilnvaro kompetentās iestādes veikt atbilstošus pasākumus, lai novērstu konkrētus iespējamus riskus sabiedrības veselībai, negaidot, līdz šo risku realitāte un nopietnība kļūst pilnībā acīmredzama (*Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2020. gada 16. decembra sprieduma lietā „Industrial Química del Nalón, SA pret Eiropas Komisiju”, T-635/18, [ECLI:EU:C:2010:803](#), 107. punkts*).

2021. gada jūlija beigās Latvijā sākās COVID-19 trešais vilnis, ko izraisīja SARS-CoV-2 vīrusa “delta” paveids. Pēc Slimību profilakses un kontroles centra datiem 2021. gada 27. augustā saslimstība pārsniedza 100/100 000, bet 7. oktobrī – 700/100 000 robežu, tādējādi COVID-19 trešā viļņa saslimstība Latvijā pārsniedza otrā viļņa saslimstības maksimumu. Trešā viļņa kumulatīvās saslimstības maksimums bija 2021. gada 30. oktobrī, kad divās nedēļās saslimušo skaits sasniedza 1801,2/100 000, kas bija tobrīd augstākā reģistrētā saslimstība visā pasaulē.

Šajos apstākļos bija nepieciešams nodrošināt maksimāli efektīvu un nacionālās drošības interesēm atbilstošu valsts pārstāvniecību gan ārvalstīs, gan Latvijā. Ikkatrs pasākums, t.sk. komandējumu organizēšana, bija jāpārdomā ne tikai no saturiskā, bet arī epidemioloģiskās drošības viedokļa, lai samazinātu iespēju Ministru prezidentam inficēties ar COVID-19, kas būtiski ietekmētu arī visas valdības darbu.

Ministru prezidenta vizīšu loģistikas iespējas ietekmēja arī regulārās aviosatiksmes (t.sk. lidojumu maršruti un galamērķi) būtiskie ierobežojumi pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā 2022. gada februārī.

Vienlaikus pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā Ministru prezidenta darba kārtība būtiski mainījās – palielinājās izejošo un ienākošo¹⁴ ārvalstu vizīšu skaits, jo pieauga nepieciešamība stiprināt gan sabiedroto solidaritāti ar Latviju un Baltijas reģionu, gan panākt vienbalsīgu atbalstu Ukrainai. Krievijas apdraudējuma apstākļos cieša sadarbība ar sabiedrotajiem ir būtisks priekšnosacījums Latvijas drošībai.

Kā atzinusi Igaunijas Ministru prezidente, tad ģeopolitisko notikumu kontekstā šobrīd tikšanās ar pasaules vadošo valstu vadītājiem ir intensīvāka nekā jebkad iepriekš, un pašu šo sanāksmju būtība ir mainījusies.

¹² Ministru kabineta 2021. gada 9. oktobra rīkojums Nr. 720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu".

¹³ <https://news.un.org/en/story/2023/05/1136367>

¹⁴ Piemēram, 2022. gada 8. martā bija trīs ienākošās vizītes vienā dienā.

VI

Norādāms, ka *"valdības struktūrai un darbības metodēm jābūt tādām, kas vislabāk atbilst izpildvaras funkcijas veikšanai. Tas jāņem vērā, pieņemot un interpretējot valdības darbu reglamentējošos normatīvos tiesību aktus."*¹⁵

Ievērojot minēto, interpretējot Ministru kabineta 2010. gada 12. oktobra noteikumu Nr. 969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi" (turpmāk – Noteikumi) 32. punktu, secināms, ka tas pieļauj segt izdevumus par Ministru prezidenta izmantotajiem speciālajiem gaisa transporta līgumreisiem.

Saskaņā ar Noteikumu 32. punktu ceļa (transporta) izdevumus Ministru prezidentam visos transporta veidos atlīdzina saskaņā ar faktiskajām izmaksām, bet ne vairāk kā atbilstoši biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem.

*"Tiesību normas teksta nozīme vienmēr būs neskaidra, un tas izskaidrojams ar to, ka tiesību normas teksts sastāv no vārdiem, kuriem ir vairākas nozīmes. Tāpēc iztulkošana ir nepieciešama vienmēr, kad tiek piemērota tiesību norma."*¹⁶

Gramatiskās metodes uzdevums ir tikai tiesību normas tekstā izmantoto vārdu nozīmes un to savstarpējās sakarības noskaidrošana, ciktāl tie izteic domu. Līdz ar to gramatiskā iztulkošana sastāv no četriem elementiem: 1) leksiskā elementa; 2) sintaktiskā elementa; 3) loģiskā elementa; 4) stilistiskā elementa.¹⁷

Atbilstoši sniegtajam skaidrojumam termins "biznesa klase" ir īpaša ceļojumu klase lidmašīnās darījumu cilvēkiem, kur tiek piedāvāts augsta līmeņa serviss.¹⁸ Savukārt "čarterlidojums" ir lidojums, ko veic pēc nomas līguma, ārpus regulāro reisu saraksta,¹⁹ bet "čarters" ir līgums par transportlīdzekļa nomāšanu noteiktam reisam vai uz noteiktu laiku.²⁰

Norādāms, ka pēc būtības "speciālais gaisa transporta līgumreiss" jeb "čarterlidojums" arī ir lidojums, kurā darījumu cilvēkiem tiek piedāvāts augsta līmeņa serviss. Līdz ar to speciālais gaisa transporta līgumreiss ir pielīdzināms biznesa klasei.

Aviācijas nozares ekspertu ieskatā regulāro avioreisu biznesa klases un speciālo avioreisu lidojumos tiek nodrošināts salīdzināms komforta līmenis lidojuma laikā (līdzvērtīgs salona aprīkojums, sēdekļi, ēdināšana). Bieži speciālo lidojumu nodrošināšanā tiek izmantotas tāda paša tipa lidmašīnas kā regulāro avioreisu nodrošināšanai (piemēram, Valsts kancelejas 2021. gadā veiktās tirgus

¹⁵ Levits E. Latvijas Republikas Ministru kabineta funkcijas. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. IV nodaļa. Ministru kabinets. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2017, 481. lpp.

¹⁶ Rezevska D. Administratīvā procesa likuma 17. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 268. lpp.

¹⁷ Turpat 269. – 270. lpp.

¹⁸ <https://tezaurs.lv/biznesa%20klase>

¹⁹ <https://tezaurs.lv/%C4%8Darterlidojums>

²⁰ <https://mlvv.tezaurs.lv/%C4%8Darters:1>

izpētes rezultātā aviokompānija "AirBaltic" speciālā avioreisa vajadzībām piedāvāja lidmašīnu, kas veic regulāros reisus). Savukārt būtiskākā speciālā avioreisa priekšrocība ir iespēja klientam noteikt izlidošanas un ielidošanas laikus, īsāki lidojumu laiki, samazināts laiks drošības kontrolei.

Tādējādi, interpretējot Noteikumu 32. punktu gramatiski, secināms, ka norma pieļauj atlīdzināt ceļa (transporta) izdevumus saskaņā ar faktiskajām izmaksām ne tikai biznesa klasē, bet arī tai pielīdzinātai klasei, proti, izdevumus par "klasi", kas paredz augsta līmeņa servisu, kas var būt arī "speciālais gaisa transporta līgumreiss".

Vēsturiskā iztulkošanas metode ir vērsta uz likumdevēja gribas un likuma mērķa (jēgas) noskaidrošanu no vēsturiskā viedokļa, tostarp noskaidrojot, ka attiecīgais tiesību jautājums tika regulēts agrāk, tas ir, pirms iztulkojamās normas spēkā stāšanās.²¹

Konstatējams, ka gan Ministru kabineta 1995. gada 5. decembra noteikumi Nr. 372 "Noteikumi par komandējumiem" (28. punkts), gan Ministru kabineta 1996. gada 25. jūnija noteikumi Nr. 233 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem un darbinieku darba braucieniem saistītie izdevumi" (35. punkts) noteic, ka Ministru prezidentam ceļa (transporta) izdevumi visos transporta veidos tiek atlīdzināti pēc 1. klases tarifa likmēm.

Savukārt tiesības Ministru prezidentam atlīdzināt ceļa (transporta) izdevumus visos transporta veidos pēc faktiskajām izmaksām, bet ne vairāk kā pēc biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem, tika ietvertas jau Ministru kabineta 2002. gada 28. maija noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem un darbinieku darba braucieniem saistītie izdevumi" (34. punkts), kas bija spēkā pirms Noteikumiem.

Pārbaudot Valsts kancelejas arhīvā pieejamos minēto noteikumu izstrādes materiālus,²² secināms, ka Finanšu ministrija ir izteikusi šādu priekšlikumu *"iesaka 35. punktā vārdus "pielīdzinātiem tarifiem" aizstāt ar vārdiem "pielīdzinātas klases tarifiem"."*

Tādējādi jau 2002. gadā regulējums tika paplašināts, nosakot, ka var atlīdzināt ne tikai pēc 1. klases tarifa likmēm, bet gan pēc biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem. Turklāt norma ir apzināti tikusi paplašināta, salīdzinot to ar sākotnēji iecerēto, kas būtu bijusi "šaurāka" un tiešām attiektos tikai uz tādām izmaksām, kuras varētu tikt segtas tādā apmērā, kas nepārsniedz biznesa klases tarifu. Savukārt, precizējot normu, tika noteikts, ka var tikt segti izdevumi tieši par biznesa klasei pielīdzināto klasi atbilstoši tās tarifiem.

²¹ Rezevska D. Administratīvā procesa likuma 17. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 272. lpp.

²² Izziņa par vērā ņemtajiem un noraidītajiem priekšlikumiem un iebildumiem ministriju atzinumos

Līdz ar to, interpretējot Noteikumu 32. punktu vēsturiski, secināms, ka norma tikusi paplašināta, paredzot plašāku formulējumu tam, kādus (cik lielus) ceļa (transporta) izdevumus var atlīdzināt Ministru prezidentam pēc faktiskajām izmaksām, nosakot, ka var tikt segti izdevumi tieši par biznesa klasei pielīdzināto klasi atbilstoši tās tarifiem. Savukārt biznesa klasei pielīdzinātā klase ir speciālo gaisa transporta līgumreiss.

Sistēmiskās iztulkošanas metode aptver ne tikai tiesību teksta normatīvo aspektu, bet arī atbilstošo tiesu praksi un tiesību zinātnes atziņas, kas attiecas uz piemērojamām un iztulkojamām normām. Sistēmiskās iztulkošanas ietvaros uzsvars tiek likts uz salīdzinošo palīgmetodi, tas ir, normas jēgas meklēšanu, salīdzinot attiecīgus risinājumus dažādās valstīs.²³

Tāpat sistēmiskā iztulkošana ir interpretācija, kas saistīta ar citiem tiesību avotiem, proti, interpretācija saskaņā ar vispārējiem tiesību principiem, judikatūras atziņām, jēdzienu izpratni dažādās doktrīnās.²⁴

Pielietojot sistēmisko iztulkošanas metodi, norādāms, ka jau Noteikumu 10. punkts paredz, ka, pamatojoties uz darbinieka iesniegumu par neparedzētiem apstākļiem komandējuma laikā, ar institūcijas vadītāja atļauju viņam var atlīdzināt faktiskos izdevumus (piemēram, izdevumus par viesnīcu, transporta papildu izdevumus). Tādējādi jau minētais punkts norāda uz Ministru kabineta gribu un mērķi noteikt, ka šajos Noteikumos noteiktie limiti nav absolūti un, individuāli izvērtējot katru gadījumu, ir iespējams segt papildu izdevumus, kas saistīti ar komandējumu un attiecīgi rīcības brīvība un šāda lēmuma pieņemšana ir atstāta iestādes vadītāja kompetencē. Minētais, ka izdevumi var pārsniegt ekonomiskās klases izdevumus atsevišķām amatpersonām, tostarp Ministru prezidentam, vēl ir īpaši uzsvērts Noteikumu 32. punktā. Tādējādi augstākām amatpersonām, ņemot vērā to īpašo statusu valsts pārstāvībā, ceļa (transporta) izdevumi tiek segti atbilstoši faktiskajām izmaksām.

Tāpat norādāms, ka Ministru kabineta 2010. gada 29. jūnija instrukcija Nr. 6 "Kārtība, kādā sedzami Latvijas pārstāvju ceļa izdevumi līdz Eiropas Savienības Padomes darba grupu sanāksmju un Eiropas Savienības Padomes sanāksmju norises vietai un atpakaļ un viesnīcas (naktsmītnes) izdevumi" arī pieļauj tieši valsts augstākām amatpersonām, ņemot vērā to īpašo statusu valsts pārstāvībā, segt ceļa (transporta) izdevumus atbilstoši faktiskajām izmaksām, tostarp, ja ir izmantots gaisa transporta līgumreiss (6.3.4. apakšpunkts).

Vienlaikus norādāms, ka ar likumu "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2022., 2023. un 2024. gadam" (likumprojekts atbalstīts Ministru kabinetā

²³ Melņkisis E. Tiesību tālākveidošana. Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normu piemērošanā. Melņkisis E. (zin. red.). Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 120. lpp.

²⁴ Rezevska D. Administratīvā procesa likuma 17. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 272. lpp.

24.09.2021. prot. Nr.63 1.§ 2. punkts; likums pieņemts Saeimā 23.11.2021.) atbalstīts papildu finansējums Ministru prezidenta speciālajiem gaisa transporta līgumreisiem 2022. gadā.²⁵ Līdz ar to Saeima ar likumu atzinusi, ka speciālo gaisa līgumreisu izmantošana ir iespējama un vienlaikus izdarījusi arī lietderības apsvērumus par šādu izdevumu apmēru (viena speciālā lidojuma izmaksas vidēji 35 000 *euro*), ar likumu paredzot atbilstošus budžeta līdzekļus, lai nepieciešamības gadījumā segtu Ministru prezidenta izmantotos speciālos gaisa transporta līgumreismus.

Tāpat ar Ministru kabineta 2022. gada 18. oktobra rīkojumu Nr. 703 "Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"" Valsts kancelejai tika piešķirts finansējums, kas nepārsniedz 130 000 *euro*, lai operatīvi reaģētu uz ģeopolitisko situāciju un nodrošinātu ārpolitisko darbību. Minētā rīkojuma sākotnējās ietekmes novērtējumā (anotācijā)²⁶ norādīts, ka papildu finansējums nepieciešams sešu grupu (delegāciju) braucieniem 108 000 *euro*²⁷ apmērā.

Savukārt ar likumu "Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam" atbalstīts papildu finansējums 2023. un 2024. gadam 15 grupu (delegāciju) braucieniem 270 000 *euro* apmērā.

Ievērojot minēto, secināms, ka Noteikumu 32. punkta jēga ir bijusi noteikt, ka ir pieļaujams izņēmums no esošā regulējuma (ekonomiskā vai biznesa klase) un atsevišķos gadījumos Ministru prezidenta ceļa (transporta) izdevumus var segt atbilstoši faktiskajām izmaksām, kam tostarp ar likumu ir tikuši piešķirti valsts budžeta līdzekļi, tādējādi ar likuma spēku apstiprinot izņēmumu no Noteikumos ietvertā vispārējā regulējuma.

Teleoloģisko iztulkošanas metodi ņem vērā, lai noskaidrotu to, vai vēsturiskā likumdevēja mērķis sakrīt ar tiesību normas objektīvo mērķi pašreizējos apstākļos. Katrs tiesiskais regulējums vērsts uz kāda konkrēta mērķa sasniegšanu. Šie mērķi var būt tieši izteikti tiesību normā vai arī netieši izrietēt no tiesiskā regulējuma satura. Neatkarīgi no tiesiskā regulējuma konkrētā mērķa katrā atsevišķā gadījumā nepieciešams ņemt vērā arī visas tiesību sistēmas kopējos tiesiskos mērķus: lietderību, samērīgumu un taisnīgumu kā galīgo ideālu.²⁸

²⁵ Likumprojektam "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2022., 2023. un 2024. gadam", kas tika atbalstīts Ministru kabineta 2021. gada 24. septembra sēdē (prot. Nr. 63 1. § 2. punkts), atbilstoši prioritārā pasākuma pieteikumā vidējam termiņam norādītajam tika piešķirti nepieciešamie valsts budžeta līdzekļi "čarterreisu aviolidojumiem" 2022. gadā. Minētais ietverts arī valsts budžeta paskaidrojumā, kas pieejams Finanšu ministrijas tīmekļa vietnē (<https://www.fm.gov.lv/lv/media/10106/download?attachment>).

²⁶ <https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/6cfbb254-96e3-45bb-b2c6-3bbcd26b1800>

²⁷ Vēršam uzmanību, ka aprēķinos norādītā summa 18 000 *euro* par braucienu norādīta, ņemot vērā aptuvenās izmaksas vienā virzienā.

²⁸ Rezevska D. Administratīvā procesa likuma 17. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 272. – 273. lpp.

Norādāms, ka, ņemot vērā Ministru prezidenta amata nozīmību, tas ir, ka Ministru prezidents ir augstākā izpildvaras amatpersona, kura nosaka galvenās politiskās vadlīnijas, tad Noteikumos, izvērtējot regulējuma lietderību un samērīgumu, kopš to pieņemšanas ir ietverts izņēmums, ka Ministru prezidentam visos transporta veidos atlīdzina saskaņā ar faktiskajām izmaksām, bet ne vairāk kā atbilstoši biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem.

Ievērojot minēto, lai gan Noteikumu 32. punktā nav skaidri norādīts, ka Ministru prezidentam sedz arī speciālo gaisa transporta līgumreisu izdevumus, tomēr, tulkojot minēto normu ar visām četrām interpretācijas metodēm (gramatisko, vēsturisko, sistēmisko un teleoloģisko), secināms, ka Noteikumu 32. punkts pēc būtības pieļauj Ministru prezidentam segt ceļa (transporta) izdevumus saskaņā ar faktiskajām izmaksām, kas radušās, izmantojot speciālos gaisa transporta līgumreissus.

Papildus norādāms, ka *"[...] likumi dažādu iemeslu dēļ ir nepilnīgi. Tā nav vienmēr likumdevēja kļūda vai neprofesionalitāte. Ir jāakceptē fakts, ka likumi (plašākajā izpratnē, t.i., pozitīvi, kādas valsts institūcijas pieņemti normatīvie tiesību akti) nekad arī nevar būt pilnīgi, jo reālā dzīve pastāvīgi mainās, un likumi nevar jau iepriekš paredzēt, aptvert un noregulēt visas iespējamās nākotnes situācijas.*

Tomēr pretēji likumiem, tiesības noteiktās tiesību sistēmā ir pilnīgas. Ar tiesībām, kas aptver kā pozitīvos normatīvos tiesību aktus, tā nerakstītos vispārējos tiesību principus, ir iespējams atrisināt jebkuru situāciju: nav iedomājama situācija, kura nebūtu tiesiski atrisināma, izmantojot gan pastāvošos normatīvos tiesību aktus, gan vispārējos tiesību principus.

*No tā izriet, ka Ministru kabinets, īstenojot savu rezerves kompetenci, t.i., rīkojoties tad, kad kāds jautājums ar likumu nav regulēts, rīkojas nevis "beztiesību" telpā, bet gan tiesību telpā – tātad tiesību ietvaros, kurus nosaka vispārējie tiesību principi. Tie it sevišķi izriet no Latvijas valsts pamatiem, tajā skaitā pamatvērtībām un valsts iekārtas virsprincipiem, kas atklāti Satversmes Ievadā. Protams, Ministru kabineta rīcības brīvība šādos gadījumos ir daudz plašāka nekā gadījumos, kur jautājums regulēts ar likumu."*²⁹

Ievērojot minēto, 2021., 2022. un 2023. gadā speciālo gaisa transporta līgumreisu izmantošanu ietekmēja tādas iepriekš neparedzamas situācijas kā COVID-19 pandēmija un Krievijas uzsāktais karš Ukrainā, kas veicināja nepieciešamību ievērot strauji mainīgo aviosatiksmi, lai varētu operatīvi reaģēt uz ģeopolitisko notikumu attīstību.

²⁹ Levits E. Latvijas Republikas Ministru kabineta funkcijas. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. IV nodaļa. Ministru kabinets. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2017, 485. lpp.

VII

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87. panta pirmās daļas 1. punktu publiskai personai ir tiesības veikt darījumus, kas nepieciešami tās funkciju īstenošanai.

Vēršam uzmanību, ka neviens normatīvais akts neliedz iestādei savu funkciju nodrošināšanai veikt iepirkumu un slēgt līgumu par pakalpojumu saņemšanu, tai skaitā arī speciālo gaisa transporta līgumreisu nodrošināšanai.

Normatīvie akti neierobežo publisko personu darījumu veikšanu apjomā un priekšmetā, ja darījums ir nepieciešams funkciju nodrošināšanai. Publiskās personas rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu. Līdz ar to, ja, lai nodrošinātu gaisa transporta līgumreisu, Valsts kanceleja, izvēloties pakalpojumu sniedzēju, izvērtēja piedāvātās cenas un izvēlējās atbilstošāko pakalpojuma sniedzēju.

Nemot vērā iepriekš minēto, Valsts kanceleja, lai nodrošinātu Ministru prezidenta un citu personu dalību starptautiskajās sanāksmēs un citos pasākumos atbilstoši Publisko iepirkumu likumam ir rīkojusi vairākus iepirkumus "Ceļojumu aģentūru pakalpojumiem komandējumu un darba braucienu nodrošināšanai". Šo iepirkumu prasībās tika noteikts arī pienākums nodrošināt čartera lidojumu organizēšanu, par to atsevišķi vienojoties līguma izpildes laikā.

Pirms šādas prasības iekļaušanas Valsts kanceleja veica arī tirgus priekšizpēti (2. pielikums). Priekšizpētes rezultāti parādīja, ka ilgtermiņa līguma noslēgšana par speciālo gaisa transporta līgumreisu veikšanu neiespaidoja cenu par lidojuma veikšanu. Taču konkrētā lidojuma cenu būtiski ietekmē tādi faktori kā lidojuma galamērķis, lidojuma norises laiks, dienu skaits galamērķī, degvielas cenu izmaiņas u.c. Līdz ar to tika pieņemts lēmums par šādas prasības iekļaušanu iepirkumos ceļojumu aģentūru pakalpojumiem komandējumu un darba braucienu nodrošināšanai.

Valsts kanceleja, saņemot informāciju par speciālā gaisa transporta līgumreisa nepieciešamību, nosūtīja pieprasījumu ceļojumu aģentūrai, kura iesūtīja cenu pieprasījumu vairākiem privāto lidmašīnu pakalpojuma sniedzējiem. Cenu aptaujas rezultātus ceļojuma aģentūra nosūtīja Valsts kancelejai, kur attiecīgi Ministru prezidenta birojs pieņēma lēmumu par attiecīgā pakalpojuma sniedzēja izvēli. Tādējādi tika ievēroti Publiskā iepirkuma likuma mērķi (konkurences nodrošināšana, vienlīdzīgas un taisnīgas attieksmes pret piegādātājiem nodrošināšana, kā arī pasūtītāja līdzekļu efektīva izmantošana, maksimāli samazinot tā risku).

Salīdzinot ceļojumu aģentūras atsūtītās cenu aptaujas, secināms, ka cenu piedāvājumi pēc ceļojuma aģentūras pieprasījuma neatšķiras no Valsts kancelejas veiktās tirgus izpētes. Līdz ar to secināms, ka privāto lidmašīnu pakalpojumu piedāvātās cenas ceļojumu aģentūrai un Valsts kancelejas tirgus izpētē saņemtie cenu piedāvājumi, slēdzot ilgtermiņa līgumu (1–4 gadi), neatšķiras. Tādējādi nav nodarīti nekādi mantiskie zaudējumi valsts budžetam.

Publisko iepirkumu likuma (turpmāk – PIL) 5. panta 13. punktā ir noteikts, ka Pasūtītājs nepiemēro šajā likumā noteiktās iepirkuma procedūras, ja iepirkuma līguma paredzamā līgumcena ir mazāka par Ministru kabineta 2017. gada 28. februāra noteikumu Nr. 105 "Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežvērtībām" 2.1. apakšpunktā noteiktajām līgumcenu robežvērtībām un ja tas tiek slēgts par ceļojumu aģentūru pakalpojumiem, uz kuriem attiecas CPV kods 63510000-7. Tādējādi komandējumu nodrošināšanai nepieciešamo pakalpojumu iepirkumos Valsts kanceleja piemēroja PIL 5. panta 13. punkta un Ministru kabineta 2017. gada 28. februāra noteikumu Nr. 105 "Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežvērtībām" ietvertos nosacījumus.

Valsts kanceleja, pieņemot lēmumu par atbilstošākās iepirkuma procedūras izvēli, ņemt vērā iepriekšējā periodā saņemtā pakalpojuma apjomu, kā arī Publisko iepirkuma likumā noteikto mērķi veicināt piegādātāju brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem un pasūtītāja līdzekļu efektīvu izmantošanu, maksimāli samazinot tā risku.

Valsts kancelejas pieredze 2019. gadā (līdzīga pieredze ir arī citām valsts un pašvaldības iestādēm), rīkojot cenu aptaujas par pakalpojumiem komandējumu un darba braucienu nodrošināšanai, liecināja, ka visi iepirkumā piedāvājumus iesniegušie pretendenti savos finanšu piedāvājumos cenu par starpniecības pakalpojumiem biļešu un viesnīcu rezervācijai norāda 0,00 *euro*. Vienlaikus pretendenti piedāvājumos norāda, ka ar piegādātājiem darbojas noteikta pārdošanas plāna premiāla sistēma un no korporatīvajiem klientiem netiek ņemta pakalpojuma maksa par aviotransporta biļešu (turp un atpakaļ) rezervēšanu un piegādi, maiņu un atcelšanu lidojumiem Eiropā un starpkontinentālajiem reisiem.

Līdz ar to pretendents, kuram iepirkuma rezultātā piešķir līguma slēgšanas tiesības, tiek noteikts pēc saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma, balstoties uz pretendentu piedāvāto lētāko cenu par pasūtītāja iepriekš definētu konkrētu komandējuma nodrošināšanu.

Taču vienlaikus šāda saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma izvēle nevar viennozīmīgi garantēt, ka pasūtītājs arī ilgtermiņā saņems visizdevīgāko (lētāko) piedāvājumu, tādējādi nodrošinot Publisko iepirkumu likumā definēto mērķi – pasūtītāja līdzekļu efektīvu izmantošanu.

Tādējādi šādos gadījumos lietderīgāka izvēle ir nevis ilgtermiņa līgumu slēgšana, bet regulāra publiskā iepirkuma organizēšana, veicot cenu aptauju, nosakot paredzamo līguma darbības laiku 12–24 mēneši vai līdz līguma summas sasniegšanai, atkarībā no tā, kurš nosacījums iestāsies pirmais. Vienlaikus regulāra publisko iepirkumu rīkošana veicina konkurenci pretendentu starpā un sekmē potenciāli izdevīgāku piedāvājumu iesniegšanu pasūtītājam.

VIII

Valsts kanceleja 2021. gadā veica tirgus izpēti, lai izvērtētu speciālā gaisa transporta līgumreisu izmaksas un potenciālos publiskā iepirkuma veidus. Pēc tirgus izpētes apkopojuma Valsts kanceleja secināja, ka būtiskākie faktori, kas nosaka konkrētā čarterlidojuma cenu, ir lidojuma attālums (galamērķis), dienu skaits, ko lidmašīna pavada galamērķī, bet šos faktorus nav iespējams iepriekš precīzi noteikt ilgtermiņa čarterreisu iepirkuma līgumā, jo Ministru prezidenta kalendāru nav iespējams paredzēt pat tekošā mēneša ietvaros.

Vienlaikus Valsts kanceleja secināja, ka nav lietderīgi slēgt ilgtermiņa līgumus par čarterlidojumu izmantošanu, jo ilgtermiņa līguma gadījumā nav cenu samazinājuma (vai tas ir nebūtisks), vienlaikus pastāvot vairākiem mainīgiem faktoriem, kas var būtiski ietekmēt konkrētā lidojuma cenu – degvielas cenu izmaiņas, lidojumu dienu skaits, lidostu nodokļi u.c.

Skaidrojam, ka speciālā lidojuma pakalpojumu izmaksas veido:

- 1) lidmašīnas pieejamība uz speciālā reisa veikšanai noteikto datumu un laika periodu;
- 2) konkrētajam lidojuma mērķim atbilstošākais lidmašīnas modelis/ bāzes lidosta;
- 3) konkrētās aviokompānijas izmantotās lidmašīnas atrašanās vieta, kas tiek izmantota pakalpojuma sniegšanā, proti, izlidošana no/ uz bāzi;
- 4) lidojuma galamērķis;
- 5) apkalpošana/ pasažieru reģistrācija Rīgas un citu starptautisko lidostu terminālos;
- 6) katras aviokompānijas noteiktas lidojuma stundas izmaksas, ko veido lidmašīnas ekipāžas darba alga un nodokļi, apdrošināšanas, lidmašīnas dzinēja un tehniskās apkalpošanas izmaksas, lidmašīnas nolietojuma izdevumi u.c.
- 7) lidmašīnas apkalpošana lidostās ("handling"/ "landing");
- 8) degvielas un uzpildīšanas izmaksas;
- 9) aeronavigācijas izmaksas;
- 10) atlidošana ziemas periodā, ja nepieciešams;
- 11) lidmašīnas ekipāžas komandējuma izdevumi, t.sk. nakšņošanas un transportēšanas izdevumi;

- 12) pasažieru ēdināšanas izdevumi;
- 13) citi papildu pakalpojumi.

Jāņem vērā, ka atsevišķos gadījumos speciālā lidojuma nodrošināšanai iepriekš nepieciešams saņemt lidmašīnas īpašnieka atļauju, kas var ietekmēt ieplānotā lidojuma norises iespēju (atsevišķos gadījumos īpašnieks var pat atteikt iepriekš ieplānotā lidojuma norisi, jo lidmašīnu pēkšņi nepieciešams izmantot savām vajadzībām). Atsevišķos gadījumos lidmašīnas rezervācijai nepieciešams veikt drošības depozīta maksājumu. Papildu izmaksas var radīt *force majeure* gadījumi (piemēram, lidaparāta tehniskas problēmas).

Skaidrojam, ka, salīdzinot atsevišķu lidojumu izmaksas uz vienādiem galamērķiem, jāņem vērā, ka speciālo aviopārvadājumu tirgus ir dinamisks un lidojuma cenu nosaka tirgus situācija pasūtījuma izdarīšanas brīdī (piedāvājums/pieprasījums), kā rezultātā lidojuma cena var būtiski atšķirties.

Katra konkrēta galamērķa līgumreisa cenu piedāvājums nav matemātiski salīdzināms starp dažādiem gadiem un pat datumiem, līdzīgi kā ar regulāro avioreisu biļetēm. Turklāt lidojuma piedāvājumi ir atkarīgi no katra pakalpojuma sniedzēja (aviokompānijas) cenu politikas, cenu svārstībām inflācijas ietekmē un pakalpojuma pieejamības katrā konkrētajā gadījumā.

Tādējādi Valsts kanceleja veiktās tirgus izpētes rezultātā nonāca pie secinājuma, ka saimnieciski lietderīgāk ir katra konkrētā speciālā lidojuma gadījumā noskaidrot izdevīgāko pakalpojuma sniedzēju konkrētā lidojuma izpildei. Ievērojot iepriekš minēto, Valsts kanceleja publiskā iepirkuma ietvaros noslēdza līgumus ar komandējuma pakalpojuma sniedzēju, kas nodrošināja pakalpojuma sniedzēju apzināšanu konkrētā lidojuma izpildei Eiropā un attiecīgu aviopārvadātāju piedāvājumu iesniegšanu Valsts kancelejā.

IX

2022. gadā, neparedzami palielinoties Ministru prezidenta ārpolitiskās darbības intensitātei ģeopolitiskās situācijas izmaiņu dēļ un lai nodrošinātu Latvijas valsts drošībai būtisko jautājumu aktualizēšanu un risināšanu, būtiski palielinājās ārvalstu komandējumu skaits (līdz pat trim braucieniem mēnesī), kopumā gada laikā 16 reizes, kuros tika izmantoti speciālie gaisa transporta līgumreisi.

Līdz ar to līguma (21.03.2022. līgums ar SIA "Averoja" Nr. 2022/007) summa tika izlietota dažos mēnešos. Ņemot vērā, ka līguma summa tika pārsniegta, lai nodrošinātu nepārtrauktu Latvijas Republikas Satversmē un Ministru kabineta iekārtas likumā noteikto Ministru prezidenta funkciju izpildi, tika turpināta pakalpojuma saņemšana esošā līguma ietvaros.

Vienlaikus tika izlemts organizēt atklāta konkursa iepirkumu, veidojot iepirkuma komisiju (31.08.2022. rīkojums Nr. 2022/7.1.1.-39) un vienlaicīgi, lai nodrošinātu nepārtrauktu Latvijas Republikas Satversmē un Ministru kabineta iekārtas likumā noteikto Ministru prezidenta funkciju izpildi, kamēr tiek organizēts atklāta konkursa iepirkums (atklāta konkursa procedūras veikšanas ilgums ir vidēji 4–6 mēneši), veikt cenu aptauju un noslēgt līgumu Nr. 2022/043 ar SIA "Averoja" (līguma datums 12.07.2022.).

Turpinoties Krievijas karam Ukrainā, arī 2023. gada pirmajā pusgadā ārvalstu vizīšu intensitāte, izmantojot speciālā gaisa transporta līgumreiskus, bija ļoti augsta; rezultātā tika pārsniegta līguma summa. Arī šajā gadījumā, lai nodrošinātu nepārtrauktu Latvijas Republikas Satversmē un Ministru kabineta iekārtas likumā noteikto Ministru prezidenta funkciju izpildi, tika turpināta pakalpojuma saņemšana esošā līguma ietvaros.

Saskaņā ar Valsts kancelejas 2023. gada 2. jūnija rīkojumu Nr. 2023/7.1.1.-47 "Par Valsts kancelejas iepirkuma komisiju", 2023. gada 29. septembrī Elektroniskajā iepirkumu sistēmā un Iepirkumu uzraudzības biroja Publikāciju vadības sistēmā tika izsludināts atklāts konkurss "Komandējumu nodrošināšanai nepieciešamie pakalpojumi" (iepirkuma reģistrācijas Nr. MK VK 2023/02). Konkursā piedāvājumus iesniedza divi pretendenti: SIA "Averoja" un "Estravel Latvia" (AS "Estravel" filiāle Latvijā). 2023. gada 14. decembrī Iepirkuma komisija pieņēmusi lēmumu atzīt SIA "Averoja" piedāvājumu par saimnieciski izdevīgāko.

Atklātā konkursa rezultāti parāda, ka iepirkuma procedūras veida maiņa (cenu aptaujas vietā rīkojot atklātu konkursu) nav palielinājusi pretendentu loku: cenu aptaujās 2019. un 2020. gadā saņemti četri piedāvājumi, 2021. gadā – trīs piedāvājumi, 2022. gadā – divi piedāvājumi un atklātā konkursā 2023. gadā tika saņemti divi piedāvājumi.

Papildus jānorāda, ka arī Latvijas Republikas Saeimas 2023. gadā izsludinātajā atklātajā konkursā "Komandējumu nodrošināšanai nepieciešamie pakalpojumi" tika saņemti tikai divi piedāvājumi (saskaņā ar piedāvājumu atvēršanas sēdes protokolu, kas pieejams Elektronisko iepirkumu sistēmā, piedāvājumus iesnieguši SIA "Averoja" un "Estravel Latvia" (AS "Estravel" filiāle Latvijā).

Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka situācijās, kad Valsts kanceleja komandējuma nodrošināšanai nepieciešamos pakalpojumus iepirkusi, izmantojot cenu aptaujas, tā būtu ierobežojusi Publisko iepirkumu likumā noteikto piegādātāju brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem, kā arī pasūtītāja līdzekļu efektīvu izmantošanu.

X

Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 24. panta otrajai daļai Ministru prezidenta birojs ir Valsts kancelejas struktūrvienība. Nolikuma 10. punktā ir noteikts, ka Ministru prezidenta birojs ir tieši pakļauts Ministru prezidentam. Ministru prezidenta birojs ir politiski atbildīgs par savu darbību un noteikto funkciju izpildi. Viena no Ministru prezidenta biroja funkcijām ir organizatoriski nodrošināt Ministru prezidenta darbību, tas tostarp iekļauj arī noteiktu kompetenci ārvalstu vizīšu plānošanā un organizēšanā.

Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 19. un 20. pantam Ministru prezidenta kompetence ļauj viņam bez saskaņojuma ar kādu citu augstāku amatpersonu doties komandējumā.

Attiecībā uz vadlīnijām komandējuma procesa norisei Valsts kancelejā un Ministru kabinetā skaidrojam, ka no 2018. gada Valsts kase nodrošina Valsts kancelejai grāmatvedības uzskaiti, tādēļ dokumentu aprīte notiek atbilstoši vienošanās nosacījumiem un grāmatvedības uzskaites procesu aprakstiem, kas ietver arī komandējuma dokumentu aprīti (skat. pielikumā Nr. 3).

Lai atainotu komandējumu ierosināšanas kārtību, šīs vēstules pielikumā Nr. 4 pievienojam dokumentu aprītes un pieteikumu noformēšanas kārtību resursu vadības sistēmas "Horizon" pašapkalpošanās modulī "HOP".

Konspektīvi pārstāstot procesa norisi, lēmums par došanos komandējumā Ministru prezidenta birojā vienmēr tiek pieņemts pēc viena algoritma – ņemot vērā loģistikas apsvērumus, valsts protokola apsvērumus un drošības nosacījumus.

Lēmumu par piemērotāko transporta veidu (autotransports, regulārais avioreiss vai speciālais gaisa transporta līgumreiss) katrā konkrētā komandējuma gadījumā pieņem Ministru prezidents un Ministru prezidenta birojs, savstarpēji konsultējoties, ņemot vērā iekšpolitisko un starptautisko situāciju un izvērtējot lietderības apsvērumus.

Saskaņā ar Valsts kancelejas dokumentu aprītes kārtību Ministru prezidenta biroja vadītājs Valsts kancelejas lietvedības sistēmā "MEDUS" sagatavo Valsts kancelejas direktoram adresētu komandējuma iesniegumu, kurā norāda informāciju, kas nepieciešama, lai Valsts kanceleja varētu sagatavot rīkojumus, ar kuriem Ministru prezidents un viņa delegācijas dalībnieki tiek nosūtīti komandējumā.

Pamatojoties uz šo Ministru prezidenta biroja vadītāja iesniegumu, Valsts kanceleja gatavo arī rīkojuma projektu par Ministru prezidenta aizvietošanu komandējumā laikā.

Iesniegums par plānoto komandējumu dokumentu vadības sistēmā "MEDUS" tiek saskaņots ar Finanšu un līgumu pārvaldības nodaļu un Valsts kancelejas direktoru.

Nodarbinātie veido pieteikumus par komandējuma izdevumu atlīdzināšanu resursu vadības sistēmas "Horizon" pašapkalpošanās modulī "HOP". Pēc komandējuma pieteikuma apstiprināšanas Personāla nodaļas darbinieks no pieteikuma ģenerē rīkojumu resursu vadības sistēmā "Horizon", veidojot norādītā tipa rīkojumu par ārvalstu komandējumu.

Ja komandējumā dodas Ministru prezidents, Ministru prezidenta parlamentārais sekretārs vai Ministru prezidenta biroja vadītājs, tiek sagatavots rīkojums par komandējumu, kas tiek publicēts Latvijas Republikas oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

XI

Valsts kancelejā Ministru prezidenta un viņu pavadošās delegācijas ārvalstu darba vizīšu loģistikas nodrošināšanai tiek piemēroti noteikti principi.

1) Ministru prezidenta un pavadošās delegācijas ārvalstu oficiālās vizītes loģistikas nodrošināšanai nepieciešamo regulāro lidojumu alternatīvas Ministru prezidenta birojs meklē un vērtē gan vietnē www.skyscanner.net (pārskats par lidojumiem), gan sadarbībā ar ceļojumu aģentūru – Valsts kancelejas līgumpartneri saskaņā ar iepirkuma procedūru. Izvērtējot iespējamās regulāro lidojumu iespējas un alternatīvas, iespējas pielāgot un pārkārtot Ministru prezidenta kalendāru regulāro reisu izlidošanas laikiem, nepieciešamības gadījumā ceļojumu aģentūrai tiek pieprasīti speciālo gaisa lidojumu piedāvājumi.

2) Speciālo reisu nepieciešamību nosaka vajadzība pēc elastīga izlidošanas laika, ja Ministru prezidentam plānota dalība pasākumos, kuru noslēguma laiks var mainīties. Vienlaikus nepieciešamību pēc speciālā reisa lidojumiem ietekmē vizītes programma kopumā, regulāro reisu pieejamība/ iespējas konkrētajos datumos, laikos un vizīšu programmas plānojums, pēdējā brīža izmaiņas dienaskārtībā un citi aspekti.

3) Speciālo avioreisu piedāvājumus, ko piedāvāja līgumpartneris – ceļojumu aģentūra, – atbildīgā Ministru prezidenta biroja amatpersona ņem vērā zemākā pakalpojuma cenu. Tāpat tiek vērtēts, ja piedāvājumā iekļauta piezīme "īpašnieka atļauja" (lidmašīnas fraktēšanai nepieciešama tās īpašnieka atļauja). Šis apstāklis rada palielinātu risku speciālā reisa īstenošanai.

4) Ministru prezidents un Ministru prezidenta birojs, savstarpēji konsultējoties, ņemot vērā iekšpolitisko un starptautisko situāciju, un izvērtējot lietderības apsvērumus, pieņem lēmumu par iespējami atbilstošākā avioreisa izvēli, tostarp speciālā avioreisa izmantošanu.

Ņemot vērā dinamiski mainīgos apstākļus, kādos tiek plānotas un organizētas Ministru prezidenta ārvalstu vizītes, katru no iepriekšminēto principu īstenošanas soļiem bez pārmērīgas administratīvās slodzes radīšanas nav iespējams dokumentēt veidā, kas ļautu to iesniegt publiskai izvērtēšanai. Vienlaikus katra lēmuma pamatā, kas pieņemts par speciālā gaisa lidojuma izmantošanu, ir argumentēti apstākļi.

Informējam, ka atbilstoši Ministru prezidentes E. Siliņas 2023. gada 1. decembra rezolūcijai Nr. 2023-1.1.1./19-37 Valsts kanceleja ir sagatavojusi iekšējo noteikumu projektu par komandējumu organizēšanu, kad braucienam tiek izmantoti speciālo reisu aviolidojumi. Minētā dokumenta projekts šobrīd atrodas iekšējās saskaņošanas procesā.

Atsaucoties uz Valsts kontroles informācijas pieprasījumu, Valsts kanceleja, izmantojot tās rīcībā esošo informāciju (ceļojumu aģentūru piedāvājumi, rēķini, elektroniskā pasta sarakste u.c. materiāli) ir sagatavojusi apkopojumu par speciālo gaisa transporta līgumreisu izmaksām par laika posmu no 2021. gada janvāra līdz 2023. gada oktobrim (gan no valsts pamatbudžeta, gan no Eiropas Savienības budžeta) (pielikums Nr. 5), kas ietver informāciju par:

- saņemtajiem piedāvājumiem,
- plānotajiem un faktiskajiem lidojumu laikiem,
- lidojumus izpildījušajām aviokompānijām, lidojumu numuriem un lidaparātiem (modelis un reģistrācijas numurs),
- delegāciju sastāviem,
- gala cenu,
- skaidrojumus par nozīmīgiem izmaksas ietekmējošiem faktoriem.

Paužam pārliecību, ka šis materiāls sniegs skaidrojumu par speciālo reisu lēmumu pieņemšanas apstākļiem, argumentiem un izmaksām.

Valsts kanceleja pateicas Valsts kontrolei par līdzšinējo sadarbību un pauž gatavību arī turpmāk sniegt pieprasīto informāciju. Tāpat augstu vērtējam Valsts kontroles ieteikumus iekšējo procesu pilnveidei, kas palīdz sasniegt efektīvu, tiesisku un caurspīdīgu Latvijas valsts pārvaldi.

Pielikumi

1. Ārlietu ministrijas apkopojums par čarterlidojumu izmantošanu Eiropas Savienības dalībvalstīs
2. Valsts kancelejas veiktā tirgus priekšizpēte par speciāliem avioreisiem

3. Komandējumu uzskaites procesu apraksts
4. Dokumentu aprites un pieteikumu noformēšanas kārtība resursu vadības sistēmas "Horizon" pašapkalpošanās modulī "HOP"
5. Valsts kancelejas apkopojums par speciālo gaisa transporta līgumreisu izmaksām par laika posmu no 2021. gada janvāra līdz 2023. gada oktobrim (gan no valsts pamatbudžeta, gan no Eiropas Savienības budžeta)

Cieņā

Valsts kancelejas direktors

(paraksts*)

Jānis Citskovskis

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu

Anda Pečule 67082900
Anda.Pecule@mk.gov.lv

Valsts kancelejas 14.12.2023. vēstules Nr.2023-7.3.1./168-3149 “Par speciālo gaisa transporta līgumreisu izmantošanu Ministru prezidenta ārvalstu vizītēs” 1.pielikums “Ārlietu ministrijas apkopojums par čarterlidojumu izmantošanu Eiropas Savienības dalībvalstīs”

Ārlietu ministrijas protokola sniegtā informācija par čarterlidojumu izmantošanu Eiropas Savienības dalībvalstīs

- Austrija – ir valdības lidmašīna.
- Bulgārija – ir valdības lidmašīna. Ir Valsts aviācijas operators, kas ir pakļauts Bulgārijas valdībai, nodrošina gaisa transportu Valsts prezidentam, premjerministram un citām augstām valsts amatpersonām. Bulgārijas valsts aviācijas operators apkalpo “Airbus”, “Falcon 2000” un divus helikopterus MI-8. Bulgārijas ārlietu ministrs var izmantot šos augstāk minētos valdības lidojumus ar premjerministra piekrišanu.
- Čehija – ir valdības/militārā lidmašīna, ko izmanto amatpersonas.
- Dānija – ir valdības lidmašīna (*governmental flight*), ko izmanto Karaliskā ģimene un premjerministre. Atsevišķās situācijās izmanto arī ārlietu ministrs (gadījumos, kad ir neatliekama situācija (*urgent matters*) vai nav reisu (*no flexible flights*)).
- Igaunija – Premjerministre lieto čarterreisu (īrē/nomā no privātām kompānijām), kad ir Eiropadomes Briselē. Parasti tiek apjautātas 2-3 kompānijas, kas varētu sniegt pakalpojumu, un izvēlas zemāko cenu čarterreisam.
- Francija – ir valdības lidmašīna, izmanto arī militāro lidmašīnu. Attiecas gan uz Valsts prezidentu, gan ārlietu ministru un ES lietu ministru.
- Īrija – ir valdības lidmašīna.
- Somija – valstij nav savas lidmašīnas, amatpersonas izmanto privāto reisu nodrošināšanas kompānijas – izmanto Valsts prezidents, premjerministrs un ārlietu ministrs. Izmantošanu nosaka vizītes programma, komercreisu pieejamība, ikdienas dienaskārtība un aktualitātes valstī, kad savlaicīgi jāatgriežas.
- Vācija – ir valdības lidmašīna. Federālajam prezidentam, Federālajam kancleram, Federālā parlamenta (Bundestāga) priekšsēdētājam, kā arī citiem konstitucionālo institūciju (piemēram, Federālās Konstitucionālās tiesas) vadītājiem, visiem federālajiem ministriem un visiem parlamenta deputātiem (Bundestāga) ir tiesības izmantot valdības lidmašīnu. To apkalpo Vācijas bruņotie spēki.
Ja vienlaikus vairākām valsts amatpersonām ir nepieciešamība izmantot gaisa kuģi, tad tiek ņemta vērā hierarhija. Tādējādi pastāv prakse, ka Valsts prezidents, Kanclers un ārlietu ministrs (kā arī ekonomikas ministrs (vicekanclers) un finanšu ministrs) savām vajadzībām izmanto valdības lidojumus. Privātu čarterreisu kompāniju apkalpotās lidmašīnas gandrīz nekad netiek izmantotas.
- Grieķija – valstij ir sava valdības/militārā lidmašīna. Par lidmašīnas apkalpošanu un nodrošināšanu atbild Bruņotie spēki, kuri ir arī piloti. Lidmašīnu izmanto Valsts prezidents, premjerministrs, ārlietu ministrs un aizsardzības ministrs. Mēdz izmantot arī regulāros reisu. Valdības/militārā lidmašīna tiek izmantota, ņemot vērā vizītes programmu, valsti, valstu skaitu, uz kurām dodas (2-3). Premjerministrs un ārlietu ministrs uz Briseli vizītēs arī dod priekšroku valdības/militārās lidmašīnas izmantošanai.
- Itālija – ir valdības un militārā lidmašīna.
- Ungārija – ir valdības lidmašīna.
- Lietuva – pieder militārā lidmašīna, ko savulaik ir iegādājusies valsts. Ir bijušas vairākas sarunas par valsts/valdības lidmašīnas iegādi, pagaidām politisku iemeslu dēļ realizēšana ir atlikta, vienlaikus ir iegādāta minētā militārā lidmašīna. Izmanto Valsts

prezidents, Parlamenta (Seima) priekšsēdētājs, premjerministre, kā arī ārlietu ministrs. Lidmašīna pieder un to apkalpo Aizsardzības ministrija un Bruņotie spēki. Ja tā nav nepieciešama militāriem uzdevumiem, tad amatpersonām hierarhiskā kārtībā un pēc lidmašīnas pieejamības ir iespēja to izmantot. Prezidents bieži izmanto lidmašīnu savām vizītēm (dodas arī uz Eiropadomi Briselē), regulāri izmanto arī Seima priekšsēdētāja un premjerministre. Piemēram, premjerministres apsvēruma izmantot speciālā reisa lidmašīnu ir atkarīgs no tādiem faktoriem kā vizītes programma, laiks (izvēloties visbiežāk 1 dienas vizīti), pasākumi un aktualitātes valstī, lai savlaicīgi atgrieztos, kā arī loģistikas un drošības apsvērumi.

- Luksemburga – nav savas valdības lidmašīnas, bet ir noslēgts līgums ar Beļģiju par lidmašīnu izmantošanu. Ja to nav iespēja izmantot, tad izmanto *European Transport Command* ietvaros īrētu lidmašīnu. Valstij pieder militārā lidmašīna, kas arī var tikt izmantota. Taču, ņemot vērā, ka militārā lidmašīna ir maza, tad lielāku delegāciju situācijās izmanto iepriekš minētos variantus. Ja nav pieejams neviens no minētajiem reisiem, tad īrē charterlidmašīnu (privāto lidmašīnu).
- Malta – ir valdības lidmašīna, lieto tikai premjerministrs un uz visām vizītēm, kur dodas.
- Polija – ir valdības lidmašīnas, ko izmanto Valsts prezidents, premjerministrs, ārlietu ministrs un aizsardzības ministrs.
- Portugāle – ir valdības lidmašīna.
- Rumānija – ir valdības lidmašīna.
- Spānija – ir četras valdības lidmašīnas (*governmental flights*). Izmanto Karaliskā ģimene, premjerministrs, ministri un pat atsevišķos gadījumos valsts sekretāri. Pastāv regulējums. Premjerministrs vienmēr pārvietojas ar valdības lidmašīnu.
- Zviedrija – ir sava valdības lidmašīna, ko izmanto premjerministrs un ārlietu ministrs.

2.pielikums. Valsts kontroles vērtējums par regulāro komerclidojumu pieejamību speciālo lidojumu vietā

Reisa n.p.k.	Speciālā lidojuma datums, maršruts	summa, euro	Delegācijas locekļu skaits	Komandējuma mērķis	Valsts kancelejas sniegtais pamatojums ²⁸⁸ par speciālā lidojuma izmantošanu	Valsts kontroles viedoklis par regulāro komerclidojumu pieejamību		
No valsts budžeta līdzekļiem finansētie speciālie lidojumi								
1., 2.	07.05.2021.– 08.05.2021. Rīga–Porto–Rīga	45 000	6	Neformālā Savienības valdību sanāksme	Eiropas valstu un vadītāju	Regulāro pieejamība paredzētai programmai apgrūtināta	lidojumu atbilstoši –	nav komerclidojuma turp; nav komerclidojuma atpakaļ
3., 4.	05.10.2021.– 06.10.2021. Rīga–Ļubļana–Rīga	33 200	7	Neformālā Savienības valdību sanāksme	Eiropas valstu un vadītāju	Regulāro pieejamība paredzētai programmai apgrūtināta	lidojumu atbilstoši –	nav komerclidojuma turp; nav komerclidojuma atpakaļ

²⁸⁸ Valsts kancelejas 28.11.2023. vēstule Nr.7.8.5./2023-DOC-2568-2954.

<i>Reisa n.p.k.</i>	<i>Speciālā lidojuma datums, maršruts</i>	<i>summa, euro</i>	<i>Delegācijas locekļu skaits</i>	<i>Komandējuma mērķis</i>	<i>Valsts kancelejas sniegtais pamatojums²⁸⁸ par speciālā lidojuma izmantošanu</i>	<i>Valsts kontroles viedoklis par regulāro komerclidojumu pieejamību</i>
5., 6.	10.03.2022.– 11.03.2022. Rīga–Parīze–Rīga	44 150	7	Neformālā Eiropas Savienības valstu un valdību vadītāju sanāksme	Regulāro lidojumu pieejamība atbilstoši paredzētai programmai apgrūtināta. Līderu diskusijas beidzās pēc pusnakts.	ir tiešais komerclidojums turp (tajā pašā dienā); ir tiešais komerclidojums atpakaļ (tajā pašā dienā)
7., 8.	14.03.2022.– 15.03.2022. Rīga–Londona–Rīga	42 960	7	Dalība Apvienoto reaģēšanas spēku dalībvalstu līderu sanāksmē	Regulāro lidojumu pieejamība atbilstoši paredzētai programmai apgrūtināta	ir tiešais komerclidojums turp (tajā pašā dienā); ir komerclidojums atpakaļ (tajā pašā dienā)
9.	02.06.2022. Bratislava–Rīga	14 337	6	Darba vizīte Slovākijas dalība Republikā, <i>GLOBSEC</i> forumā	Nebija regulārais pieejams avioreiss. 03.06.2022. Ministru prezidentam bija tikšanās ar Grieķijas prezidenti.	nav komerclidojuma atpakaļ
10.	14.06.2022. Roterdama–Rīga	29 500	6	Darba vizīte Nīderlandes Karalistē	Izmantots speciālais avioreiss no Roterdamas uz Rīgu,	ir tiešais komerclidojums atpakaļ (nākamajā dienā; no Amsterdamas)

<i>Reisa n.p.k.</i>	<i>Speciālā lidojuma datums, maršruts</i>	<i>summa, euro</i>	<i>Delegācijas locekļu skaits</i>	<i>Komandējuma mērķis</i>	<i>Valsts kancelejas sniegtais pamatojums²⁸⁸ par speciālā lidojuma izmantošanu</i>	<i>Valsts kontroles viedoklis par regulāro komerclidojumu pieejamību</i>
					ar vēl izlidošanas laiku. Regulāro lidojumu pieejamība atbilstoši paredzētai programmai – apgrūtināta.	
11., 12.	30.08.2022.– 30.08.2022. Rīga–Kopenhāgena– Rīga	37 400	5	Darba vizīte Dānijas Karalistē, dalība Baltijas jūras reģiona enerģijas drošības samitā	Izlidošana pēc Ministru kabineta sēdes. Samits tika plānots Bornholmā, divas dienas pirms samita lidostas darbinieku streika dēļ pārcelts uz Kopenhāgenu.	ir tiešais komerclidojums turp (tajā pašā dienā); ir komerclidojums atpakaļ (nākamajā dienā); vizītes laikā bija iecelts Ministru prezidenta pienākumu izpildītājs
13., 14.	04.09.2022.– 04.09.2022. Rīga–Berlīne–Rīga	42 600	6	Darba vizīte Vācijas Federatīvajā Republikā	Lidojumu pieejamība bija apgrūtināta, tāpēc tika izvēlēts speciālais reiss.	nav tiešā komerclidojuma turp; ir tiešais komerclidojums atpakaļ (tajā pašā dienā)

<i>Reisa n.p.k.</i>	<i>Speciālā lidojuma datums, maršruts</i>	<i>summa, euro</i>	<i>Delegācijas locekļu skaits</i>	<i>Komandējuma mērķis</i>	<i>Valsts kancelejas sniegtais pamatojums²⁸⁸ par speciālā lidojuma izmantošanu</i>	<i>Valsts kontroles viedoklis par regulāro komerclidojumu pieejamību</i>
15., 16.	06.10.2022.– 07.10.2022. Rīga–Prāga–Rīga	36 250	6	Dalība Eiropas politiskās kopienas valstu sanāksmē un neformālajā Eiropadomes sanāksmē	Ar komercreisu komandējums aizņemtu četras dienas.	ir tiešais komerclidojums turp (iepriekšējā dienā); nav tiešā komerclidojuma atpakaļ
17.	17.03.2023. Žešuva–Rīga	20 205	8	Ministru prezidents no Žešuvas (Polijā) atgriežas Rīgā pēc vizītes Ukrainā	Nebija pieejams regulārais avioreiss, lai atgrieztos konkrētajā dienā.	nav komerclidojuma atpakaļ
18., 19.	01.06.2023.– 02.06.2023. Rīga–Kišiņeva–Rīga	35 383	6	Darba vizīte Moldovas Republikā, dalība Eiropas Politiskās kopienas samitā	Samita norises laikā Kišiņevas lidosta tika slēgta regulārajiem avioreisiem.	delegācijām tika piedāvāta alternatīva ²⁸⁹ , bet delegācijas nav izrādījušas par to interesi; nav komerclidojuma turp; nav komerclidojums atpakaļ
20.	20.06.2023. Rīga–Londona	30 775	6	Darba vizīte Lielbritānijas un	Pēc Ministru kabineta sēdes nebija pieejams	ir tiešais komerclidojums turp (tajā pašā dienā);

²⁸⁹ Samita organizatori aptaujāja delegācijas, lai apzinātu interesi par speciālo lidojumu no Bukarestes uz Kišiņevu 1.jūnija rītā. Iespējamās speciālā lidojuma Bukareste – Kišiņeva izmaksas būtu jāsedz pašām delegācijām, turklāt spēkā būtu nosacījums, ka Ministru prezidentam un delegācijai Bukarestē būtu jāierodas 31. maijā. Speciālais reiss no Bukarestes uz Kišiņevu netika organizēts, jo delegācijas nav izrādījušas par to interesi.

<i>Reisa n.p.k.</i>	<i>Speciālā lidojuma datums, maršruts</i>	<i>summa, euro</i>	<i>Delegācijas locekļu skaits</i>	<i>Komandējuma mērķis</i>	<i>Valsts kancelejas sniegtais pamatojums²⁸⁸ par speciālā lidojuma izmantošanu</i>	<i>Valsts kontroles viedoklis par regulāro komerclidojumu pieejamību</i>
				Ziemeļīrijas Apvienotajā Karalistē, Ukrainas atjaunošanas konferencē	dalība regulārais avioreiss, kas ļautu ielidot pirms programmā paredzētās tikšanās.	vizītes laikā bija iecelts Ministru prezidenta pienākumu izpildītājs
21., 22.	17.07.2023.– 18.07.2023. Rīga–Brisele–Rīga	49 950	5	Dalība Eiropas Savienības un Latīņamerikas Karību valstu kopienas (CELAC) samitā	Nebija informācijas, vai samits būs vienu dienu vai divas dienas, līdz pēdējam brīdim tika mainīti samita sākuma un beigu laiki.	ir tiešais komerclidojums turp (tajā pašā dienā); ir tiešais komerclidojums atpakaļ (nākamajā dienā)
Kopā: 461 710						
Speciālie lidojumi uz Eiropadomes sanāksmēm						
1., 2.	24.05.2021.– 25.05.2021. Rīga–Brisele–Rīga	30 950	6	Eiropadomes sanāksme	x	nav tiešā komerclidojuma turp; nav tiešā komerclidojuma atpakaļ
3., 4.	24.06.2021.– 25.06.2021.	31 600	6	Eiropadomes sanāksme	x	nav tiešā komerclidojuma turp; ir tiešais komerclidojums atpakaļ (tajā pašā dienā)

<i>Reisa n.p.k.</i>	<i>Speciālā lidojuma datums, maršruts</i>	<i>summa, euro</i>	<i>Delegācijas locekļu skaits</i>	<i>Komandējuma mērķis</i>	<i>Valsts kancelejas sniegtais pamatojums²⁸⁸ par speciālā lidojuma izmantošanu</i>	<i>Valsts kontroles viedoklis par regulāro komerclidojumu pieejamību</i>
	Rīga–Brisele–Rīga					
5., 6.	24.03.2022.– 25.03.2022. Rīga–Brisele–Rīga	57 500	5	Eiropadomes sanāksme	x	ir tiešais komerclidojums turp (tajā pašā dienā); ir tiešais komerclidojums atpakaļ (nākamajā dienā – sestdien)
7.	30.05.2022. Rīga–Brisele	31 860	7	Eiropadomes sanāksme	x	ir tiešais komerclidojums turp (tajā pašā dienā)
8., 9.	23.06.2022.– 24.06.2022. Rīga–Brisele–Rīga	49 750	5	Eiropadomes sanāksme	x	ir tiešais komerclidojums turp (iepriekšējā dienā); ir tiešais komerclidojums atpakaļ (tajā pašā dienā)
10., 11.	20.10.2022.– 21.10.2022. Rīga–Brisele–Rīga	40 125	6	Eiropadomes sanāksme	x	nav tiešā komerclidojuma turp; ir tiešais komerclidojums atpakaļ (tajā pašā dienā)
12., 13.	15.12.2022.– 16.12.2022. Rīga–Brisele–Rīga	63 910	5	Eiropadomes sanāksme	x	ir tiešais komerclidojums turp (tajā pašā dienā); ir tiešais komerclidojums atpakaļ (tajā pašā dienā)
14., 15.	08.02.2023.– 10.02.2023. Rīga–Brisele–Rīga	40 700	7	Eiropadomes sanāksme	x	ir tiešais komerclidojums turp (tajā pašā dienā); ir tiešais komerclidojums atpakaļ (tajā pašā dienā)

<i>Reisa n.p.k.</i>	<i>Speciālā lidojuma datums, maršruts</i>	<i>summa, euro</i>	<i>Delegācijas locekļu skaits</i>	<i>Komandējuma mērķis</i>	<i>Valsts kancelejas sniegtais pamatojums²⁸⁸ par speciālā lidojuma izmantošanu</i>	<i>Valsts kontroles viedoklis par regulāro komerclidojumu pieejamību</i>
16., 17.	22.03.2023.– 24.03.2023. Rīga–Brisele–Rīga	41 735	6	Eiropadomes sanāksme	x	ir tiešais komerclidojums turp (tajā pašā dienā); ir tiešais komerclidojums atpakaļ (tajā pašā dienā)
18., 19.	29.06.2023.– 30.06.2023. Rīga–Brisele–Rīga	43 795	5	Eiropadomes sanāksme	x	ir tiešais komerclidojums turp (iepriekšējā dienā); ir tiešais komerclidojums atpakaļ (tajā pašā dienā)
20.	27.10.2023. Brisele–Rīga	26 756	7	Eiropadomes sanāksme	x	ir tiešais komerclidojums atpakaļ (nākamajā dienā – sestdien)
<i>Kopā: 458 681</i>						
<i>Pavisam kopā 920 391</i>						

3.pielikums. Valsts kontroles aplēse par neekonomiski un nelikumīgi izlietoto finansējumu, izmantojot speciālos lidojumus

1.tabula. *No valsts budžeta līdzekļiem finansētie speciālie lidojumi*

<i>Reisa n.p.k.</i>	<i>Speciālā lidojuma reiss, kuram pieejams komerclidojums</i>		<i>Delegācijas locekļu skaits</i>	<i>Regulārā komerclidojuma biznesa klases cena, euro</i>	<i>Regulārā komerclidojuma izmaksas delegācijai, euro</i>	<i>Papildus izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu, euro</i>	<i>Nelikumīgi izlietotais finansējums, euro</i>
	<i>datums, maršruts</i>	<i>summa, euro</i>					
1., 2.	10.03.2022.– 11.03.2022. Rīga–Parīze–Rīga	44 150	7	1365	9555	0	34 595
3., 4.	14.03.2022.– 15.03.2022. Rīga–Londona–Rīga	42 960	7	1631	11 417	0	31 543
5.	14.06.2022. Roterdama–Rīga	29 500	6	895	5370	1698	22 432
6., 7.	30.08.2022.– 30.08.2022. Rīga–Kopenhāgena– Rīga	37 400	5	1150	5750	2910	28 740

<i>Reisa n.p.k.</i>	<i>Speciālā lidojuma reiss, kuram pieejams komerclidojums</i>		<i>Delegācijas locekļu skaits</i>	<i>Regulārā komerclidojuma biznesa klases cena, euro</i>	<i>Regulārā komerclidojuma izmaksas delegācijai, euro</i>	<i>Papildus izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu, euro</i>	<i>Nelikumīgi izlietotais finansējums, euro</i>
	<i>datums, maršruts</i>	<i>summa, euro</i>					
8.	04.09.2022.– 04.09.2022. Berlīne–Rīga	21 300 ²⁹⁰	6	286	1716	0	19 584
9.	06.10.2022.– 07.10.2022. Rīga–Prāga	18 125 ²⁹¹	6	243	1458	1278	15 389
10.	20.06.2023. Rīga–Londona	30 775	6	587	3522	0	27 253
11., 12.	17.07.2023.– 18.07.2023. Rīga–Brisele–Rīga	49 950	5	1271	6355	1565	42 030
<i>Kopā</i>		<i>274 160</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>45 143</i>	<i>7451</i>	<i>221 566</i>

²⁹⁰ Nav pieejams komerclidojuma reiss vienā virzienā Rīga–Berlīne.

²⁹¹ Nav pieejams komerclidojuma reiss vienā virzienā Prāga–Rīga.

2.tabula. *Speciālie lidojumi uz Eiropadomes sanāksmēm*

<i>Reisa n.p.k.</i>	<i>Speciālā lidojuma reiss, kuram pieejams komerclidojums</i>		<i>Delegācijas locekļu skaits</i>	<i>Regulārā komerclidojuma biznesa klases cena, euro</i>	<i>Regulārā komerclidojuma izmaksas delegācijai, euro</i>	<i>Papildu izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu, euro</i>	<i>Neekonomiski izlietotais finansējums, euro</i>
	<i>datums, maršruts</i>	<i>summa, euro</i>					
1.	24.06.2021.– 25.06.2021. Brisele–Rīga	15 800 ²⁹²	6	740	4440	0	11 360
2., 3.	24.03.2022.– 25.03.2022. Rīga–Brisele–Rīga	57 500	5	1271	6355	1565	49 580
4.	30.05.2022. Rīga–Brisele	31 860	7	756	5292	0	26 568
5., 6.	23.06.2022.– 24.06.2022. Rīga–Brisele–Rīga	49 750	5	1271	6355	1565	41 830
7.	20.10.2022.– 21.10.2022. Brisele–Rīga	20 063 ²⁹³	6	740	4440	0	15 623

²⁹² Nav pieejams komerclidojuma reiss vienā virzienā Rīga–Brisele.²⁹³ Nav pieejams komerclidojuma reiss vienā virzienā Rīga–Brisele.

<i>Reisa n.p.k.</i>	<i>Speciālā lidojuma reiss, kuram pieejams komerclidojums</i>		<i>Delegācijas locekļu skaits</i>	<i>Regulārā komerclidojuma biznesa klases cena, euro</i>	<i>Regulārā komerclidojuma izmaksas delegācijai, euro</i>	<i>Papildu izmaksas par viesnīcu, dienas naudu un apdrošināšanu, euro</i>	<i>Neekonomiski izlietotais finansējums, euro</i>
	<i>datums, maršruts</i>	<i>summa, euro</i>					
8., 9.	15.12.2022.– 16.12.2022. Rīga–Brisele–Rīga	63 910	5	1271	6355	0	57 555
10., 11.	08.02.2023.– 10.02.2023. Rīga–Brisele–Rīga	40 700	7	1271	8897	0	31 803
12., 13.	22.03.2023.– 24.03.2023. Rīga–Brisele–Rīga	41 735	6	1271	7626	0	34 109
14., 15.	29.06.2023.– 30.06.2023. Rīga–Brisele–Rīga	43 795	5	1271	6355	1565	35 875
16.	27.10.2023. Brisele–Rīga	26 756	7	740	5180	2191	19 385
<i>Kopā</i>		<i>391 869</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>61 295</i>	<i>6886</i>	<i>323 688</i>

4.pielikums. Finanšu ministrijas 20.12.2023. vēstule Nr.3.2-23/22-1/3793 “Par viedokļa sniegšanu”

Finanšu ministrija

Smilšu iela 1, Rīga, LV-1919, tālr. 67095689, 67095578, fakss 67095503, e-pasts pasts@fm.gov.lv, www.fm.gov.lv

Rīgā

20.12.2023. Nr. 3.2-23/22-1 / 3793
Uz 13.12.2023. Nr. 10-2.3.1e/967

Valsts kontrolei

Par viedokļa sniegšanu

Finanšu ministrija ir iepazinusies ar Jūsu š.g. 13.decembra vēstuli Nr.10-2.3.1e/967, kurā informējat, ka Valsts kontrole veic finanšu revīziju “Par resora “Ministru kabinets” 2023. gada pārskata sagatavošanas pareizību”, kuras ietvaros tiek apkopota un izvērtēta informācija par speciālo avioreisu (čartera lidojumu) organizēšanu un izmantošanu Ministru kabinetā un Valsts kancelejā 2021., 2022. un 2023.gadā. Finanšu ministrijai lūgts sniegt skaidrojumu par Ministru kabineta 2010.gada 12.oktobra noteikumu Nr. 969 “Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi” (turpmāk – noteikumi Nr. 969) 32. punkta piemērošanu.

Noteikumu Nr. 969 32. punkts nosaka, ka Ministru prezidentam un valdības oficiālo delegāciju vadītājiem, kuras ir pilnvarotas vest sarunas Latvijas Republikas vārdā, ceļa (transporta) izdevumus visos transporta veidos (arī speciālo avioreisu (čartera lidojumu) transporta izdevumus) atlīdzina saskaņā ar faktiskajām izmaksām, bet ne vairāk kā atbilstoši biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases tarifiem. Biznesa klases vai tai pielīdzinātas klases (paaugstināto komfortu klases pakalpojumi) tarifus piedāvā dažādas lidsabiedrības (tai skaitā čarterlidojumus), taksometru vai līdzīgu pārvadājumu uzņēmumi (*standart, comfort, executive class*). Minētie tarifi ir pieejami, piemēram, uzņēmumu mājas lapu, uzņēmumu sociālo platformu piedāvājumos, tai skaitā attiecīgās klases pakalpojumu apraksts. Vērtējot pieejamos satiksmes līdzekļus, tiek izvēlēti situācijai atbilstošākie pārvadājumi, kas spēj efektīvi sasniegt mērķi - nodrošināt iespēju Ministru prezidentam un valdības oficiālo delegāciju vadītājiem elastīgi apmeklēt oficiālos pasākumus un vest sarunas Latvijas Republikas vārdā, tādējādi stiprinot valsts ārpolitiku un veidojot pozitīvu valsts tēlu. Jāatzīmē, ka budžeta institūciju vadītājam būtu jāvērtē kā efektīvāk nodrošināt delegāciju pārvadājumus, ņemot vērā konkrētos apstākļus, piemēram, Covid-19 pandēmijas un Krievijas kara Ukrainā apstākļi radīja nopietnus aviosatiksmes traucējumus, komercreisus pieejamības pilnīgu vai daļēju pārrāvumus. Turklāt, vērtējot efektivitāti un lietderību, jāņem vērā ka, Ministru prezidents ir vadošā valsts amatpersona, kas vada Ministru kabineta darbu un nosaka tā galvenās politiskās vadlīnijas, pārstāv valsts ārpolitikas, ekonomikas un drošības intereses, Ministru prezidenta vadītājam sarunām ir būtiska loma kolektīvās drošības sistēmas stiprināšanā, sabiedroto pārliecināšanā rūpējoties par Latvijas interešu aizsardzību, tai skaitā attīstot militāras nozares industriju. Latvijai jābūt pilnvērtīgi pārstāvētai un klātesošai starptautiskajās sanāksmēs, kur notiek lēmumu pieņemšana par jautājumiem, kas ietekmē mūsu drošību, labklājību un ekonomisko attīstību. Ministru prezidents pārstāv valsti Eiropas Savienības valstu un valdību vadītāju sanāksmēs, ieguvumi no Ministru prezidenta personīgas dalības sanāksmēs ir saistāmi ar

daudzgadu budžeta veidošanu, ekonomisko interešu aizstāvību, kohēzijas politikas veidošanos, kā arī starptautiskās polarizācijas apstākļos Ministru prezidentam ir jāieņem aktīva loma Latvijas ārpolitikas veidošanā.

Jāatzīmē, ka ir zināms, ka daudzās valstīs valdības rīcībā ir pašai sava gaisa kuģu flote. Tā, piemēram, Lietuvā ir pielāgota militārā transporta lidmašīna, savukārt citu valstu valdības līdzīgi kā Latvijā izmanto speciālos reisu. Plašsaziņas līdzekļos kļuva pieejama informācija, ka saskaņā ar Eiropas Savienības dalībvalstu sniegto informāciju par valsts augstāko amatpersonu komandējumu nodrošinājumu, izmantojot aviopakalpojumus, piecām dalībvalstīm nav savā īpašumā lidmašīnas šādiem nolūkiem – Latvijai, Igaunijai, Somijai, Rumānijai, Luksemburgai. Pēdējos gados izvēle par labu speciālajiem reisiem pamatā kritusi pandēmijas un kara izraisīto aviosatiksmes traucējumu dēļ. Būtībā pamatmērķis šāda veida komandējumu organizācijai ir nodrošināt valdības efektīvu darbu, maksimāli lietderīgi izmantojot valdības vadītāja darba laiku. Arī Igaunijas premjerministre Kaja Kallasa pēdējo trīs gadu laikā ir izmantojusi privāto lidojumu 28 reizes¹, lai nokļūtu līdz galamērķim, kad regulārie avioreisi to nespēja efektīvi nodrošināt.

Saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību, budžeta iestādes vadītājs ir atbildīgs par valsts budžeta likumā noteiktās apropriācijas izpildes kontroles sistēmas izveidi un par valsts budžeta līdzekļu efektīvu un ekonomisku izlietojuma kontroli atbilstoši paredzētajiem mērķiem. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 969, iestādes vadītājs lemj un apstiprina iestādes iekšējo kārtību par darbinieku komandējumu organizāciju un ar to saistīto izdevumu kompensācijas kārtību no valsts budžeta līdzekļiem. Minēta procesa ietvaros būtu izvērtējamas optimālas loģistikas iespējas un valsts budžeta līdzekļu pieejamība, nodrošinot līdzsvaru starp izmaksu samērīgumu, delegāciju dalībnieku laika plānošanu un valsts nepieciešamību tikt pārstāvētai starptautiskajā vidē.

Tā kā finansējums komandējumu organizēšanai 2022.gadam tika atbalstīts Ministru kabinetā prioritārā pasākuma “Resora “Ministru kabinets” valsts pārvaldes efektivitātes un kapacitātes stiprināšanā un IKT, materiāli tehniskās bāzes kapacitātes stiprināšana” ietvaros, tad tas tika arī īpaši atspoguļots attiecīgā gada valsts budžeta likuma paskaidrojumos (resora “Ministru kabinets” budžeta paskaidrojumu sadaļā “Prioritārajiem pasākumiem papildus piešķirtais finansējums”), norādot atbalstītā finansējuma apmēru, mērķi, sagaidāmo darbības rezultātu un rezultatīvo rādītāju. Likumdevējs, saņemot attiecīgo valsts budžeta projektu izvērtēšanai, bija informēts par attiecīgajiem piešķirumiem un 2021.gada 23.novembrī ir to atbalstījis. Likuma “Par valsts budžetu 2022.gadam” paskaidrojumā tika ietverta informācija par atbalstīto prioritāro pasākumu – 315 000 *euro* 9 čarterlidojumiem, lai nodrošinātu drošus Ministru prezidenta delegācijas ārvalstu komandējumu aviopārlidojumus 2022.gadā. Tāpat likumdevējam valsts budžeta likuma paskaidrojumos ir pieejama informācija par katra resora, tostarp Ministru kabineta, visu programmu bāzes finansējuma apjomu, mērķi, galvenajām plānotajām aktivitātēm, sagaidāmiem darbības rezultātiem un to rezultatīvajiem rādītājiem. Tādējādi Finanšu ministrijas ieskatā tika nodrošināta publiskā caurskatāmība un parlamenta kontrole pār izdevumiem. Savukārt instrumentu izvēle izvirzītā mērķa sasniegšanai budžeta likumā noteiktās apropriācijas ietvaros ir budžeta izpildītāja kompetence.

Valsts sekretāres budžeta jautājumos vietā (paraksts*)
Budžeta politikas attīstības departamenta
direktors

K.Ketners

*Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu

Zvaigzne 27330437

Zanete.Zvaigzne@fm.gov.lv

¹ <https://news.err.ee/1609186963/kallas-has-used-private-jet-28-times-in-three-years>

5.pielikums. Valsts kancelejas 19.02.2024. vēstule Nr.15.2.4./2024-KLAS-20-594, sadaļa “Speciālo lidojumu izvēles pamatojums – lidojumu analīze”

- 1) **Lidojums Rīga–Parīze–Rīga 10.03.2022.–11.03.2022.**, dalība neformālajā Eiropadomes sanāksmē, darba vizīte Francijas Republikā 2022. gada 10.–11. martā.

2022. gada 24. februārī Krievija sāka pilna mēroga iebrukumu Ukrainā. 2022. gadā, jo īpaši kara pirmajās nedēļās un mēnešos, Ministru prezidenta darba kārtībā nozīmīgu vietu ieņēma ikdienas saziņa ar dienestiem, kas atbild par valsts iekšējo un ārējo drošību, kritisko resursu nodrošinājumu, kā arī saziņa ar partneriem Ziemeļatlantijas līguma organizācijā (turpmāk – NATO) un Eiropas Savienībā (turpmāk – ES), lai koordinētu palīdzību Ukrainai un atbildes reakciju Krievijai un Baltkrievijai. Teju katrā Ministru kabineta sēdē tika pieņemti būtiski ar drošību un atbalstu Ukrainas armijai un civiliedzīvotājiem saistīti lēmumi. Šādos dinamiskos un neskaidros apstākļos bija svarīgi, ka Ministru prezidenta prombūtne ārpus valsts ir maksimāli īsa.

2022. gada martā nebija beigusies arī globālā pandēmija Covid-19. Līdz 2022. gada 1. aprīlim Latvijā bija jāievēro dažādi epidemioloģiskās drošības ierobežojumi pasākumi, t.sk. prasība publisku pasākumu apmeklēšanai uzrādīt Covid-19 sertifikātu, obligāta prasība lietot sejas maskas publiskos pasākumos un kultūrvietu telpās, apmeklētāju skaita ierobežojumi publiskos pasākumos, prasība lietot sejas maskas vai FFP2 respiratorus sabiedriskajā transportā, kā arī prasība uzrādīt Covid-19 sertifikātu vai Covid-19 testu, ieceļojot Latvijā.¹

Kaut arī publiskais kalendārs tikai daļēji atspoguļo Ministru prezidenta aktivitātes, atgādinājumam par situāciju pirmajā kara mēnesī, t.sk., Ministru prezidenta aktīvo ārpolitisko darbību, Latvijas pozīcijas skaidrošanu starptautiski un atbalsta koordinēšanu Ukrainai sniedzam ieskatu Ministru prezidenta publiskā kalendārā 24.02.–31.03.2022. (pielikums nr. 2).

Lai ilustrētu darba grafiku un intensitāti, ar kādu tajā laikā notika diskusijas starp valstu vadītājiem, aicinām skatīt paziņojumu² pēc Versaļas samita, kurš tika publicēts plkst. 03.00, kad beidzās diskusijas par paziņojuma tekstu starp valstu vadītājiem, kurās aktīvu dalību ņēma arī Latvijas Ministru prezidents. Visai Eiropas Savienībai izšķirīgos brīžos šī nav neparasta prakse, kad pirmās dienas

¹ *No 1. aprīļa tiek atcelta lielākā daļa Covid-19 drošības pasākumu - LV portāls (lvportals.lv)*

² *Statement of the heads of state or government, meeting in Versailles, on the Russian military aggression against Ukraine, 10 March 2022 - Consilium (europa.eu)*

Eiropadomes diskusijas turpinās līdz nākamās dienas rītam³, pēc kurām valstu vadītāji vēl sniedz intervijas nacionālajai un pasaules presei.

2) Lidojums Rīga–Londona–Rīga 14.03.2022.–15.03.2022., darba vizīte Apvienotajā Karalistē, dalība Apvienoto reagēšanas spēku (JEF) līderu sanāksmē

Saskaņā ar lidostas "Rīga" sniegto informāciju 14. martā "AirBaltic" izpildīja divus lidojumus Rīga–Londona ar izlidošanas laiku plkst. 7.40 un plkst. 15.45. Ņemot vērā Ministru prezidenta darba kārtību Lielbritānijā, reiss plkst. 7.40 uzskatāms par pārāk agru, savukārt reiss plkst. 15.45 – par pārāk vēlu.

Savukārt 15. martā reisu Londona–Rīga piedāvāja tikai zemo izmaksu aviokompānijas "Ryanair" un "Wizzair". Šo aviokompāniju biļešu iegādes nosacījumi neatbilst Valsts kancelejas ceļojumu pakalpojumu iepirkuma tehniskās specifikācijas nosacījumiem. Proti, šo aviokompāniju nosacījumi paredz, ka aviobiļetes ir jāizpērk to rezervēšanas brīdī, turklāt cenas ir dinamiskas (mainīgas) atkarībā no meklēšanas biežuma un pirkumu veikšanas. Biļetes nav iespējams rezervēt. Iegādātās biļetes ir nemaināmas, izņemot tarifus, kas to paredz; ir neatgriežamas un neanulējamas, nav atgriežami pat nodokļi. "Ryanair" biļetēs par papildu maksu ir jāveic arī lielās rokas bagāžas iegāde. Atsevišķos gadījumos ir iespējams veikt biļešu maiņu, bet šādos gadījumos maiņa ir jāveic tikai braucējam, jo šobrīd "Ryanair" prasa paša ceļotāja verifikāciju, un tūrisma pakalpojumu sniedzējs šo nevar palīdzēt risināt. Ja lidojums tiek atcelts aviokompānijas dēļ, nauda par iegādātajām biļetēm tiek atmaksāta arī no zemo izmaksu aviokompāniju puses, taču šis process var aizņemt ilgāku laiku.

3) Lidojums Roterdama–Rīga 14.06.2022., atgriešanās no darba vizītes Dānijas Karalistē, dalības Baltijas jūras reģiona enerģijas drošības samitā (13. jūnijā – darba vizīte Madridē, Spānijā).

³ Skat. atsevišķus paziņojumus par Eiropadomes pirmās dienas sanāksmi:
 1) Eiropadomes prezidenta paziņojumu 25.02.2022. plkst. 04.00: [Remarks by President Charles Michel following the Special European Council on Ukraine - Consilium \(europa.eu\)](#)
 2) Eiropadomes secinājumus 25.03.2022. plkst. 02.30: [European Council conclusions on the Russian military aggression against Ukraine, 24 March 2022 - Consilium \(europa.eu\)](#)
 3) Eiropadomes secinājumi 21.10.2022. plkst. 3.25: [European Council conclusions on energy and economy, 20 October 2022 - Consilium \(europa.eu\)](#)
 4) Pilns katalogs ar Eiropadomes preses paziņojumiem: [Press releases and statements - Consilium \(europa.eu\)](#)

Speciālais lidojums no Roterdamas ar speciālo reisu ļāva delegācijai nekavējoties atgriezties Rīgā uzreiz pēc divu dienu ārvalstu vizītes Spānijā (13. jūnijs) un Nīderlandē (14. jūnijs).

Regulārie aviokompānijas “AirBaltic” reisi no Amsterdamas uz Rīgu bija 14. jūnijā ar ielidošanu plkst. 21.50 un 15. jūnijā ar ielidošanas laiku Rīgā plkst. 13.15. Attālums no pasākuma norises vietas līdz Roterdamas lidostai ir 25 km un līdz Amsterdamas lidostai – 45 km.

Nemot vērā vizītes programmu, 14. jūnijā pieejamais vakara lidojums bija pārāk agri, lai uz to pagūtu. Savukārt nākamajā dienā, 15. jūnijā, Ministru prezidentam plkst. 10.30 Rīgā bija tikšanās ar Latvijas Bankas prezidentu M. Kazāku, kam plkst. 13.00 sekoja tikšanās ar Valsts prezidentu E. Levitu un gatavošanās Nacionālās Trīspusējās sadarbības padomes sēdei.

4) Lidojums Rīga–Kopenhāgena–Rīga 30.08.2022., darba vizīte Dānijas Karalistē, dalība Baltijas jūras reģiona enerģijas drošības samitā.

Samits tika plānots Bornholmā, un uz šo galamērķi ceļojumu aģentūrai tika pieprasītas regulāro reisu biļetes. Bornholmas lidostas darbinieku streika dēļ samits tika pārcelts uz Kopenhāgenu, attiecīgi bija jāpārplāno delegācijas nokļūšana jaunā galamērķī.

Attiecībā uz iespēju lidot uz Kopenhāgenu iepriekšējā dienā, jāmin, ka Ministru prezidents 29. augustā vadīja ārkārtas Ministru kabineta sēdi (darba kārtībā informatīvais ziņojums par sašķidrinātās dabasgāzes terminālu projektiem) un valdību veidojošo partiju Sadarbības sanākumi.

30. augusta rītā pirms izlidošanas Ministru prezidents vadīja Ministru kabineta sēdi (darba kārtībā), kas sākās ar slēgto daļu ar jautājumiem par sašķidrinātās dabasgāzes terminālu projektiem un pasākumiem obligātā iepirkuma komponentes problemātikas risināšanai un elektroenerģijas tirgus attīstībai.

5) Lidojums Berlīne–Rīga 04.09.2022., atgriešanās no darba vizītes Vācijas Federatīvajā Republikā.

Publiski plašāk izskanējusi Ministru prezidenta dalība Frīdriha Augusta fon Haijeka starptautiskās balvas pasniegšanas ceremonijā, taču šīs vizītes smaguma punkts bija politiski nozīmīga tikšanās ar Vācijas lielākās opozīcijas partijas

CDU/CSU Bundestāga frakcijas vadītāju Frīdrihu Mercu, lai runātu par atbalstu Baltijas drošībai un Ukrainai.

Vācija ir lielākā un ietekmīgākā ES dalībvalsts, tāpēc tās politiku viedoklim un lēmumiem ir būtiska ietekme uz kopējo ES pozīciju. Lai arī CDU/CSU šobrīd ir opozīcijā, Baltijas drošības un Ukrainas jautājumā tā atbalsta valdības politiku. Ministru prezidents arī citās Vācijas vizītēs ir ticis ar lielāko Bundestāga (pozīcijas un opozīcijas) frakciju vadītājiem.

Jāatzīmē, ka, savstarpēji koordinēti, Berlīnē atradās visu trīs Baltijas valstu ministru prezidenti. Tāpat jāmin, ka tikai neilgi pirms vizītes netika apstiprināta pieteiktā vizīte pie Vācijas kanclera Olafa Šolca.

6) Lidojums Rīga–Prāga–Rīga 06.10.2022.–07.10.2022., dalība Eiropas politiskās kopienas valstu sanāksmē un neformālajā Eiropadomes sanāksmē.

Valsts kontrole ziņojuma projektā kā alternatīvu min "tiešo komerclidojumu turp (iepriekšējā dienā)", t. i., 5. oktobrī, taču minētajā datumā vienīgā "AirBaltic" reisa Rīga–Prāga izlidošanas laiks ir 13.15, kas Ministru prezidentam un delegācijai nozīmētu galamērķī ierasties diennakti pirms pasākuma sākuma.

Lidostas "Rīga" informācija liecina, ka 6. oktobrī reisu Rīga–Prāga izpildīja tikai aviokompānija "Ryanair", savukārt 7. oktobrī "AirBaltic" izpildīja reisu Prāga–Rīga ar ielidošanas laiku 17.30, kas bija pārāk agri, ņemot vērā plānoto sanāksmes darba kārtību, norisi un transporta loģistiku.

Iekšpolitiskais konteksts: 1. oktobrī notikušajās 14. Saeimas vēlēšanās Ministru prezidenta pārstāvētā partija "Jaunā Vienotība" bija ieguvusi vislielāko balsu skaitu (18,97 %) un K. Kariņš kā partijas Ministru prezidenta amata kandidāts bija sācis intensīvas valdības veidošanas sarunas, piemēram, 5. oktobrī plkst. 12.00–13.30 Ministru prezidentam bija tikšanās ar partijas "Progresīvie" vadību.

7) Lidojums Rīga–Londona 20.06.2023., darba vizīte Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajā Karalistē, dalība Ukrainas atjaunošanas konferencē 2023. gada 20.–21. jūnijā.

Pirms izlidošanas Ministru prezidents vadīja Ministru kabineta sēdi, kas sākās plkst. 10.00 ([darba kārtība](#)). Nebija pieejami regulārie avioreisi, kas ļautu ielidot Londonā agrā pēcpusdienā pirms programmā paredzētās Viņa Majestātes karaļa Čārlza III pieņemšanas⁴.

8) Lidojums Rīga–Brisele–Rīga 17.07.2023.–18.07.2023., Darba vizīte
 Briselē, dalība Eiropas Savienības-Latīņamerikas un Karību valstu kopienas (EU-CELAC) samitā 2023. gada 17.–18. jūlijā

ES-CELAC trešais samits bija labi apmeklēts, apliecinot reģionu lielo interesi: tajā piedalījās 29 ES dalībvalstu un ES institūciju līderi un 33 Latīņamerikas un Karību valstu valdību vadītāji. Lielāko daļu abu lielo reģionu valstu pārstāvēja valstu un valdību vadītāji. Latviju pārstāvēja premjerministrs Krišjānis Kariņš.

Saskaņā ar Valsts protokola sniegto informāciju organizatoriski samits bija ļoti komplicēts, praktiskā informācija un programma tika vairākas reizes mainīta, precizēta, t.sk. pēdējā brīdī (pat norises dienā), ņemot vērā daudzu Latīņamerikas un Karību valstu pēdējā brīža sniegto loģistikas informāciju. Tas būtiski apgrūtināja vizītes loģistikas plānošanu, kas savukārt ietekmēja arī izmaiņas samita kopīgajā un līdz ar to arī Latvijas Ministru prezidenta vizītes programmā. Piemēram, samita sagatavošanas vizīte, ko organizēja Padomes Ģenerālsekretariāta protokols, notika sestdienā, 15. jūlijā, tikai divas dienas pirms pasākuma norises. Arī vizītes laikā bija daudz neskaidrību programmā un vairākās praktiskās detaļās, kas bija saistīts ar vairāku valstu neiesūtīto loģistikas informāciju.

Saskaņā ar lidostas "Rīga" sniegtajiem datiem 17. jūlijā "AirBaltic" izpildīja divus reusus Rīga–Brisele ar izlidošanas laikiem plkst. 7.30 un plkst. 16.50. Pirmais no tiem būtu nesamērīgi agrs, ņemot vērā samita sākumu plkst. 16.00, savukārt pēcpusdienas reiss nedotu iespēju laikus nokļūt uz pasākumu. 17. jūlijā reisu Brisele–Rīga izpildīja aviokompānija "AirBaltic", taču tā ielidošanas laiks Rīgā bija plkst. 13.05, bet samita programma ilga līdz plkst. 15.00, tādējādi šis reiss nebija piemērots, lai atgrieztos Rīgā. Nākamais reiss uz Rīgu tika izpildīts identiskā laikā nākamajā dienā (18. jūlijā) ar ielidošanu Rīgā plkst. 13.05.

⁴ Sākotnēji, 2023. gada 12. jūnijā, visai delegācijai tika rezervētas aviobiļetes uz airBaltic reisu BT653 ar izlidošanu no Rīgas uz Londonu 20. jūnijā plkst. 15.45. Taču, izvērtējot riskus nepagūt uz pieņemšanu, šis reiss tika atzīts par nepiemērotu.

Jāuzsver, ka Latvijai bija svarīgi piedalīties šajā pasākumā sakarā ar tās kandidēšanu uz vietu Apvienoto Nāciju Drošības padomē (turpmāk – ANO DP), par kuru balsojums paredzēts 2025. gadā. Latvijas kandidatūra ANO DP ir viens no lielākajiem ārpolitiskajiem mērķiem Latvijai kopš iestāšanās ES un NATO. Par šo mērķi ir vienojušies Latvijas ārlietu pārstāvji un augstākās amatpersonas (skat. Ministru kabineta 24.08.2011. (prot. Nr.47 39.§) rīkojumu Nr. 401 ["Par Latvijas Republikas kandidatūras izvirzīšanu Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes vēlēšanās"](#)).

Pasākums bija platforma, kurā premjeram bija iespēja par Latvijas kandidatūru uzrunāt virkni valstu, kuru atbalsts Latvijai vēl nav garantēts. Šādi pasākumi, kur pulcējas līderi no plaša reģiona, ir efektīvākais veids, kā vienuviet uzrunāt mūsu kandidatūru. Samīts bija svarīgs, lai skaidrotu t.s. "globālajiem dienvidiem" karu Ukrainā – diemžēl šī reģionā valstīs Krievijas propaganda ir ļoti spēcīga un ES valstīm bez koloniālās pagātnes ir būtiska loma, lai skaidrotu patieso situāciju par Krievijas karu pret Ukrainu.